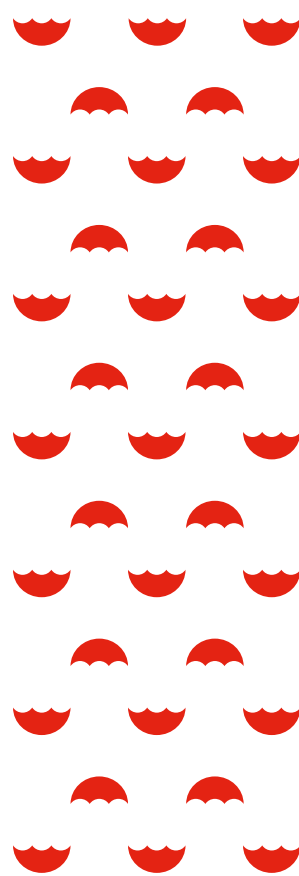

čas

Pojištný obzor

Časopis českého pojišřovnictví

4

2021

	Katarína Bobotová: Pomohlo by otevřít pracovní trh zahraničním odborníkům	4
	Současné trendy v tvorbě a využití povodňových map pojištným trhem	8
	Telemarketing v kontextu novely zákona o elektronických komunikacích	20
	Detailní studie pojištění odpovědnosti z provozu vozidla	34

Interview

Katarína Bobotová: Pomohlo by otevřít pracovní trh zahraničním odborníkům	4
--	---

Eva Poláchová: Téměř polovina Čechů neví, na jakou hodnotu má pojištěnou svou nemovitost	6
---	---

Na aktuální téma

Současné trendy v tvorbě a využití povodňových map pojištným trhem	8
---	---

Legislativa a právo

Vybrané změny dle nového zákona o znalcích	12
--	----

Blíží se konec cookies v ČR?	16
------------------------------	----

Telemarketing v kontextu novely zákona o elektronických komunikacích	20
---	----

Evropský digitálně-kybernetický boom	22
--------------------------------------	----

Novinky a zajímavosti ze soudní praxe aneb Vada není škoda	26
---	----

Whistleblowing se blíží. Na co se připravit?	28
--	----

Ekonomické informace

Hodnocení vývoje pojištného trhu v roce 2020	29
---	----

Pojištné spektrum

Detailní studie pojištění odpovědnosti z provozu vozidla	34
---	----

Využití meteorologických dat pro včasný odhad škod	38
---	----

Pojištěné škody za jihomoravské tornádo nyní dosahují téměř 3,5 mld. Kč	42
--	----

Z domova

ČAP uspořádala konferenci Kybernetická bezpečnost jako výzva současnosti	45
---	----

ČAP Insurance Talk	46
--------------------	----

Pojišťovny si dlouhodobě udržují dobrou úroveň důvěry	48
--	----

Práce z domova a její dopady na psychiku	49
--	----

Personální změny	50
-------------------------	----

Retrovize	51
------------------	----

Insurance Digest	55
-------------------------	----

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

systémový problém spočívající v nedostatku odborníků v mnoha segmentech pojišťovnictví, stejně jako zaměstnanecké otázky, které vyplývají z pandemie koronaviru, v úvodním rozhovoru okomentovala Katarína Bobotová, ředitelka HR a strategie v Generali České pojišťovně: „Např. potřeba IT specialistů roste kontinuálně několik posledních let. Pandemie tento trend ještě akcelerovala. Logicky pak dochází k přehřívání trhu, roztáčení spirály ‚přetahování‘ odborníků mezi jednotlivými firmami a extrémnímu tlaku na odměňování, což samozřejmě není zdravé.“

Dne 1. ledna 2021 nabyl účinnosti zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, spolu s novými prováděcími vyhláškami: a) o výkonu znalecké činnosti, b) znalečném a c) seznamu znaleckých odvětví. Tím došlo ke zrušení zastaralého a nevyhovujícího zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, včetně jeho prováděcích předpisů. František Korbel a Adam Forst (HAVEL & PARTNERS) ve svém článku poskytnou pracovníkům pojišťoven základní přehled nejvýznamnějších změn, které s sebou tato nová právní úprava přináší.

ČR je zřejmě posledním členským státem EU, kde je možné využívat cookies bez souhlasu uživatele. To se však nabytím účinnosti nedávno přijaté novely zákona o elektronických komunikacích brzy změní. Počínaje lednem 2022 bude totiž nezbytné k využití cookies a obdobných prostředků (až na výjimky) získat aktivní souhlas uživatele, a to v kvalitě podle nařízení GDPR. Celou problematiku v rubrice Legislativa a právo analyzuje Jiří Beneš (JŠK, advokátní kancelář).

Přeji Vám příjemné čtení!

Libor Hlavička
šéfredaktor

Katarína Bobotová: Pomohlo by otevřít pracovní trh zahraničním odborníkům

Mgr. Libor Hlavička / šéfredaktor *Pojistného obzoru* / Česká asociace pojišťoven

Katarína Bobotová, ředitelka HR a strategie v Generali České pojišťovně, okomentovala systémový problém spočívající v nedostatku odborníků v mnoha segmentech pojišťovnictví, stejně jako zaměstnanecké otázky, které vyplývají z pandemie koronaviru.

Dlouhodobě se, paní ředitelko, poukazuje na nedostatek specialistů v různých pojišťovnických segmentech. Kterých pracovních pozic se to dle Vaší zkušenosti týká?

Z dlouhodobého pohledu jde o pojistné matematiky. Těch je obecně nedostatek, přestože jsou pro fungování pojišťovny klíčoví. Z dalších pozic bych zmínila např. IT specialisty, operátory call center, obchodníky nebo všechny typy analytiků.

Jak tento problém řešíte? Jste nuceni přijímat méně kvalifikované kandidáty, které si postupně zaučíte?

Podporujeme rozvoj talentovaných juniorů, tedy tzv. „interní nábor“, a dlouhodobě se nám to osvědčuje. Jinak samozřejmě řešíme nábor v kontextu specifických konkrétních pozic. Např. pro operátory call center jsme zavedli rozšířené možnosti home officu dávno před pandemií koronaviru, což nám umožňuje přijímat uchazeče *de facto* z celé ČR. V případě pojistných matematiků intenzivně spolupracujeme s vysokými školami a budoucí absolventy k nám necháváme nahlédnout už během studia. Těší mě, že řada z nich u nás po této zkušenosti zůstává. V oblasti IT jsme se pak pustili do unikátního projektu reskillingu rodičů vracejících se po mateřské nebo rodičovské dovolené na pozice testerů a IT analytiků.

Aby uchazeči dali přednost právě Vám, aplikujete při výběrovém řízení na specializované pozice odlišný přístup než u jiných profesí?

K náboru se snažíme přistupovat s ideou příjemného zážitku pro kandidáty. Jsme v kontaktu s každým z nich a přistupujeme k nim jako k partnerům. Důležité je, aby měl kandidát včasné a relevantní informace v každé fázi náborového procesu – aby věděl, kde se nacházíme a co bude následovat. Je pro nás důležitý lidský rozměr. O tom, že je to správná cesta, svědčí pozitivní zpětné vazby od kandidátů samotných, a to dokonce i v případech, kdy ve výběrovém řízení neuspějí. Fandíme robotizaci

a automatizaci – a ani oblasti náboru se tento trend nemůže vyhnout. I přesto za velmi důležité považujeme zachování individuálního a osobního přístupu.

Co podle Vás současný stav na českém pojistném pracovním trhu zapříčinilo a co by mohlo napomoci jeho zlepšení?

Např. potřeba IT specialistů roste kontinuálně několik posledních let. Pandemie tento trend ještě akcelerovala. Logicky pak dochází k přehřívání trhu, roztáčení spirály „přetahování“ odborníků mezi jednotlivými firmami a extrémnímu tlaku na odměňování, což samozřejmě není zdravé. V tomto, ale i v jiných případech by pomohlo více otevřít náš pracovní trh zaměstnávání odborníků ze zahraničí a zvýšit osvětu mezi studenty v době, kdy si volí své specializace a zaměření.

Pandemie koronaviru nás přivedla mj. ke změně vnímání zažitých způsobů práce. Transformoval se tím i výčet zaměstnaneckých benefitů?

Období pandemie klade vysoké nároky na naše psychické zdraví. Protože je pro nás jako zaměstnavatele duševní pohoda našich zaměstnanců důležitá, zavedli jsme jako nový benefit možnost využít on-line psychoterapii. Dále pro své zaměstnance pravidelně organizujeme webináře na různá témata z oblasti zdraví nebo různá on-line cvičení či tipy na pohybové aktivity. Na nový způsob práce a vedení týmů pak samozřejmě myslíme i v rámci vzdělávacích a rozvojových aktivit pro manažery.

Pandemie koronaviru přivedla mnohé zaměstnance k práci z domova. Jaké výhody a nevýhody v ní spatřujete?

Neomezovala bych se jen na domov – pracovat se dnes s využitím moderních technologií dá odkudkoliv. Právě volbu místa považuji za jednu z hlavních výhod „vzdálené práce“, spolu s časovou flexibilitou. I když ta má pochopitelně určitá omezení vyplývající z povahy naší činnosti a snahy zajistit co

Fandíme robotizaci a automatizaci – a ani oblasti náboru se tento trend nemůže vyhnout. I přesto za velmi důležité považujeme zachování individuálního a osobního přístupu.

nejkvalitnější služby našim zákazníkům. Významnou výhodou je úspora času na cestování a s tím související možnost lépe propojit pracovní a soukromý život. Kombinace vzdálené práce a přítomnosti na pracovišti pak podporuje pestrost – např. tvůrčí činnost v týmu se stále lépe realizuje „fyzicky“, zatímco na jiné aktivity je příjemné mít klid doma (nebo jinde). Rizikem, které vnímám u vzdálené práce, je snížení sociálního kontaktu a možné negativní změny týmové dynamiky.

Jak je ve Vaší společnosti práce z domova většinově přijímána? Vypozorovala jste různou míru preference home officu např. dle pracovních pozic?

Potěšilo nás, že v rámci průzkumu realizovaného na jaře 2021 více jak 80 % kolegů a kolegyně uvedlo, že jim vzdálená práce vyhovuje více než v loňském roce, při prvním lockdownu. Příčiny vidím nejen ve větší zkušenosti s tímto typem fungování, ale také v podpoře ze strany firmy, o kterou se dlouhodobě snažíme. Zmínila bych v této souvislosti projekt Smart working, řešící technické vybavení, pravidla a doporučení pro hybridní fungování, ale také konkrétní úpravy našich pracovišť. Je pochopitelné, že různé skupiny zaměstnanců mají různé potřeby i v oblasti práce z domova, avšak při posledním *pulse-checku* jsme identifikovali všeobecnou shodu mezi zaměstnanci a manažery na preferenci/podpoře 2–3 dnů v týdnu v režimu vzdálené práce.

Tématu práce z domova jsme se věnovali už dávno před pandemií koronaviru, takže základní pravidla a doporučení máme v interních předpisech už dlouho. Samozřejmě je průběžně revidujeme a doplňujeme i na základě aktuálních zkušeností a praxe.

Jaký je Váš názor na sdílení pracovních míst?

Sdílení pracovních míst se i v našich geografických podmínkách objevuje víc a víc a věřím, že tento trend bude pokračovat i nadále. V rámci už zmíněného projektu Smart working s ním pracujeme i my. Faktem ale je, že nás v této oblasti čeká ještě mnoho práce.

Foto: Generali Česká pojišťovna

Katarína Bobotová

Svoji kariéru rozvinula ve společnosti Grafton Recruitment jako manažerka divizí SSC, financí, bankovníctví a investic, *country* manažerka pro SR a provozní manažerka. Do slovenské Generali pojišťovny nastoupila roku 2016, a to jako ředitelka HR. Následně zastávala funkci ředitelky HR / ředitelky pro realizaci strategie. Od roku 2019 působí v Generali České pojišťovně na pozici ředitelky HR a strategie. Zodpovídá mj. za vedení a koordinaci přípravy transformačního plánu společnosti.

Objevilo se v zaměstnanecké rovině během pandemie koronaviru a po návratu do běžného pracovního života něco nového, s čím jste se potýkala či potýkáte?

Během pandemie jsme pochopitelně museli řešit jiný způsob fungování týmů i celé firmy – vzdálená práce vyžadovala zcela jiný manažerský přístup, způsob vedení, komunikaci, ale samozřejmě i technickou podporu a vybavení. Tato témata řešíme i teď, v kontextu hybridního fungování, kdy je část zaměstnanců na pracovišti a část mimo.

Jaký vývoj ve způsobech práce do budoucna očekáváte?

Předpokládám, že hybridní fungování s námi zůstane i nadále, a všeobecný tlak na flexibilitu (času i místa) práce také. S tím bude souviset další rozvoj technologií a nástrojů pro jejich podporu.

Děkuji Vám, paní ředitelko, za rozhovor.

Eva Poláchová: Téměř polovina Čechů neví, na jakou hodnotu má pojištěnou svou nemovitost

Redakce *Pojištného obzoru*

„Pojištění střechy nad hlavou je klíčová věc, přesto bohužel stále existuje až 40 % nemovitostí, které nejsou vůbec pojištěny. Zároveň permanentně rostou ceny stavebních prací – a některé materiály zdražily za poslední roky i dvojnásobně. Ovšem pojistná částka tomu v řadě případů naprosto neodpovídá,” varuje Eva Poláchová, členka představenstva Kooperativa pojišťovny.

Jak by se dala zhodnotit situace v pojištění nemovitostí občanů? Mají klienti vůbec přehled o svých pojistných smlouvách?

Bohužel nemůžeme říci, že by smlouvy vždy odpovídaly potřebám klientů, především dostatečnou výší pojistné částky: 41 % populace ČR neví, na jakou hodnotu má pojištěnou svou nemovitost. Méně než polovina respondentů (42 %) si v posledních pěti letech aktualizovala svou pojistnou smlouvu. Přitom intuitivně zde veřejnost problém tuší, protože jen 23 % dotázaných se domnívá, že by se jejich nemovitost dnes dala znovu vybudovat za stejnou částku. Vycházím z výzkumu, který v září 2021 realizovala Kooperativa s agenturou IPSOS na reprezentativním vzorku 525 majitelů nemovitostí (bytů a domů) ve věku 25–75 let.

Čím to je, že řada nemovitostí není vůbec pojištěna?

Lidé podceňují riziko, které jejich majetku hrozí. Střední Evropa je z hlediska přírodních katastrof relativně klidnou oblastí, nicméně v posledních 20 letech několik ničivých povodní a vichřic zažila. A klimatické změny naznačují, že podobné jevy mohou být stále častější, zejména silný vítr. Jen za posledních 20 let se ČR prohnaly čtyři vichřice, u nichž rychlost větru v nárazech přesáhla 200 km/h. V roce 2007 to byl Kyrill, v roce 2017 Herwart, v roce 2019 Eberhard a v roce 2020 Julie. A letos se pak na jižní Moravě lokálně vyskytlo nejničivější tornádo, po kterém zůstalo několik desítek stržených domů. Takové obrázky jsme znali třeba z Karibiku, ale v ČR jsme si je vůbec nedovedli představit.

Pokud se podíváme třeba jen na změnu průměrné teploty, za posledních 50 let stoupla v ČR o 1,5 °C. I když se to nemusí zdát jako nějaká významná změna, oteplení potvrzuje i více tropických dnů, tedy dnů, kdy teplota přesáhne hodnotu 30 °C, které na území ČR zaznamenáváme. Před rokem 1990 to bylo průměrně 13 tropických dnů v roce, po roce 2010 pak již průměrně 28 dní, a v roce 2018 jsme v ČR zaznamenali dokonce 31 tropických dnů. Podobně je to i se srážkami: roční průměry srážek sice tolik nekolísají, ale roste výskyt dnů s extrémními srážkami (nad 30 mm). Změna teplot s sebou přináší i rychlejší výměnu vzduchu a výskyt silného větru;

extrémní srážky pak s necitlivými zásahy do krajiny znamenají lokální povodně, jež mohou přerůst v extrémní katastrofu, jako např. letos v Německu.

Máte přesné údaje, kolik nemovitostí a domácností není pojištěno?

Celkový počet nemovitostí je odhadován na 4,756 mil. V roce 2020 bylo pojištěno 2,559 mil. rezidenčních nemovitostí, tedy 58 %. Podobné je to u domácností; dle Českého statistického úřadu existuje 4,375 mil. domácností, z toho bylo v roce 2020 pojištěno 2,681 mil. domácností, tj. 61 %. Navíc dlouhodobě trvá situace – a naše zkušenosti z posledních měsíců, kdy jsme byli svědky tornádem zničených domů, to opět potvrdily –, že někteří klienti mají majetek sice pojištěn, ale ne dostatečně, neboť smlouvu o pojištění již řadu let neaktualizovali. A vzhledem k značnému růstu cen ve stavebnictví peníze od pojišťovny nemusí (a asi ani nebudou) v případě škody na opravu či znovupořízení nemovitosti stačit.

Problém je tedy také ve výši pojistných částek?

Přesně tak. Pojistné plnění by u mnoha smluv nedostačovalo na vyřešení skutečně vážné, či dokonce fatální škody, a to zejména po již zmiňovaném zvyšování cen ve stavebnictví. Ze závěrů nejnovější *Kvartální analýzy českého stavebnictví* (za 3. čtvrtletí 2021) vyplývá, že meziroční zdražení staveb činí v průměru až 19 %, vlivem dražšího stavebního materiálu a stavebních prací. Zároveň by měl klient pojišťovně oznámit, pokud něco rekonstruuje či přistavuje, aby se to do pojištění propadlo. Typicky nebývají dopojištěny třeba solární panely.

Máte z poslední doby nějaký případ zjevného podpojištění?

Ano, jedná se o případ po již zmiňovaném tornádu, které poškodilo řadový rodinný domek. Vzhledem k rozsáhlým škodám statik nařídil kompletní demolici objektu. Pojistná smlouva byla uzavřena v roce 1997 na pojistnou částku 800 000 Kč a její výše od té doby nebyla nijak aktualizována.

Pojistná částka neodpovídá hodnotě rodinného domu, která byla v době vzniku škody 3 200 000 Kč. Náklady na demolici a znovupořízení domku tak čtyřnásobně převýší objem vyplaceného pojistného plnění.

Setkávají se pojišťovny s tím, že aby klient na pojistce ušetřil, dobrovolně si sníží hodnotu nemovitosti?

Víte, klienti mají většinou dopředu představu, jaké pojistné by chtěli platit. Začnou spekulovat o tom, zdali nemovitost pojistit na celou pojistnou částku, nebo pojistku snížit a ušetřit. Ale v těchto případech se na pojištění skutečně nevyplatí šetřit... Řekneme, že pojištění domácnosti nebo jiné pojištění lze vyřešit postupem času, nicméně střechu nad hlavou je potřeba pojistit kvalitně. Takže je podle mě nejdůležitější mít pojištěnou nemovitost na částku odpovídající hodnotě nemovitosti.

Jak o tom klienty přesvědčit?

To se snažíme řešit neustále: kampaněmi v médiích, ale zejména tím, že pojišťovací poradci se svými klienty tento problém intenzivně diskutují. Naše interní systémy a aplikace, které pomáhají poradcům „nabízet, modelovat a uzavírat“ pojistné smlouvy, koncipujeme tak, aby v tom dobrém slova smyslu vedly poradce k tomu, aby klientovi nastavili parametry odpovídající realitě. Musíme být v tomto směru aktivní a jak zákazníci, tak pojišťovny musí situaci společně narovnat, aby klienti, když se jim něco přihodí, skutečně dostali dost peněz na vyřešení problému. Kooperativa na vývoj situace průběžně reaguje: v pojištění majetku občanů jsme v květnu 2021 kompletně obměnili naši metodiku i produktovou nabídku, včetně systému oceňování budov. Bohužel zjišťujeme, že největší zájem ze strany klientů je jen po obdobných katastrofách, jako byla ta na jižní Moravě. Ale bohužel po několika měsících se situace vrátí do starých kolejí. Takže opět nastává práce pro pojišťovací poradce.

Pokrývá pojištění veškeré živelní katastrofy?

Ty moderní živelní katastrofy v každém případě ano, samozřejmě včetně právě tornáda. Pokud má někdo pojištění uzavřeno třeba před 20 lety, nemusí dnes již být dostačující. U novějších pojistných jevů, jako třeba přepětí v elektrické síti, je lepší si smlouvy přezkontrolovat.

Nabízejí pojišťovny i pomoc při předcházení škodám, příp. asistenční služby?

Moderní pojišťovna myslí nejen na výběr pojistného a vyplacení škod, ale i na další části tohoto procesu, které mohou lidem ušetřit čas, práci i peníze – zejména tedy na prevenci a asistenci. Nejenže si v rámci prevence můžete pořídit třeba čidla odhalující požár, vodovodní škodu či zloděje, nýbrž umíme svým klientům poslat i přesně cílené, opravdu praktické meteorovarování. Přijde SMS, že v místě pojištění se za několik hodin vyskytne bouře či kroupy, a vy si pak stačíte schovat auto do garáže či uklidit zahradní nábytek. Zajímavé jsou i asistenční služby, když si třeba zabouchnete dveře nebo něco potřebujete urgentně opravit, či nově

Foto: Kooperativa pojišťovna

Eva Poláchová

Eva Poláchová je absolventkou Vysoké školy ekonomické v Praze, oboru ekonomická statistika. Má více než 25 let zkušeností ve finanční oblasti, zejména v pojišťovnictví, z toho 15 let na vedoucích pozicích. Dlouhodobě se věnuje zejména obchodu, ať už řízení přímého obchodu, nebo externích partnerů, či podpoře obchodu. V Kooperativa pojišťovně pracuje od roku 2015. Je vdaná, má dvě dcery a dva vnuky.

i cykloasistence – pro případ, že si na výletě poškodíte kolo. Dnes prostě nestačí „jen“ zaplatit škodu; moderní pojišťovna by měla pomoci vyřešit problém.

Poslední dobou nejen pojišťovnictvím velmi rezonují témata CSR a udržitelnosti podnikání, která souvisejí právě i se změnami klimatu. Jak se stavíte k této problematice?

Udržitelnost z našeho pohledu nesouvisí zdaleka jen s životním prostředím nebo proměnami danými klimatickou krizí. Environmentální kontext vnímáme v oblasti produktů, vzdělávání zaměstnanců či skrze osvětu vůči klientům. O udržitelnost usilujeme také v oblasti financí, investic a naší komunikace s klienty. Pečlivě se zabýváme všemi nařízeními, sledujeme aktuální vývoj v legislativě a naplňujeme veškeré požadavky. Ale řečeno úplně jednoduše a lidsky, udržitelnost a společenská odpovědnost jsou prostě logickou a pochopitelnou snahou lidí i firem chovat se slušně ke světu, ve kterém žijeme, zamýšlet se nad tím, jak jej ovlivňujeme, a podnikat tak, abychom jej zachovali v co nejlepším stavu pro budoucnost.

Současné trendy v tvorbě a využití povodňových map pojištným trhem

Ing. Zdeněk Drbohlav / chief software architect / Intermap Technologies

Mgr. Ing. Ladislav Garassy / head of risk engineering, insurance and reinsurance solutions / Intermap Technologies

Mgr. Jan Roubalík / data modeler, data architect / Intermap Technologies

Ing. Jiří Vohlídal, Ph.D. / senior (re)insurance and data specialist / Intermap Technologies

Změna klimatu přináší zvýšení četnosti škod způsobených přírodními katastrofami, zejména povodněmi. Dostupnost přesných vstupních dat a moderní modelovací technologie pomáhají vytvářet povodňové modely optimalizované pro užití v rámci celého pojištného trhu nebo naopak přizpůsobené požadavkům jednotlivých pojišťitelů. Nasazení cloudu výrazně zjednodušuje a zlevňuje využití modelů v rámci existujících systémů pojišťoven a umožňuje jejich nepřetržitou aktualizaci.

Domy zničené lesními požáry. Nábřeží odlavená povodněmi. Základy budov posunuté v důsledku sesedání půdy. Škody způsobené změnou klimatu indikují, že se dá předpokládat nárůst pojištěných škod z katastrof na klíčových trzích až o 120 % během příštích 20 let. Trh pojištění majetku a úrazů (P&C) se rychle mění. Celosvětové pojištění za majetkové katastrofy se do roku 2040 zvýší až o 41 % (183 mld. USD) v důsledku klimatických rizik, přičemž 110 mld. USD bude pocházet z vyspělých trhů.

Jak ukazuje nejnovější zpráva zajišťovny Swiss Re *Více rizika: mění se povaha příležitostí v pojištění P&C do roku 2040*, změna klimatu je pro pojišťitele klíčovým faktorem rizikovějšího a složitějšího majetkového portfolia. Hospodářský růst, digitalizace a urbanizace rovněž přispívají k nárůstu rizik a k rekonfiguraci rizikových fondů, které mění podobu odvětví. Jasným příkladem důsledků změny klimatu jsou povodňové škody. Do roku 2040 by mohly vést např. k 200% nárůstu pojištěných škod ve Velké Británii, Francii a Německu, 235% nárůstu v Číně a 145% nárůstu v Kanadě.¹

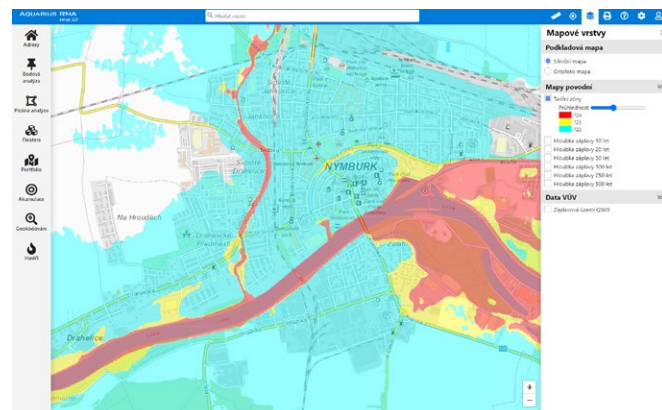
Povodňové mapy

Aby bylo možné přesněji určit, jak daleko se voda při povodni rozlije, kam se dostane a kam nikoli, resp. jak rychle bude povodňová voda proudit, je nezbytné využívat co nejpřesnější a nejaktuálnější vstupní data. Z hlediska popisu skutečného terénu se standardem na českém trhu stává digitální model reliéfu (DMR) vytvořený Českým úřadem zeměměřickým a katastrálním (ČÚZK), který vyniká nejen svou přesností, ale zachycuje také nejnovější změny v terénu.

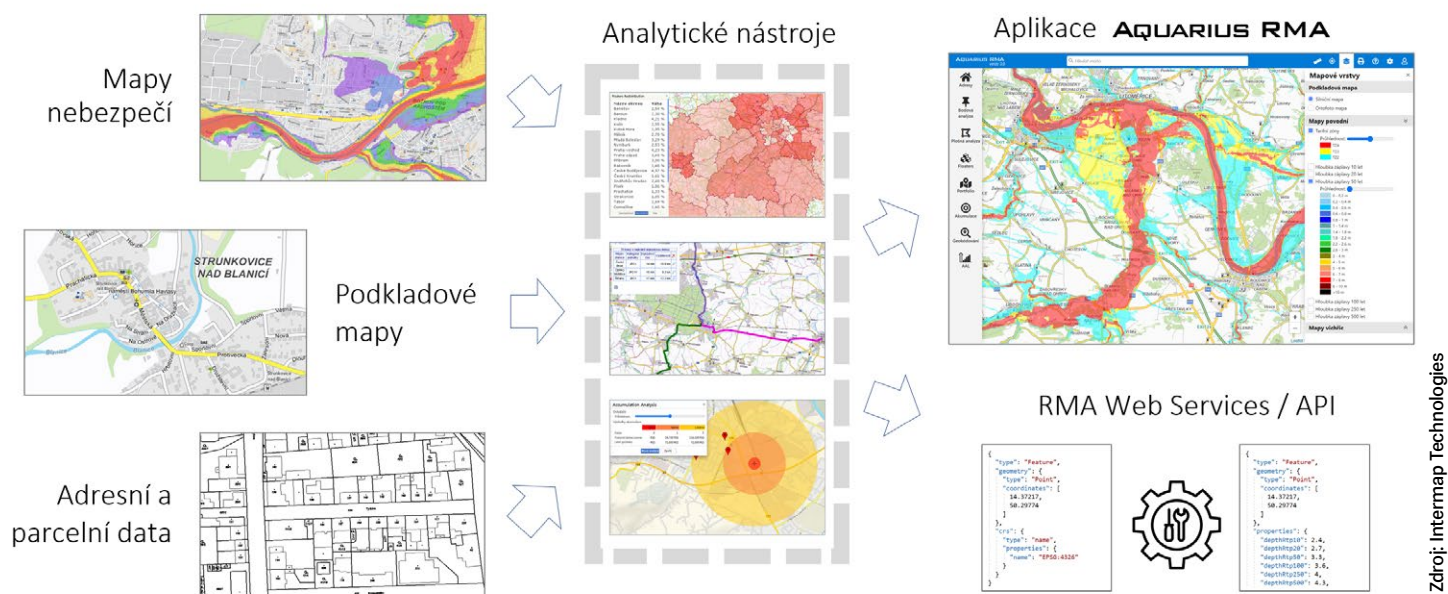
K co nejpřesnějšímu určení množství povodňové vody v simulacích, které odpovídají aktuálním výpočtům 20letých nebo 100letých průtoků, je nutno využívat

rozsáhlou síť n-letých průtoků z více než 200 měřicích stanic Českého hydrometeorologického ústavu. Aby bylo přesněji popsáno, jak se odtok zpomaluje, zrychluje nebo zpětně vzdouvá a jaký to má vliv na rozlivy, jsou do modelování zahrnovány mnohé struktury na toku, jakými jsou např. přehradní hráze a jezy.

Modelování by nebylo úplné bez zahrnutí protipovodňových opatření, jako jsou protipovodňové hráze, zkapacitnění koryt, poldry, ale i násypy nebo terénní hrany. Podstatná část protipovodňových opatření je již obsažena v samotném vysoce přesném modelu reliéfu DMR. Nicméně prvky protipovodňové ochrany (např. zkapacitnění koryt, protipovodňové zídky, mobilní hráze nebo i sníženou přesnost DMR v místech, kde je bezprostřední okolí hrází pokryto vegetací) je potřeba doplnit o dodatečné informace z jiných zdrojů. Jedná se o státem garantované a ověřené zdroje dat, jako podniky Povodí, Povodňový

Obrázek 1: Uživatelské rozhraní aplikace pro ohodnocení rizika Aquarius RMA 3.0 se zobrazením tarifních zón na pozadí Atlasu ČR od CEDA Maps

Obrázek 2: Schematické zobrazení aplikace pro ohodnocení rizika. Ve střední části: Analytické nástroje používané pro ohodnocení různých aspektů rizika různými odděleními pojišťovny. Vlevo: Data, která pomáhají v procesu ohodnocení rizika: mapy nebezpečí, podkladové (orientační) mapy, adresní a parcelní data. Vpravo: Uživatelské rozhraní formou webové mapové aplikace ovládané pracovníkem pojišťovny (nahore) nebo formou propojení do provozních systémů pojišťovny pomocí webových služeb (dole)

informační systém, *Povodňový plán ČR* a dotační tituly pro výstavbu protipovodňových opatření (tituly Prevence před povodněmi Ministerstva zemědělství ČR, Základní báze geografických dat ČÚZK apod.).

Vzhledem ke značné decentralizaci těchto informací, spravovaných úředními autoritami, často až na úroveň vodoprávních úřadů nejnižší hierarchie (obecní úřady) je sběr těchto údajů nesmírně pracný. Z toho důvodu může být vhodným řešením soustředit se především na nejvýznamnější toky a sídla (např. 50 největších toků plus všechna města od velikosti 10 000 obyvatel apod.).

K odbornou veřejností nejširěji využívaným systémům pro modelování povodňového nebezpečí patří HEC-RAS, vyvíjený US Army Corps of Engineers. Tento systém je určen pro hydrodynamické modelování říční (fluvialní) i přívalové (pluvialní) povodně metodou 2D a 1D hydraulické simulace. Umožňuje zahrnutí celé řady struktur, které ovlivňují proudění vody v samotném korytě nebo na inundačním území.

Automatizace přípravy vstupních geoprostorových datových sad pro modelování a interpretace výstupů modelu představuje významnou součást procesu tvorby map povodňového nebezpečí. Je zapotřebí sjednotit datové sady z různých zdrojů, různého stáří, kvality a přesnosti. Užití nástrojů s prvky umělé inteligence zjednodušuje a zlevňuje tvorbu na míru šitých datových sad podle požadavků pojistného trhu a současně umožňuje jejich velmi rychlou aktualizaci.

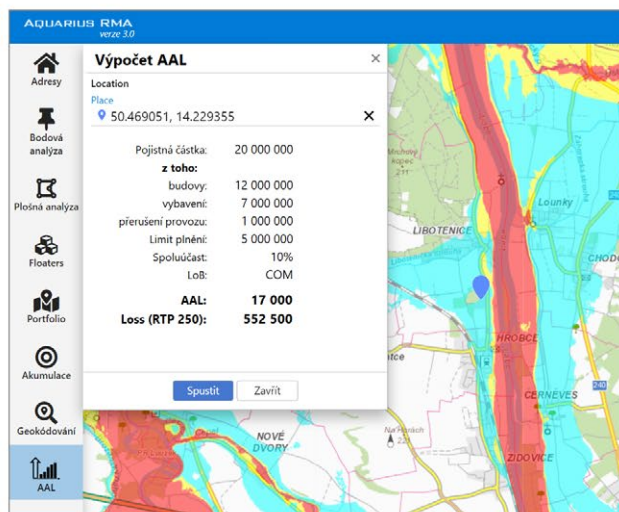
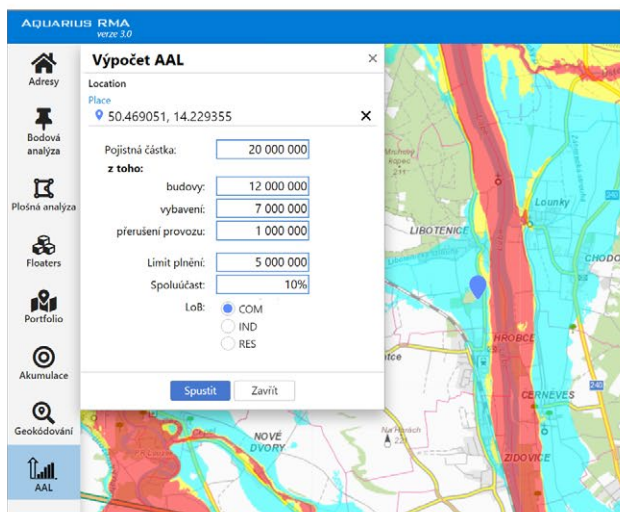
Mapy nebezpečí říční a přívalové povodně tvoří sadu několika map n-letých rozlivů a také map maximálních hloubek povodně. Mnohem širší nasazení 2D hydraulického modelování umožnilo i vytváření map maximálních rychlostí proudění povodňové vody

a map délky trvání zaplavení. Zatímco mapy hloubek a rychlostí jsou důležitou součástí odhadu škod z hlediska zajištění, mapy délky trvání pomohou i v odhadech délky přerušení provozu.

Scénáře užití geoprostorových datových sad v pojišťovně

Mapové podklady a datové sady popsané v předchozí části jsou využívány v rámci pojišťovny na celé řadě míst, od primárního úpisu přes rizikové inženýrství, metodiku a vývoj produktů či pojistnou matematiku až po likvidaci a zajištění. Řada těchto scénářů použití má společné schéma: lokalizace míst pojištění pomocí geokódování, ohodnocení rizikovitosti skrze mapy nebezpečí, příp. použití podkladových map pro základní orientaci. Tyto informace se využívají prostřednictvím jednotlivých analytických nástrojů a výsledkem je buď zobrazení místa pojištění v mapovém okně, nebo zaslání informace do provozního systému pojišťovny pomocí webových služeb.

Mapy nebezpečí povodně lze typicky používat dvojím způsobem: V úpisu korporátních rizik a v risk managementu je užitečné uplatnit co nejpodrobnější informace o místě pojištění. Proto je účelné využívat mapovou aplikaci Aquarius RMA a zobrazovat nejen mapy n-letých rozlivů, ale i mapy hloubek zaplavení pro danou n-letost. Naopak v retailu zpravidla není prostor pro podrobné posuzování rizika a praktické je spíše použití jednoduchého zónování podle semaforových barev, např. pro zóny 1, 2, 3, 4. K tomuto účelu slouží tarifní zóny, které zahrnují informace z mnoha mapových vrstev: n-letých rozlivů i hloubek, říčních i přívalových povodní, podle předem stanoveného algoritmu. Tarifní zóny jsou často „ukryty“ v provozním systému pojišťovny, který v pozadí komunikuje s aplikací Aquarius RMA pomocí webových služeb.

Zdroj: Intermap Technologies

Obrázek 3: Výpočet průměrné roční škody a 250leté škody pro vyhledanou adresu v systému Aquarius. Vlevo: Zadání vstupů (tj. pojistná částka v členění na budovy, vybavení, příp. přerušení provozu, dále limit plnění, spoluúčast a LoB). Vpravo: Výsledný report

Tak jako celý pojištný trh využívá mapy povodňového nebezpečí, některé pojišťovny aplikují i mapy jiných přírodních nebo společenských rizik. Příkladem jsou jak mapy třetích stran, např. mapy náchylnosti ke svahovým pohybům na slovenském trhu, tak mapy vytvářené na míru jednotlivým zákazníkům, ať už z jejich vlastních záznamů historických škod (např. krupobitní mapy), nebo z úředních dat (např. mapy krádeží nebo dopravních nehod).

K lokalizaci majetku nejen při primárním úpisu slouží geokódování. V ideálním případě jde o vyhledání jedné adresy, ať už přímo pomocí aplikace Aquarius RMA, nebo přes provozní systém pojišťovny, který s ním komunikuje prostřednictvím webových služeb. V případě nezkolaudovaných budov, dopravních staveb nebo zemědělské půdy je vhodné geokódování parcel.

V mnoha případech, kdy místo pojištění leží v několika zónách, může být ohodnocení nebezpečí podle definičních bodů adresy nebo parcely nedostatečné či zavádějící. Typickým případem je větší průmyslový areál, zemědělská parcela, liniová dopravní stavba nebo ulice u vodního toku, kde mají jednotlivé domy různé rizikové ohodnocení, přestože leží v podobné vzdálenosti k vodnímu toku. Ke zpřesnění ohodnocení je žádoucí využít polygonovou nebo liniovou analýzu rizika. Ta umožňuje, aby byly půdorys budovy, parcela nebo liniová stavba ohodnoceny z hlediska procentuálního zastoupení jednotlivých zón. Přitom si uživatel může v nástroji Aquarius RMA buď nakreslit vlastní geometrii, nebo použít půdorysy budov nebo parcel napojené přes webové služby iKatastr z ČÚZK, příp. dopravní komunikace přes StreetNet společnosti CEDA.

Někdy je ovšem potřeba lokalizovat větší množství míst pojištění zpětně, prostřednictvím dávkového geokódování. Většinou nejde jen o lokalizaci adres nebo parcel, nýbrž především o jejich vyčištění od různých překlepů, zkratk a nesprávných, chybějících nebo nadbytečných údajů, ale také o dávkové vyhodnocení rizikovosti. Využití dávkového geokódování, čištění adres a ohodnocení rizikovosti přitom nelze zúžit pouze

na přípravu pro NatCat modelování v rámci obnovy zajištění ani na „čištění“ portfolia při přechodu na nový provozní systém.

V případě kalamitní situace je rychlá lokalizace nahlášených škod vhodným nástrojem pomoci likvidátorům, a to jak pro první odhady celkové škody nebo výše ještě nenahlášených škod, tak pro mapové přehledy zobrazující územní koncentraci škod a pro plánování tras výjezdů techniků likvidace. Lokalizace historických škod, např. jednou ročně, je cestou nejen pro kontrolu rizikovosti místa při úpisu, ale i pro odhalování pojištných podvodů při likvidaci, pro vytváření vlastních pojištnotechnických map nebezpečí nebo pro kalibraci funkcí zranitelnosti při NatCat modelování pro zajištění. Při úpisu městského majetku nebo sítě maloobchodních poboček pomáhá dávkové geokódování ve správném odhadu rizika. Podobně při úpisu portfolia od brokera usnadňuje geokódování posouzení rizika, které broker přináší, a jaký to bude mít vliv na celý LoB (*line of business*) nebo zda vůbec má smysl oslovit konkrétního klienta.

Liniové stavby, rozvodné sítě, sítě poboček, městský majetek nebo multilokace často neobsahují konkrétní lokalizaci jednotlivých míst pojištění, přesto je třeba je kvůli odhadu rizikovosti nebo kvůli zajištění roz distribuovat. Tomu slouží metoda disagregace majetku neboli *floaters redistribution*, která umožňuje majetek rozpočítat na územněsprávní jednotky nebo území dle PSČ pomocí vybraných vah, např. počtu obyvatel nebo rozlohy území.

Jako vodítko při stanovování minimálního technického pojištění, aby smlouva nebyla dlouhodobě ztrátová, lze použít hodnotu průměrné roční škody pro dané pojištění nebezpečí (např. povodeň). Výpočet zohledňuje informace o umístění majetku, odpovídající hodnoty pojištění nebezpečí, zranitelnost a finanční atributy konkrétní smlouvy, jako pojištění částky, limity a spoluúčasti pro celou smlouvu nebo pro konkrétní místa pojištění.

Podobně jako lokalizace historických škod, dalším pomocným nástrojem v likvidaci nebo úpisu je analýza terénního profilu mezi vodním tokem a místem pojištění, která může objasnit

případné terénní překážky nebo naopak deprese, umožňující zaplavení objektu. Podobně může napomoci identifikovat kritická místa z hlediska šíření povodně v rámci konkrétního průmyslového areálu. Pro úpis městského majetku je zase vhodným nástrojem dotazování na výšku budov a další parametry pomocí webových služeb iKatastr.

Na potřebu lepší orientace underwriterů nebo likvidátorů v terénu reaguje i nabídka podkladových map aplikace Aquarius RMA. Kromě tradičních podkladových map od firmy CEDA a základních map od ČÚZK je tak možné pomocí webových služeb využít i katastrální mapy ČÚZK nebo letecké snímky firmy Seznam.cz.

Aplikace Aquarius RMA umožňuje pomocí webových služeb připojení širokého spektra mapových vrstev třetích stran, např. státem stanovených záplavových území z portálu HEIS Výzkumného ústavu vodohospodářského nebo chráněných území a zdrojů imisí z portálu CENIA, které jsou využitelné při hodnocení rizikivosti z hlediska pojištění odpovědnosti na životním prostředí. Svě místo v aplikaci Aquarius RMA mají i trasovací nástroje založené na webových službách StreetNet firmy CEDA. Pro hodnocení rizika požáru umožňují stanovení dojezdových časů hasičů z několika nejbližších hasičských stanic. Pro kalamitní situace je navržen nástroj k trasování techniků likvidace.

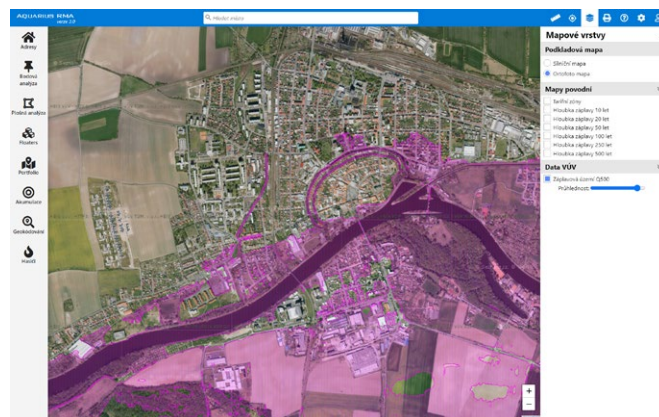
V neposlední řadě sem patří i kalkulačka cenových map, která je napojena na službu Společnosti pro Cenové mapy ČR. Cenová mapa přehledně zpracovává nejrozsáhlejší databázi informací o skutečných prodejních cenách, za které se aktuálně prodávají byty a rodinné domy, a tyto informace třídí přehlednou formou podle jednotlivých typů nemovitostí a území, kde se nemovitosti nacházejí. Díky cenové mapě prodejních cen mohou pojistitelé zjistit reálnou hodnotu bytu nebo domu a s touto informací dále pracovat.

Novinkou v aplikaci Aquarius RMA je možnost práce na mobilních telefonech nebo tabletech. Uživatelské rozhraní je optimalizováno pro užití na mobilních zařízeních přímo v terénu, např. při úpisu, likvidaci škody či trasování techniků likvidace. Cloudové on-line služby umožňují jednoduché a bezpečné užívání aplikace Aquarius RMA kdekoli, kde je k dispozici mobilní signál.

Využití cloudu

Cloud computing je na internetu založený model vývoje a používání počítačových technologií. Lze ho také charakterizovat jako „poskytování služeb či programů servery dostupnými z internetu“ s tím, že uživatelé k nim mohou přistupovat vzdáleně, např. pomocí webového prohlížeče nebo mobilního telefonu. Nasazení cloudu výrazně zjednodušuje a zlevňuje využití pokročilých nástrojů a datových sad v rámci existujících systémů pojišťoven a umožňuje jejich nepřetržitou aktualizaci. Pro velké skupinové pojišťovny se díky nasazení cloudu mohou tyto nástroje jednoduše stát skupinovou platformou pro regionální užití pouhým doplněním o pro dané země specifická data.

Mezi hlavní výhody cloudového řešení patří zejména absence nutnosti investic do softwaru a hardwaru (CAPEX)

Zdroj: Intermap Technologies

Obrázek 4: Aplikace Aquarius RMA 3.0 podporuje připojení rizikových map třetích stran pomocí webových služeb. V tomto případě záplavové území Q500 z databáze HEIS Výzkumného ústavu vodohospodářského (na pozadí: ortofoto mapy)

a současně eliminace interních nákladů na provoz a údržbu systémů. Jednoduchost uživatelského rozhraní společně s dostupností služeb a dat odkudkoli, včetně mobilních zařízení, zajišťuje růst produktivity práce. Nesmíme zapomenout ani na možnost rychlého přizpůsobení cloudového IT zázemí růstu a potřebám uživatele, např. možnost okamžitého zvýšení výkonu datového centra při živelních pohromách.

Nejvýznamnějšími světovými poskytovateli služeb cloud computingu jsou Amazon, Microsoft, Google, IBM apod. Cloudová varianta Aquarius RMA využívá cloud Microsoft Azure, který je optimalizován pro hybridní propojení se stávajícími IT systémy pojišťoven.

Aquarius RMA lze nasadit buď v privátní architektuře (software a data jsou instalovány a spravovány IT oddělením pojistitele), hybridně (některé moduly a data jsou umístěny na cloudu a spravovány dodavatelem), nebo zcela v cloudu (vše je umístěno v cloudu a spravováno dodavatelem).

Závěr

Změna klimatu je pro pojistitele klíčovým faktorem rizikovějšího a složitějšího majetkového portfolia. Hospodářský růst, digitalizace a urbanizace rovněž přispívají k nárůstu rizik a k rekonfiguraci rizikových fondů, měnících podobu odvětví. Moderní nástroje a přesné datové podklady umožňují pojistitelům optimalizovat rozhodovací procesy a významně snižovat rizika plynoucí z měnící se situace na trhu. Mobilní technologie zabezpečují dostupnost kompletního řešení kdekoli v terénu. Nasazení cloudu výrazně zjednodušuje a zlevňuje využití pokročilých nástrojů a datových sad v rámci existujících systémů pojišťoven a umožňuje jejich nepřetržitou aktualizaci.

1 Zdroj: SwissRe – In a world of growing risk the insurance industry has a crucial role to play; 6. září 2021; <https://www.swissre.com/risk-knowledge/building-societal-resilience/growing-risk-insurance-industry-crucial-role.html>.

Vybrané změny dle nového zákona o znalcích

Mgr. František Korbel, Ph.D. / partner / HAVEL & PARTNERS

Mgr. Adam Forst / vedoucí advokát / HAVEL & PARTNERS

Dne 1. ledna 2021 nabyl účinnosti zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, (dále jen „zákon o znalcích“), spolu s novými prováděcími vyhláškami: a) o výkonu znalecké činnosti (dále jen „znalecká vyhláška“), b) znalečném a c) seznamu znaleckých odvětví.¹ Tím (konečně) došlo ke zrušení zastaralého a nevyhovujícího zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, včetně jeho prováděcích předpisů.² Cílem tohoto článku je poskytnout pracovníkům pojišťoven základní přehled nejvýznamnějších změn, které s sebou tato nová právní úprava přináší.

Zvláštní pozornost je mj. věnována i náležitostem znaleckých posudků, neboť pojišťovny jsou jejich tradičními zadavateli a jejich bezvadnost je v mnoha případech klíčová při obraně závěrů šetření pojišťoven před soudy.

Koncepce právní úpravy

Jak bylo uvedeno výše, nová právní úprava je obsažena v zákoně o znalcích a jeho prováděcích vyhláškách. Stejně jako doposud, prováděcí vyhlášky řeší především „technické a provozní“ otázky, např. podobu formuláře žádosti o zápis do seznamu znalců, podobu znalecké pečeti a průkazu, způsob výkonu vstupní znalecké zkoušky a dělení jednotlivých znaleckých odvětví. Ustanovení § 39 a násl. znalecké vyhlášky nicméně nad rámec toho obsahuje i velmi detailní právní úpravu náležitostí znaleckého posudku, která se netýká jen formálních náležitostí (jako je např. podoba titulní a poslední strany znaleckého posudku), ale i řady materiálních náležitostí (včetně řádného postupu při jeho zpracování), které by běžný uživatel očekával spíše v zákoně. Tento stav není dán ani tak záměrem zákonodárce jako spíše vývojem legislativních prací. Zákon o znalcích byl ve sbírce vyhlášen už v říjnu 2019, zatímco prováděcí vyhlášky až na konci roku 2020. Znalecká vyhláška tak do určité míry posloužila jako nosič pro doplnění ustanovení, která se nestihlo nebo nepodařilo zakomponovat přímo do znaleckého zákona.

Nové členění právnických osob oprávněných k výkonu znalecké činnosti

Jednou z nejviditelnějších změn, které zákon o znalcích přináší, je dělení právnických osob oprávněných vykonávat znaleckou činnost na znalecké ústavy a znalecké kanceláře. Zatímco doposud byly všechny tyto právnické osoby označovány jako „znalecké ústavy“, nově může být znaleckým ústavem pouze „právnická osoba veřejnoprávního typu“ – typicky vysoká škola či její součást, veřejná výzkumná instituce apod.

Nová kategorie znaleckých kanceláří je pak vyhrazena (soukromoprávním) obchodním korporacím – typicky společnostem s ručením omezeným.

Podmínkou zápisu znaleckého ústavu je vedle jeho veřejnoprávního charakteru i reálný výkon vědecko-výzkumné činnosti³ v daném odvětví, dostatečné materiálně-technické zázemí a především angažmá alespoň jednoho znalce oprávněného k výkonu znalecké činnosti v tomto odvětví nebo jiných osob zapojených do vědecko-výzkumné činnosti v daném odvětví. Znalec působící ve znaleckém ústavu může vedle toho nadále vykonávat i vlastní znaleckou činnost nebo činnost pro některou ze znaleckých kanceláří.

Naproti tomu znalecké kanceláře musí svou činnost vykonávat prostřednictvím alespoň dvou znalců ve stejném oboru a odvětví, přičemž tito znalci již nesmí působit samostatně ani v jiných znaleckých kancelářích. Znalecká kancelář nemusí vykonávat akademickou činnost, nicméně musí mít, stejně jako znalecký ústav, ke své činnosti dostatečné materiálně-technické vybavení.

Jak vyplývá z přechodných ustanovení zákona o znalcích, znalecké ústavy (ve smyslu nového zákona o znalcích) se automaticky rekrutovaly ze znaleckých ústavů zapsaných dle dosavadní právní úpravy do druhého oddílu seznamu znaleckých ústavů.⁴ Znalecké kanceláře naproti tomu „vznikly“ ze znaleckých ústavů zapsaných v prvním oddíle seznamu znalců.⁵

Tyto „transformované“ znalecké ústavy a znalecké kanceláře jsou povinny do konce roku 2021 prokázat Ministerstvu spravedlnosti ČR naplnění základních předpokladů pro svou činnost, zejména požadované personální obsazení.

Pro úplnost je vhodné poznamenat, že právní úprava nadále předpokládá, že znalecké ústavy (stejně jako to platilo doposud u znaleckých ústavů tzv. „II. typu“⁶) budou využívány především ke zpracování znaleckých posudků ve zvláště obtížných případech.

Podmínkou zápisu znaleckého ústavu je vedle jeho veřejnoprávního charakteru i reálný výkon vědecko-výzkumné činnosti v daném odvětví, dostatečné materiálně-technické zázemí a především angažmá alespoň jednoho znalce oprávněného k výkonu znalecké činnosti v tomto odvětví nebo jiných osob zapojených do vědecko-výzkumné činnosti v daném odvětví.

Pokud jde o způsob vyhledávání v novém seznamu znalců, Ministerstvo spravedlnosti ČR zatím nespustilo nové přístupové rozhraní, které by to umožnilo. Je tedy třeba nadále vyhledávat prostřednictvím značně nevyhovujícího seznamu znalců a tlumočnicků dostupného z webu justice.cz.⁸

Účastnický znalecký posudek a znalecký posudek zadaný soudem

Za jeden z nejpodstatnějších aspektů nové právní úpravy je třeba považovat změnu, která nakonec nenastala. V rámci příprav znaleckého zákona se totiž zvažovalo (stejně jako u příprav nového civilního řádu soudního) vypuštění pravidla zakotveného v § 127a občanského soudního řádu, tedy možnosti, aby účastníci řízení předkládali vlastní znalecké posudky o stejné „síle“, jako jsou posudky zadané soudem. Tato myšlenka byla zatím opuštěna a pojišťovny tak nadále mohou předkládat v soudních řízeních znalecké posudky, které si u znalce nechaly zpracovat samy.

Pokud jde o znalecké posudky zadávané soudem, nová právní úprava vymezuje přesněji, kdy je znalec povinen znalecký posudek zpracovat a kdy jeho zpracování může odmítnout.⁹ Dle dosavadní právní úpravy mohl znalec zpracování posudku odmítnout z „vážných důvodů“, což v některých případech vedlo k průtahům, neboť znalci se pod nejrůznějšími záminkami snažili povinnosti zpracovat znalecký posudek zbavit. Vzhledem k nízkým „vyhláškovým“ odměnám, které za znalecké posudky soudy hradí (viz níže), nebyli ke zpracování posudku dostatečně motivováni. Zákon nově uvádí konkrétnější výčet důvodů, pro které může znalec zpracování posudku odmítnout. Jde především o případy, kdy mu počet ani povaha zadaných, dosud nezpracovaných znaleckých posudků neumožňují podat další znalecký úkon s odbornou péčí a včas nebo mu závažné zdravotní okolnosti, rodinná situace, mimořádné či neočekávané pracovní povinnosti neumožňují vykonat úkon s odbornou péčí a včas. Tyto skutečnosti bude znalec povinen prokázat při odmítnutí zpracování znaleckého posudku, pakliže k tomu bude vyzván.

Pro větší transparentnost aktuální pracovní nálože konkrétních znalců je přitom zavedena povinnost evidence zpracovaných i rozpracovaných znaleckých posudků. Informace o celkových počtech zpracovaných a rozpracovaných posudků přitom bude dostupná i veřejně.

Povinné náležitosti znaleckého posudku

Zatímco dosavadní právní úprava obsahové náležitosti znaleckých posudků téměř neřešila,¹⁰ nová právní úprava je řeší relativně detailně, a to především v § 28 znaleckého zákona a v ustanoveních § 39–59 znalecké vyhlášky. Pokud jde o základní (materiální) náležitosti znaleckého posudku, musí být především úplný, pravdivý a přezkoumatelný a musí být zpracován v souladu s obecně uznávanými postupy a standardy daného oboru a odvětví (tedy tzv. „lege artis“). Z hlediska struktury by se měl znalecký posudek dělit na: titulní stranu, zadání, výčet podkladů, nález, posudek, odůvodnění, závěr, poslední stranu a přílohy. Za užitečné pomůcky lze v tomto směru považovat ilustrativní šablonu

Nové členění znaleckých oborů, odvětví a specializací

Stejně jako doposud, znalecká oprávnění se dělí na obory, odvětví a specializace. Obory představují nejobecnější kategorii, která je stanovena přímo zákonem, např. obor zdravotnictví, ekonomiky a stavebnictví. Každý obor se dělí na odvětví (např. zdravotnictví se dělí do více než 120 odvětví), která jsou stanovena vyhláškou. Každý znalec⁷ musí být zapsán současně v některém z oborů a odvětví. Zápis určité specializace v rámci daného odvětví je nicméně fakultativní. Pakliže si znalec specializaci zapíše, nepřinese mu to z hlediska jeho oprávnění žádné výhody, naopak tím zúží své oprávnění v rámci odvětví jen na uvedenou specializaci.

Nová právní úprava celkový počet oborů a především odvětví podstatně navyšuje. Některé obory jsou zcela nové, např. kybernetická bezpečnost; některé vznikly z dosavadních odvětví, např. psychologie. V některých případech došlo pouze k přejmenování (terminologickému zpřesnění) názvu oboru, např. písmoznalectví se přejmenovalo na „expertizu písma“; namísto kybernetiky vznikl obor informační a komunikační technologie apod. K rušení oborů, resp. odvětví došlo jen výjimečně – zrušeno bylo např. odvětví peněžnictví a pojišťovnictví.

Ilustrační foto: iStock

Nenápadnou, ale podstatnou změnou je povinnost, aby znalecký posudek obsahoval veškeré přílohy potřebné k zajištění přezkoumatelnosti znaleckého posudku. Tyto přílohy musí být ke znaleckému posudku trvale připojeny. Není-li to možné, musí tvořit samostatnou (nezměnitelnou) složku s vlastní titulní stranou.

znaleckého posudku a vzorový znalecký posudek připravené Ministerstvem spravedlnosti ČR a dostupné na webu znalci.justice.cz.

Bližší obsah těchto jednotlivých částí stanovuje znalecká vyhláška. Dle § 40 této vyhlášky tak má být např. v rámci zadání znaleckého posudku uvedena nejenom zadaná odborná otázka, ale i účel zpracování znaleckého posudku a veškeré skutečnosti sdělené zadavatelem, které mohou mít vliv na přesnost závěrů znaleckého posudku.

Pokud jde o práci se zdroji a daty, je znalec povinen ve znaleckém posudku řádně popsat svůj postup při výběru zdrojů dat, uvést výčet těchto zdrojů a uvést, jakým způsobem byla tato data zpracována či analyzována v souladu s obecně uznávanými postupy a standardy. Výsledky své analýzy je pak znalec povinen odůvodnit (interpretovat) a následně provést kontrolu výše uvedeného postupu a zkoumání. Znalec je též povinen zachytit srozumitelně postup zpracování znaleckého posudku, včetně použitých metod a odůvodnění jejich výběru.

Nenápadnou, ale podstatnou změnou je povinnost, aby znalecký posudek obsahoval veškeré přílohy potřebné k zajištění přezkoumatelnosti znaleckého posudku. Tyto přílohy musí být ke znaleckému posudku trvale připojeny. Není-li to možné, musí tvořit samostatnou (nezměnitelnou) složku s vlastní titulní stranou.¹¹

Pokud zpracovaný znalecký posudek uvedené náležitosti nebude splňovat, může to být důvodem pro udělení pokuty až do výše 250 000 Kč. Takový znalecký posudek by také mohl být ze strany soudu považován za „nepoužitelný“ pro účely soudního řízení.

Odpovědnost znalce a jeho pojištění

Nový zákon o znalcích nově výslovně řeší otázky civilněprávní odpovědnosti znalce za výkon své činnosti. Dle § 21 znaleckého zákona je znalec objektivně odpovědný za „veškerou újmu, kterou způsobí v souvislosti s výkonem znalecké činnosti“. Použitý pojem „újma“ přitom implikuje (je otázkou, zda záměrně) odpovědnost nejenom za majetkovou škodu, ale i nemajetkovou újmu (tedy např. v podobě zásahu do osobnosti a pověsti). Znalec se může ze své odpovědnosti liberovat, pakliže prokáže, že újme nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které na něm bylo možné požadovat.

Dle § 22 musí být znalec po celou dobu své činnosti pojištěn tak, aby výše limitu pojistného plnění byla úměrná možným újmám, které může způsobit (a lze je v rozumné míře předpokládat). Minimální limit pojistného plnění přitom musí činit 1 mil. Kč pro znalce a 5 mil. Kč pro znalecké ústavy a kanceláře.

Odměna znalců

Velmi ožehavým tématem při přípravě nové znalecké legislativy byla otázka odměňování znalců – a to celkem oprávněně, neboť dosavadní vyhlášková odměna (ve výši od 100 Kč do 350 Kč za hodinu práce) naprosto neodpovídala ekonomické realitě dneška ani požadavkům na odbornost znalců. K navýšení vyhláškové odměny však (bohužel) došlo pouze symbolicky, a to na částku od 300 Kč do 450 Kč za hodinu práce.¹² Nadále je tak udržován stav, kdy jsou znalci motivováni zpracovávat znalecké posudky především pro soukromé osoby, se kterými si mohou domluvit libovolnou smluvní odměnu, a zcela minimálně pro orgány veřejné správy (tedy především soudy).

Nízká odměna může v kombinaci s vyššími požadavky na činnost znalců přitom vést k odchodu znalců z této profese, což může ohrozit mj. i fungování justice. Zvláště v některých oborech je už dnes velmi obtížné najít kvalitní znalce s potřebnou volnou kapacitou (typicky ve zdravotnictví, stavebnictví nebo informačních technologiích). Lze tedy jen doufat, že dosavadní přístup k výši znaleckého bude ještě přehodnocen.

Další změny

Jak vyplývá už jenom z výše uvedeného, nový znalecký zákon přináší do znaleckého práva zcela fundamentální změny. Jejich úplný výčet zdaleka přesahuje možnosti tohoto článku. Další vybrané změny tak uvádíme už jen ve zkratce:

- Statní správa znalců přešla nově téměř výhradně do rukou Ministerstva spravedlnosti ČR (na úkor krajských soudů). Ministerstvo spravedlnosti ČR tak rozhoduje o zápisu znalců do seznamu znalců, spravuje seznam znalců a evidenci posudků, vykonává dohled nad činností znalců, ukládá pokuty za přestupky apod.
- Na zápis do seznamu znalců je nově právní nárok, pakliže uchazeč splní veškeré zákonem stanovené podmínky.
- Evidence posudků je nově vedena pouze elektronicky.
- Je stanovena nová koncepce znalecké zkoušky. Žadatelé musí nejprve složit obecnou písemnou část zkoušky z oblasti právních předpisů regulujících znaleckou činnost. Zvláštní část má formu ústního pohovoru před zkušební komisí, při kterém žadatel zpravidla obhájí zkušební znalecký posudek ve zvoleném oboru a odvětví.
- Osoby vykonávající znaleckou činnost mohou být nově odpovědné přibližně za 15 typů přestupků, např. za nedodržení evidenčních povinností, nesplnění obsahových náležitostí znaleckého posudku a nesprávné vyúčtování odměny. Sankce se dle závažnosti dělí do skupin, ve kterých mohou být uloženy pokuty do 75 000 Kč, 250 000 Kč a 500 000 Kč.

Závěrečné hodnocení

Pokud jde o celkové hodnocení výše uvedených změn, považujeme v první řadě za pozitivní nastavení vyššího standardu kvality činnosti a výstupů znalců. Spíše neutrálně se stavíme ke zpřísnění regulatorních podmínek činnosti znalců. V rámci znalecké činnosti bylo nepochybně třeba nastavit větší řád. Na druhou stranu je otázkou, zda nové povinnosti nezatíží znalce nad rámec nezbytně nutného, což jim ve výsledku bude brát čas a energii na přípravu kvalitních znaleckých posudků. Negativně pak hodnotíme pokračování v nesystémovém nastavení odměňování znalců.

1 Jde konkrétně o vyhlášky č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti, č. 504/2020 Sb., o znaleckém, a č. 505/2020 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů, jiná osvědčení o odborné způsobilosti, osvědčení vydaná profesními komorami a specializační studia pro obory a odvětví.

2 Zejména vyhlášky č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů a vyhlášky č. 123/2015 Sb., která stanoví seznam znaleckých oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti.

3 Zákon nicméně definici či podmínky vědecko-výzkumné činnosti blíže nespecifikuje.

4 V souladu s § 6 dosavadní vyhlášky č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích, se seznam znaleckých ústavů skládal ze dvou oddílů: V prvním oddílu byly vedeny „běžné“ ústavy a jiná pracoviště specializovaná na znaleckou činnost. Ve druhém oddílu byly vedeny vědecké ústavy, vysoké školy a organizace, od nichž mohou státní orgány ve zvlášť obtížných případech žádat znalecké posudky.

5 Pokud však byly v prvním oddíle vedeny osoby veřejného práva, byly tyto transformovány do znaleckých ústavů ve smyslu nového znaleckého zákona.

6 Srov. § 6 dosavadní vyhlášky č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích.

7 Nebude-li dále výslovně uvedeno jinak, vztahují se podmínky činnosti „znalce“ vždy automaticky i na znalecký ústav nebo kancelář.

8 Dostupné z: [http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/\\$\\$SearchForm?OpenForm](http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/$$SearchForm?OpenForm).

9 Stejně jako doposud, pochopitelně platí, že znalec je povinen zpracování znaleckého posudku odmítnout v případě vlastní podjatosti v dané věci.

10 Výjimkou byl § 13 prováděcí vyhlášky č. 37/1967 Sb., dle kterého měl znalecký posudek mj. obsahovat „popis zkoumaného materiálu, popř. jevů, souhrn skutečností, k nimž při úkonu přihlížel (nález), a výčet otázek, na které má odpovědět, s odpověďmi na tyto otázky (posudek)“. Ve zbytku byly řešeny spíše formální obsahové náležitosti znaleckého posudku, jako je např. číslování stran a umístění doložky.

11 V případě listinné podoby budou přílohy samostatně sešity dohromady. V případě elektronické podoby musí být elektronicky podepsány a opatřeny časovým razítkem.

12 Drobná vylepšení ve stanovení pravidel pro náhradu za zmeškaný čas, popř. ušlý výdělek na věci nic nemění.

Blíží se konec cookies v ČR?

Jiří Beneš / JŠK, advokátní kancelář

ČR je zřejmě posledním členským státem EU, kde je možné využívat cookies bez souhlasu uživatele. To se však nabytím účinnosti nedávno přijaté novely zákona o elektronických komunikacích brzy změní. Počínaje lednem 2022 bude totiž nezbytné k využití cookies a obdobných prostředků (až na výjimky) získat aktivní souhlas uživatele, a to v kvalitě podle nařízení GDPR.

Soubory cookies představují krátké datové soubory, které jsou při návštěvě webové stránky ukládány ve webovém prohlížeči jejich uživatele. Spolu s dalšími obdobnými prostředky¹ slouží soubory cookies především k rozpoznání zařízení uživatele při další návštěvě, zapamatování jím provedených voleb nebo pro více či méně podrobnou analýzu využití webových stránek. Rozporuplně je však vnímáno především využití cookies a obdobných prostředků pro sledování pohybu uživatele po jiných webových stránkách za účelem personalizovaného marketingu.

Právní úprava využití cookies a obdobných prostředků

Podle účinného znění zákona o elektronických komunikacích² je možné soubory cookies a obdobné prostředky (souborně jen „cookies“) využívat, výhradně pokud je uživatel webové stránky či obdobné služby prokazatelně předem informován o rozsahu a účelu jejich využití a je mu umožněno jejich využití odmítnout,³ ledaže

jsou cookies využívána výlučně pro technické ukládání a zajištění přenosu zpráv nebo jsou-li nezbytná pro potřeby poskytování služeb uživatelem výslovně vyžádaných (dále jen „technická a nezbytná cookies“).⁴ Pak postačí uživatele o jejich využití pouze předem informovat. Účinné znění zákona o elektronických komunikacích je však v rozporu s použitelným zněním směrnice ePrivacy⁵, které vyžaduje, aby využití cookies bylo podmíněno nejen splněním informační povinnosti, ale také získáním aktivního souhlasu uživatele.

Uvedený rozpor zákona o elektronických komunikacích s evropskou legislativou zákonodárce po více jak 11 letech⁶ napravit právě výše zmíněnou novelou⁷ zákona o elektronických komunikacích (dále jen „novela“). S účinností od 1. ledna 2022 tak bude využití cookies v ČR podmíněno získáním předchozího prokazatelného souhlasu uživatele s rozsahem a účelem jejich využití,⁸ ledaže se bude jednat o využití technických a nezbytných cookies, kde postačí pouze splnění informační povinnosti. Souhlas s využitím cookies by

pak měl mít v souladu se směrnicí ePrivacy⁹ kvalitu souhlasu podle příslušných ustanovení nařízení GDPR¹⁰.

Vzhledem k tomu, že uživatelé v současnosti přistupují k webovým stránkám a jiným službám především prostřednictvím svých vlastních zařízení, je možné pomocí cookies identifikovat nejen samotné zařízení, ale rovněž konkrétního uživatele tohoto zařízení. V zásadě tak téměř všechna cookies představují osobní údaje¹¹ ve smyslu nařízení GDPR. Využití cookies tedy až na výjimky podléhá plnění povinnosti nejen podle zákona o elektronických komunikacích, ale také podle nařízení GDPR.

Bez souhlasu uživatele se téměř neobejdete

Jak bylo výše zmíněno, využití cookies, vyjma těch technických a nezbytných, bude od příštího roku v ČR podmíněno získáním souhlasu uživatele splňujícího kritéria nařízení GDPR. Souhlas uživatele tak bude muset být jednoznačným potvrzením svobodného, konkrétního a informovaného svolení uživatele k využití cookies.¹² Nebude možné spoléhat se nadále na souhlas udělený uživatelem mlčky pokračováním v prohlížení webové stránky. Pokud využíváte na svých webových stránkách cookies, měli byste se do budoucna spoléhat výhradně na aktivní souhlas uživatele s jejich využitím. V souladu s rozhodovací praxí Soudního dvora EU a výkladovými vodítky EDPB¹³ pak navíc nebude možné k získání souhlasu využívat předvyplněných políček¹⁴ ani uživateli odmítnutí ztěžovat pomocí tzv. „cookie walls“¹⁵.

Je nezbytné upozornit, že ačkoliv evropská právní úprava připouští, aby byl souhlas s využitím cookies udělen vhodným nastavením webového prohlížeče,¹⁶ není vhodné se na tuto možnost plně spoléhat. Nelze totiž obecně předpokládat, že všichni uživatelé disponují patřičnými znalostmi, jak změny v nastavení svého webového prohlížeče provést. V zásadě by tak bylo spoléhání se na takto udělený souhlas uživatele obdobně problematické jako využívání předvyplněných políček, což ostatně potvrzuje i loňské rozhodnutí¹⁷ finského dozorového úřadu¹⁸ v oblasti ochrany osobních údajů.¹⁹

Ani po nabytí účinnosti novely však nebudete povinni získávat souhlas, pokud využíváte pouze technických a nezbytných cookies, tedy cookies využívaných výhradně k zajištění technického ukládání a přenosu zpráv nebo poskytnutí služeb výslovně vyžádaných uživatelem.²⁰ Nicméně i při využití těchto cookies budete nadále povinni informovat uživatele o rozsahu a účelu jejich využití.

A zase to GDPR

V případě, že využíváte cookies mající povahu osobních údajů, což je v praxi nejčastější, jste při jejich využití rovněž povinni postupovat v souladu se zásadami zpracování osobních údajů²¹ podle nařízení GDPR. Vedle zásady zákonnosti, korektnosti a transparentnosti, která je výše zastoupena informační povinností a povinností získat souhlas²² uživatele, musíte při využití cookies zohlednit i další zásady zpracování osobních údajů, jako např. zásadu minimalizace nebo zásadu omezení uložení. Případný postup

v rozporu se zásadami zpracování osobních údajů může být v krajním případě důvodem k uložení sankce ze strany Úřadu pro ochranu osobních údajů (dále jen „ÚOOÚ“), a to i přesto, že vám uživatel udělí souhlas s využitím cookies.²³

V neposlední řadě byste měli brát v potaz, že využití cookies je často spjato s předáváním osobních údajů do zemí mimo Evropský hospodářský prostor (dále jen „třetí země“). Předávání do třetích zemí, které nebyly rozhodnutím Evropské komise označeny²⁴ jako „země zajišťující odpovídající úroveň ochrany“, je však možné pouze za předpokladu, že jste dotčené subjekty údajů o předávání předem informovali a s příjemcem ve třetí zemi jste uzavřeli příslušné standardní smluvní doložky²⁵.

Nejasná budoucnost cookies

Jak bylo naznačeno již v úvodu, především využití cookies k marketingovým účelům je uživateli vnímáno negativně. Toho jsou si vědomi poskytovatelé webových prohlížečů, kteří využití cookies v základním nastavení svých webových prohlížečů postupně blokují. Doposud se však k blokování cookies přiklání spíše minoritní poskytovatelé webových prohlížečů. To by se však v roce 2023 mělo změnit, když tzv. „sledovací cookies“, která jsou hojně využívána právě pro marketingové účely, začne ve svém prohlížeči blokovat i společnost Google jakožto dominantní hráč na trhu s webovými prohlížeči.²⁶

Je nezbytné upozornit, že ačkoliv evropská právní úprava připouští, aby byl souhlas s využitím cookies udělen vhodným nastavením webového prohlížeče, není vhodné se na tuto možnost plně spoléhat. Nelze totiž obecně předpokládat, že všichni uživatelé disponují patřičnými znalostmi, jak změny v nastavení svého webového prohlížeče provést.

Je tak otázkou, zda novela není pouhou labutí písní předznamenávající konec využití cookies nejen v ČR.²⁷ Minimálně v případě marketingového využití cookies lze předpokládat, že ta budou postupně nahrazena jinými, stále se rozvíjejícími alternativami, jako je např. řešení Privacy Sandbox od společnosti Google, která má za cíl marketingová cookies pomocí tohoto řešení plně nahradit, a to podle společnosti Google s menším dopadem do soukromí uživatelů.²⁸

Širší prostor pro ukládání pokut

Zákon o elektronických komunikacích v účinném znění nesankcionuje porušení informační povinnosti ani povinnosti umožnit uživateli odmítnutí využití cookies. K plnění informační povinnosti jste tak v zásadě nuceni pouze nepřímo nařízením GDPR, pokud využíváte cookies, která mají povahu osobních údajů.

Určité riziko uložení sankce podle zákona o elektronických komunikacích by však mohlo hrozit po nabytí účinnosti novely, neboť nově by mohla být uložena pokuta až do výše 50 mil. Kč nebo do výše 10 % čistého obrátu ze strany Českého telekomunikačního úřadu, ale to pouze za předpokladu, že byste „prostřednictvím sítí nebo služeb elektronických komunikací [obtěžovali] marketingovou reklamou nebo jiným obdobným způsobem nabídky zboží nebo služeb“²⁹. Tohoto přestupku byste se tak mohli

dopustit, pokud byste využívali cookies k marketingovým účelům, aniž byste uživatele o využití cookies řádně informovali a k jejich využití získali jejich souhlas.

Novela nicméně otevírá především prostor pro ukládání citelných pokut ze strany ÚOOÚ, který doposud s odkazem na nevhodnou právní úpravu pokuty v oblasti využití cookies prakticky neukládal. To se však po nabytí účinnosti novely zřejmě změní, neboť nově bude moci ÚOOÚ ukládat pokuty pro porušení zásady zákonnosti při využití cookies bez souhlasu uživatele. Přestože nelze předpokládat, že by ÚOOÚ ukládal pokuty v maximální možné výši podle nařízení GDPR, vyvstává riziko, že ÚOOÚ v případě využití cookies zaujme obdobný přístup jako v případě dozoru nad šířením obchodních sdělení. V tomto směru je nezbytné upozornit, že právě za neoprávněné šíření obchodních sdělení udělil ÚOOÚ svou doposud nejvyšší pokutu – 6 mil. Kč.³⁰

Jak se tedy na změnu připravit?

Potenciální riziko uložení citelných sankcí a poměrně krátká doba zbývající do nabytí účinnosti novely mohou vyvolávat potřebu přijetí provizorního řešení. Lze však doporučit, abyste k úpravám využití cookies přistupovali s rozvahou, pouze tak se do budoucna vyvarujete uložení citelných sankcí a případného vynaložení dalších nákladů na provedení nápravných opatření:

a) Prověřte nezbytnost využívaných cookies

Nutným předpokladem zajištění souladu vámi prováděného využití cookies s novou právní úpravou je posouzení jejich nezbytnosti. Není výjimečné, že provozovatelé webových stránek využívají desítky cookies, aniž by jim jejich využití přinášelo zjevné výhody. Prověřte tak, zda vámi využívaná cookies jsou pro vás skutečně nezbytná a rovněž zda doba³¹ jejich platnosti je přiměřená, a následně zvažte případné omezení jejich využití či délky doby jejich platnosti.

b) Zvažte využití pouze technických a nezbytných cookies

Nadále platí, že využití technických a nezbytných cookies není podmíněno získáním souhlasu uživatele s jejich využitím. Pokud jste schopni cookies využívaná k marketingovým účelům nahradit jinými marketingovými prostředky, může pro vás být využití pouze technických a nezbytných cookies dostatečné. Dočasné využití pouze technických a nezbytných cookies může být i vhodným řešením pro situaci, kdy se vám do ledna 2022 nepodaří uvést vámi prováděné využití cookies do souladu s novou právní úpravou.

c) Proveďte revizi svých informačních dokumentů

Zjištění získaná posouzením nezbytnosti a přiměřenosti vámi využívaných cookies a rovněž i případná přijatá opatření byste měli zohlednit při revizi svých informačních dokumentů o rozsahu a účelu využití cookies. Informace o rozsahu a účelu využití cookies mohou být součástí informačního memoranda o zpracování osobních údajů podle nařízení GDPR. Nezapomeňte však, že součástí informačního memoranda by měla být také informace o případném předávání (nejen) cookies do třetích zemí,

Minimálně v případě marketingového využití cookies lze předpokládat, že ta budou postupně nahrazena jinými, stále se rozvíjejícími alternativami, jako je např. řešení Privacy Sandbox od společnosti Google, která má za cíl marketingová cookies pomocí tohoto řešení plně nahradit, a to podle společnosti Google s menším dopadem do soukromí uživatelů.

pokud k němu dochází. V tomto směru pak ověřte, zda s případným příjemcem ve třetí zemi máte uzavřeny standardní smluvní doložky, pokud jsou nařízením GDPR ve vašem případě vyžadovány.

d) Upravte webové rozhraní

Mějte na paměti, že k nahrání cookies na zařízení uživatele nemůže docházet, dokud nebude uživatel o jejich využití informován a s jejich využitím neudělí souhlas, ledaže se bude jednat pouze o technická a nezbytná cookies. Upravte proto webové rozhraní tak, aby byly uživateli poskytnuty alespoň stručné informace o rozsahu a účelu využití cookies s odkazem na podrobnější informace obsažené v informačním memorandu o zpracování osobních údajů. Samotný souhlas by pak měl být uživatelem udělen kliknutím na příslušné tlačítko nebo zaškrtnutím nepředvyplněného

políčka. Lze doporučit, aby uživateli bylo navíc alespoň v podrobném nastavení umožněno udělení souhlasu s využitím jednotlivých kategorií cookies.

Závěr

Ačkoliv se novela nedotýká pouze marketingového využití cookies, lze očekávat, že právě v této oblasti bude novela představovat zásadní komplikaci. Přestože novela využití cookies v oblasti marketingu nezakazuje, je zjevné, že se nebude možné na cookies v oblasti marketingu spoléhat tak jako doposud. Před nabytím účinnosti novely tak bude nutné provést kroky nejen k zajištění souladu využití cookies s novou právní úpravou, ale rovněž bude nutné zvážit využití jiných marketingových nástrojů, které byly vzhledem k jednoduchosti využití cookies doposud upozadovány. ●

- Obdobné prostředky (např. nástroje *device finger printingu*) často nenahrávají na zařízení uživatele žádná data, ale naopak získávají přístup k datům uloženým na zařízení uživatele nebo analyzují data zpřístupněná uživatelským zařízením pro vykreslení webové stránky (např. údaje o rozlišení uživatelské obrazovky, nainstalovaných fontech, verzí prohlížeče, nainstalovaných pluginech atp.).
- Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, ve znění pozdějších předpisů.
- Zde srov. ustanovení § 89 odst. 3 zákona o elektronických komunikacích: *Každý, kdo hodlá používat nebo používá síť elektronických komunikací k ukládání údajů nebo k získávání přístupu k údajům uloženým v koncových zařízeních účastníků nebo uživatelů, je povinen tyto účastníky nebo uživatele předem prokazatelně informovat o rozsahu a účelu jejich zpracování a je povinen nabídnout jim možnost takové zpracování odmítnout.*
- Zde srov. ustanovení § 89 odst. 3 zákona o elektronických komunikacích: *Tato povinnost neplatí pro technické ukládání ani přístup výhradně pro potřeby přenosu zprávy prostřednictvím sítě elektronických komunikací, ani je-li to nezbytné pro potřeby poskytování služby informační společnosti, která je výslovně vyžádána účastníkem nebo uživatelem.*
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002, o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (směrnice o soukromí a elektronických komunikacích), ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/136/ES ze dne 25. listopadu 2009, kterou se mění směrnice 2002/22/ES, o univerzální službě a právech uživatelů týkající se sítí a služeb elektronických komunikací, směrnice 2002/58/ES, o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací, a nařízení (ES) č. 2006/2004, o spolupráci mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání dodržování zákonů na ochranu zájmů spotřebitele (dále jen „změnová směrnice“).
- Zde srov. čl. 4 odst. 1 změnové směrnice.
- Zákon č. 374/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony.
- Zde srov. ustanovení § 89 odst. 3 ve znění novely: *Každý, kdo hodlá používat nebo používá síť elektronických komunikací k ukládání údajů nebo k získávání přístupu k údajům uloženým v koncových zařízeních účastníků nebo uživatelů, získá od těchto účastníků nebo uživatelů předem prokazatelný souhlas s rozsahem a účelem jejich zpracování.*
- Zde srov. recitál 17 a čl. 2 písm. f) směrnice ePrivacy ve spojení s čl. 94 nařízení GDPR.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů).
- Zde srov. čl. 4 odst. 1 nařízení GDPR: *Osobními údaji [jsou] veškeré informace o identifikované nebo identifikovatelné fyzické osobě [...]; identifikovatelnou fyzickou osobou je fyzická osoba, kterou lze přímo či nepřímo identifikovat, zejména odkazem na určitý [...] síťový identifikátor [...]; ve spojení s recitálem 30 nařízení GDPR: Fyzickým osobám mohou být přiřazeny síťové identifikátory, které využívají jejich zařízení, aplikace, nástroje a protokoly, jako např. adresy internetového protokolu či identifikátory cookies, nebo jiné identifikátory, jako jsou štítky pro identifikaci na základě rádiové frekvence. Tímto způsobem mohou být zanechány stopy, které mohou být zejména v kombinaci s jedinečnými identifikátory a dalšími informacemi, které servery získávají, použity k profilování fyzických osob a k jejich identifikaci.*
- Zde srov. recitál 32 a čl. 4 odst. 11 nařízení GDPR.
- Evropský sbor pro ochranu osobních údajů, zřízený podle čl. 68 nařízení GDPR,

který nahradil s použitelností nařízení GDPR Pracovní skupinu podle čl. 29, směrnice 95/46/ES.

- Zde srov. bod 57 rozsudku Soudního dvora EU ve věci C 673/17, Planet 49, ze dne 1. října 2019: [S]ouhlas [...] není právoplatně udělen, pokud je ukládání informací nebo přístup k již uloženým informacím v koncovém zařízení uživatele internetových stránek povoleno políčkem, jež předem zaškrtnutím poskytovatel služby, a zaškrtnutím tohoto políčka musí uživatel k odmítnutí svého souhlasu zrušit.
- Zde srov. bod 39 vodítek 05/2020: *In order for consent to be freely given, access to services and functionalities must not be made conditional on the consent of a user to the storing of information, or gaining of access to information already stored, in the terminal equipment of a user (so called „cookie walls“).*
- Zde srov. recitál 66 změnové směrnice: *Je-li to technicky možné a efektivní, může být v souladu s příslušnými stanovami směrnice 95/46/ES souhlas uživatele se zpracováním údajů vyjádřen vhodným nastavením prohlížeče nebo jiné aplikace.*
- Zde srov. Office of the Data Protection Ombudsman. Deputy Data Protection Ombudsman orders company to change the way it requests consent for the use of cookies; 15. května 2020. Viz: <https://tietosuoja.fi/en/-/deputy-data-protection-ombudsman-orders-company-to-change-the-way-it-requests-consent-for-the-use-of-cookies>.
- Úřad ombudsmana pro ochranu osobních údajů. Viz: <https://tietosuoja.fi/en/home>.
- V souladu s čl. 63 nařízení GDPR by měly orgány dohledu členských států postupovat jednotně, lze tak očekávat, že přístup finského orgánu dohledu bude postupně přijat i orgány dohledu jiných členských států.
- Právním titulem ke zpracování cookies majících povahu osobních údajů pak bude zpravidla váš oprávněný zájem podle čl. 6 odst. 1 písm. f) nařízení GDPR, příp. právní titul splnění smlouvy nebo provedení opatření před jejím uzavřením na žádost uživatele jako subjektu údajů podle čl. 6 odst. 1 písm. b) nařízení GDPR.
- Zde srov. čl. 5 a související ustanovení nařízení GDPR.
- Rovněž právním titulem vašeho oprávněného zájmu nebo splnění smlouvy. Viz poznámka pod čarou č. 20.
- Zde srov. rozhodnutí ÚOOÚ ze dne 21. března 2019, č. j. ÚOOÚ-10138/18-8. Viz: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=34470.
- Aktuální seznam zemí poskytujících odpovídající úroveň ochrany je dostupný zde: https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection/international-dimension-data-protection/adequacy-decisions_en.
- Právní znění standardních smluvních doložek schválených Evropskou komisí je dostupné zde: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021D0914&from=EN>.
- Zde srov. např.: <https://techcrunch.com/2021/06/24/is-google-about-to-delay-its-deprecation-of-tracking-cookies/>.
- Rovněž je otázkou, jak se budoucího využití cookies dotkne stále připravované nařízení ePrivacy, které by mělo nahradit směrnici ePrivacy a příslušná ustanovení zákona o elektronických komunikacích.
- Viz pro srovnání webová prezentace řešení Privacy Sandbox: <https://privacysandbox.com/>.
- Zde srov. ustanovení § 118 odst. 1 písm. j) ve spojení s ustanovením § 118 odst. 26 písm. c) zákona o elektronických komunikacích ve znění novely.
- Zde srov. rozhodnutí ÚOOÚ ze dne 6. března 2020, č. j. ÚOOÚ-03916/19-42, včetně příslušné tiskové zprávy: <https://www.uouu.cz/uouu-ulozil-nejvyssi-pokutu-za-nbsp-spam-ve-nbsp-sve-historii/d-45143>.
- Podle doposud neschváleného návrhu doporučení ÚOOÚ by doba platnosti cookies neměla přesáhnout 13 měsíců od posledního využití cookies. Návrh doporučení viz zde: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=42915.

Telemarketing v kontextu novely zákona o elektronických komunikacích

Mgr. Kateřina Grézlová / advokátka / Herešová advokáti

Poslanecká sněmovna dne 15. září 2021 definitivně schválila novelu zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích. Pozměňovací návrhy Senátu byly Poslaneckou sněmovnou odmítnuty. Novela byla již podepsána prezidentem republiky a její účinnost nastane prvním dnem třetího kalendářního měsíce následujícího po jejím vyhlášení, tedy 1. ledna 2022.

Novela zavádí mj. i nová pravidla pro cookies a další nástroje (např. pixely, tagy, beacons), které umožňují ukládat údaje nebo získávat přístup k údajům uloženým v koncových zařízeních účastníků. Z dosavadního režimu opt-out se přechází na režim opt-in, kdy použití takových nástrojů není bez předchozího souhlasu uživatele možné. Výjimkou z režimu opt-in jsou nástroje nezbytné pro fungování webu nebo aplikace a přenos komunikace nebo provedení služby na žádost uživatele (např. cookies zajišťující funkčnost košíku)¹. Novela rovněž mění pravidla pro telefonický marketing, kterému se bude blíže věnovat tento článek.

Dosavadní právní úprava

Podle aktuálně účinného znění zákona o elektronických komunikacích každý, kdo využívá nebo žádá veřejně dostupnou službu elektronických komunikací² (tzv. „uživatel“), a každý, kdo uzavřel s podnikatelem poskytujícím veřejně dostupné služby elektronických komunikací smlouvu na poskytování těchto služeb (tzv. „účastník“), má právo po osobě, která shromažďuje osobní údaje účastníků k vydání seznamu účastníků, žádat, aby u jeho osobních údajů bylo uvedeno, že si nepřeje být kontaktován za účelem marketingu, a to bezplatně. Uživatel se rovněž může obrátit se stejnou žádostí na svého poskytovatele telefonních služeb a ten zajistí předání žádosti subjektu, jenž účastnický seznam vydává. Pravděpodobně nejznámější účastnický seznam (veřejně dostupný na adrese www.1188.cz) provozuje společnost Conectart.

Účastníkům nebo uživatelům, kteří ve veřejném seznamu uvedli, že si nepřejí být kontaktováni za účelem marketingu, je zakázáno prostřednictvím sítí nebo služeb elektronických komunikací nabízet marketingovou reklamu nebo jiný obdobný způsob nabídky zboží nebo služeb. Jednání v rozporu s výše uvedeným zákazem je přestupkem, za který je možné právnícké nebo podnikající fyzické osobě uložit pokutu až 50 mil. Kč

nebo do výše 10 % z čistého obrátu. Přestupky podle zákona o elektronických komunikacích projednává Český telekomunikační úřad.

Pravidla pro vydávání účastnických seznamů a nabízení marketingové reklamy se podle zákona o elektronických komunikacích vztahují obdobně i na údaje účastníků, kteří jsou právníckými osobami.

Nová právní úprava

Podle novelizovaného znění zákona o elektronických komunikacích se telemarketingový režim opt-out změnit na režim opt-in. Uživatelé a účastníci budou moci požadovat po osobě, která shromažďuje osobní a identifikační údaje účastníků k vydání seznamu účastníků, aby u jejich údajů bylo uvedeno, že si přejí být kontaktováni za účelem marketingu. Nabízet marketingovou reklamu tedy bude zakázáno vůči všem osobám kromě těch, u nichž je ve veřejném seznamu výslovně uvedeno, že si přejí být kontaktováni za účelem marketingu. Ustanovení, které tato pravidla vztahuje obdobně i na právnícké osoby, zůstává beze změny.

Novela také zpřesňuje, že za vytvoření účastnického seznamu se považuje i náhodné vygenerování telefonních čísel a účastnickým seznamem je i seznam telefonních čísel bez jiných identifikačních údajů nebo seznam, v němž se uvádějí telefonní čísla či osobní nebo identifikační údaje účastníků, kteří neuvedli, že si přejí být kontaktováni za účelem marketingu. Novela zákona dále vyjmenovává, co se považuje za zmiňované osobní a identifikační údaje³, přičemž platí, že osobní a identifikační údaje účastníků, kteří k jejich uveřejnění nedali souhlas, nesmí být uveřejněny.

Výše popsané změny se u seznamu účastníků vydaných přede dnem nabytí účinnosti této novely projeví po uplynutí šesti měsíců ode dne nabytí účinnosti, kdy nastane vyvratitelná právní domněnka toho, že si účastník nepřeje být kontaktován za účelem marketingu, pokud neudělil svůj výslovný souhlas. Jednání v rozporu s výše uvedeným

Účastníkům nebo uživatelům, kteří ve veřejném seznamu uvedli, že si nepřejí být kontaktováni za účelem marketingu, je zakázáno prostřednictvím sítí nebo služeb elektronických komunikací nabízet marketingovou reklamu nebo jiný obdobný způsob nabídky zboží nebo služeb. Jednání v rozporu s výše uvedeným zákazem je přestupkem, za který je možné právnícké nebo podnikající fyzické osobě uložit pokutu až 50 mil. Kč nebo do výše 10 % z čistého obrátu.

a sankce za takové jednání nedoznají s novelou žádných zásadních změn. I nadále se bude jednat o přestupek podle zákona o elektronických komunikacích, za který je možné právnícké nebo podnikající fyzické osobě uložit pokutu až 50 mil. Kč nebo do výše 10 % z čistého obrátu. U fyzických osob hrozí pokuta až 100 000 Kč.

Právě výše představenou úpravu v oblasti telemarketingu odmítl Senát schválit a vrátil novelu Poslanecké sněmovně s tím, aby byly tyto změny z novely vypuštěny, a to zejména s odkazem na obavy z možných negativních dopadů do podnikatelské praxe.

Důsledky pro praxi

Ačkoli se tak nemusí na první pohled zdát, jedná se o velmi zásadní změnu, která má potenciálně širší dopad, než možná zákonodárci zamýšleli. Zejména se jedná o problematiku oslovování vlastních zákazníků s nabídkou vlastních produktů a služeb, na což právě Senát v souvislosti s projednáváním novely upozorňoval. Tato na trhu běžná praxe bývá realizována na základě oprávněných zájmů, přičemž výslovný souhlas se v takovém případě nevyžaduje (viz analogicky úprava šíření obchodních sdělení dle § 7 odst. 3 zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti). Může se zdát, že po novele již nebude možné telefonicky oslovovat své zákazníky s nabídkou vlastních produktů a služeb, neboť od nich podnikatelé nebudou mít potřebné souhlasy, které novela vyžaduje. Taková změna by v podnikatelském prostředí bezpochyby způsobila značné komplikace.

Novela měla za cíl především implementovat do právního řádu evropský kodex pro elektronické komunikace a posílit postavení spotřebitele, což bylo právě zdůrazňováno na jednání obou komor Parlamentu ČR. V diskuzích týkajících se úpravy telefonického marketingu byla vyzdvihována zejména ochrana před tzv. „šmejdý“ a jinými obtěžujícími hovory a zajištění souladu s GDPR⁴.

K problematice oslovování vlastních zákazníků se vyjádřil Český telekomunikační úřad ve své monitorovací zprávě (7/2021)⁵ následovně: *Pokud nebude v účastnickém seznamu jeho souhlas uveden, pak se bude mít za to, že si takový marketingový kontakt nepřeje. To se samozřejmě nebude týkat situací, kdy jej kontaktuje lékař, poskytovatel služeb, prodejce zboží a další, kteří mají možnost „volání“ svým klientům ošetřenou v rámci pravidel ochrany osobních údajů, a to souhlasem klienta, oprávněným zájmem společnosti nebo nějakým zákonným důvodem.*

Zůstává otázkou, kterým směrem se bude praxe po novele ubírat a jak se k této situaci postaví např. Úřad pro ochranu osobních údajů, jenž je ústředním správním úřadem pro oblast ochrany osobních údajů a který zároveň vykonává dozor nad dodržováním povinností při zpracování osobních údajů. Jakkoli omezení nevyžádaného telemarketingu považujeme za velmi přínosné, výklad novelizovaných ustanovení, který by znemožňoval bez zvláštního souhlasu kontaktovat i vlastní zákazníky, bychom však považovali za krok nesprávným směrem a nad rámec toho, co zákonodárci zamýšleli.

1 <https://www.privatry.com/novela-zakona-o-elektronickych-komunikacich-zasadni-zmeny-pro-cookies-a-telemarketing>.

2 Službou elektronických komunikací se rozumí služba, která spočívá v přenosu signálů po sítích elektronických komunikací. Sítěmi elektronických komunikací se rozumí přenosové systémy, popř. spojovací nebo směrovací zařízení a jiné prostředky, které umožňují přenos signálů (podrobněji viz § 2 písm. h), n) a o) zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích).

3 Osobními údaji jsou v kontextu novely zákona o elektronických komunikacích jméno, popř. jména, příjmení, popř. pseudonym, adresa bydliště, telefonní číslo

a adresa elektronické pošty. U podnikající fyzické osoby se doplňují o adresu sídla podnikání. Identifikačními údaji jsou obchodní firma nebo název právnické osoby, adresa sídla, popř. adresa sídla organizační složky, adresa a telefonní číslo provozovny a adresa elektronické pošty.

4 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů).

5 <https://www.ctu.cz/monitorovaci-zprava-c-72021>.

Evropský digitálně-kybernetický boom

Mgr. Jana Andraščíková, LL.M. / právník, koordinátor evropské agendy, gestor kybernetické bezpečnosti / Česká asociace pojišťoven

Během letních měsíců, na počátku slovinského předsednictví v Radě EU, byl evropský legislativní posun v digitální a kybernetické oblasti zpomalen. Po prázdninách však evropské orgány popadly nový dech, neboť o digitálně-kybernetické iniciativy není v souladu s příslibem Evropské komise nouze.

Evropská komise předložila dne 15. září 2021 návrh rozhodnutí, kterým se zřizuje program do roku 2030 – Cesta k digitálnímu desetiletí¹. Návrh stanovil politické cíle v oblasti digitalizace, jichž by EU měla dosáhnout, jak bylo poprvé vytyčeno v *Digitálním kompasu*². Digitální cíle pro rok 2030 se zakládají na digitální dovednosti, infrastruktuře či digitalizaci podniků a veřejných služeb. Návrh by měl zavést mechanismus každoroční spolupráce mezi Evropskou komisí a členskými státy, který by se skládal ze strukturovaného, transparentního a sdíleného monitorovacího systému založeného na indexu digitální ekonomiky a společnosti (DESI) pro měření pokroku při plnění jednotlivých cílů pro rok 2030, včetně klíčových ukazatelů výkonnosti (KPI), výroční zprávy o „stavu digitálního desetiletí“ či víceletých strategických plánů členských států apod. Dalším krokem je přijetí návrhu prostřednictvím spolurozhodování Evropského parlamentu a Rady EU.

Proběhla také veřejná konzultace Evropské komise k digitálním principům EU s cílem získání zpětné vazby pro nezávazné společné prohlášení Evropské komise, Evropského parlamentu a Rady EU. Podle Evropské komise je cílem tohoto politického prohlášení sestavit soubor zásad na vysoké úrovni, seznámit s nimi všechny občany EU a řídit „evropskou cestu“ pro digitální společnost. Tyto zásady by se týkaly témat jako: bezpečný on-line prostor, důvěrnost elektronických komunikací, evropská digitální identita (viz níže), cenově dostupný přístup k internetu a přístup k digitálním službám a vzdělávání. Očekává se, že Evropská komise předloží návrh digitálních zásad EU koncem roku 2021.

Dále Evropská komise publikovala návrh nařízení k evropské digitální identitě (EUID) revidující nařízení EIDAS. Z hodnocení současného rámce totiž vyplynulo, že existují nedostatky plynoucí z nových tržních potřeb (omezení veřejného sektoru, omezené možnosti připojení k systému ze strany soukromých on-line poskytovatelů, nedostupnost řešení, nízká flexibilita, ochrana soukromí apod.), jež jsou znatelné i ze stavu, kdy pouze 14 členských států zavedlo eID schéma. Elektronickou identifikaci je tak potřeba zefektivnit.

Podle návrhu by členské státy prostřednictvím akreditovaných veřejných, ale i soukromých subjektů nabízely obyvatelům (nejenom občanům) a právníkům osobám digitální peněženky (*digital identity wallets*) propojující národní identity s dalšími atributy (např. řidičským oprávněním, diplomem, profesním oprávněním, bankovním účtem, zdravotním certifikátem, rodným listem) a elektronické podpisy, elektronická časová razítka, značky apod. Návrh u fyzických osob zakotvuje službu bez poplatků.

Na evropském poli se rovněž začíná skloňovat pojem „digitální daně“. Tato agenda je aktuální také pro G20 a OECD v kontextu reformy mezinárodního korporátního zdanění. Již v dubnu 2021 Evropský parlament přijal zprávu z vlastní iniciativy k digitální dani³, kde zdůrazňuje, že daňová pravidla by měla zohledňovat digitální ekonomické vztahy. Cílem plánované iniciativy je zvýšit transparentnost společností v EU zpřístupněním většího množství informací na přeshraničním základě a přizpůsobit pravidla a postupy práva obchodních společností EU digitálnímu věku. Evropská komise v průběhu léta zveřejnila posouzení dopadů připravované legislativy s tím, že veřejná konzultace bude dostupná koncem roku 2022.

Priority pojišťovnického sektoru

V létě 2021 se ČAP zapojila do konzultace EIOPA k blockchainu a chytrým smlouvám, jelikož rané zkušenosti prokázaly potenciál těchto technologií pro spotřebitele i pro pojišťovnictví. Stejně tak se věnovala návrhu nařízení ePrivacy, kdy proběhlo druhé dialogové jednání.

Prioritou pojištného trhu nadále zůstává čl. 8 upravující právní základy, přičemž za vyhovující je považována formulace ve verzi Rady EU, která pojistitelům umožní poskytovat inovativní produkty typu telematika bez potřeby souhlasu. Zde je základním argumentačním bodem to, že aby byl souhlas platný, musí být udělen svobodně. Pokud je však souhlas nezbytnou podmínkou k uzavření pojistné smlouvy, může být vykládán jako nesvobodně udělený. Také Evropský sbor pro ochranu osobních údajů ve svých pokynech k souhlasu výslovně uvedl, že souhlas není vhodným právním základem, je-li zpracování údajů nezbytné

pro plnění smlouvy. V praktické rovině je komplikací také právo souhlas kdykoliv odvolat a tím přerušit zpracování údajů nezbytné pro plnění smlouvy. Pojistitel by proto nemohl pokračovat v poskytování telematického pojištění z důvodu chybějících údajů. Dochází sice ke zintenzivnění dialogů, ale nadále platí jejich složitost vzhledem k rozporům mezi Evropským parlamentem a členskými státy v Radě EU.

Co se týká kybernetické oblasti, v návaznosti na *Strategii kybernetické bezpečnosti EU pro digitální desetiletí*⁵ z prosince 2020 Evropská komise zveřejnila v červenci 2021 doporučení o vybudování společné kybernetické jednotky, jejímž cílem je koordinovat úsilí EU v oblasti prevence a reakce na rozsáhlé kybernetické incidenty. Již ve strategii byl identifikován nedostatek v oblasti shromažďování a sdílení informací o kybernetických incidentech ze strany vnitrostátních orgánů i soukromého sektoru a nízká úroveň systematickosti a komplexnosti. To způsobuje nedostatek kolektivního povědomí o kybernetických hrozbách v EU.

Doporučení stanovuje rámec a postup pro zřízení jednotky, která bude podporována pracovní skupinou, již zřídí Evropská komise za přispění ENISA. Jednotka by měla fungovat fyzicky, a to v Bruselu, i virtuálně. Evropská komise

v závěrečné fázi (v roce 2023) zamýšlí zapojit do jednotky zřizování zúčastněné strany ze soukromého sektoru v kontextu odvětvového rámce pro sdílení informací, jak předpokládá návrh nařízení k digitální odolnosti finančních institucí (DORA).

Kromě výše charakterizovaného doporučení bylo v červenci 2021 přijato také nařízení (EU) 2021/887, kterým se zřizuje Evropské kompetenční centrum pro kybernetickou bezpečnost⁶, s cílem posílit evropské kapacity, výzkum a konkurenceschopnost EU v oblasti kybernetické bezpečnosti. Kompetenční centrum je novým orgánem EU zřízeným na základě *Smlouvy o fungování EU*. Společně se sítí národních koordinačních center bude centrum, sídlící v Bukurešti, ve spolupráci s členskými státy, průmyslem a akademickou obcí vyvíjet a provádět společnou agendu pro rozvoj technologií a pro jejich široké nasazení v odvětvích veřejného zájmu a tam, kde je to důležité, včetně malých a středních podniků. Nařízení rovněž formalizuje a spojuje stávající národní centra kybernetické bezpečnosti do sítě s většími pravomocemi a s přístupem k přímým dotacím EU. Tento krok je také součástí výše zmíněné strategie.

Co se týká aktivit s přímým dopadem na pojišťovnický sektor, je nutno zmínit vývoj návrhu nařízení ke správě dat (*data governance act*).⁶ Cílem této legislativní úpravy by mělo být nové sdílení dat podle evropských standardů, v protikladu k praktikám bigtech hráčů, disponujících enormním datovým potenciálem, a posílení přehledu a kontroly občanů nad jejich daty či zvýšení jejich dostupnosti pro další použití. Evropská komise tak usiluje o vytvoření jednotného trhu s údaji (o vznik společných evropských *data spaces*), na němž budou moci být údaje od veřejných subjektů, podniků a občanů využívány bezpečně a spravedlivě ve společném zájmu. Tyto úmysly pojišťovnický sektor samozřejmě vítá, avšak je potřeba vývoj návrhu pečlivě monitorovat, a to především v kontextu následné aktivity Výboru pro průmysl, výzkum a energetiku Evropského parlamentu. Ten kromě jiného přijal pozměňovací návrh týkající se pojišťovnictví: *Pojišťovně nebo jakémukoli jinému poskytovateli služeb, který je oprávněn přistupovat k informacím uloženým v aplikacích elektronického zdravotnictví, by nemělo být povoleno využívat tyto údaje za účelem diskriminace při stanovování cen, neboť by to bylo v rozporu se základním právem na přístup ke zdraví*. Toto ustanovení se zakládá na nepochopění tomu, že běžně aplikovaná diferenciace nepředstavuje nespravedlivou diskriminaci. Insurance Europe proto zintenzivnila dialog s klíčovými europoslanci a bude se také soustředit na jednání v Radě EU. V rámci ní dospěly členské státy k dohodě o textu v říjnu 2021. Dialog by tak měl započít ještě během slovinského předsednictví.

V souvislosti s *Evropskou strategií pro data* a návrhem nařízení ke správě dat se pojišťný trh zapojil do konzultace Evropské komise k European Health Data Space (EHDS), kde ocenil aktivitu ke zlepšení dostupnosti tohoto typu údajů pro spotřebitele s podmínkou dostatečného rámce ochrany soukromí v mezích GDPR. To v konečném důsledku přinese výhody i pro pojišťovnictví, např. při uzavírání a plnění pojistných smluv (např. životních, zdravotních, odpovědnostních a úrazových), u kterých je třeba, aby pacienti sdělili příslušné zdravotní údaje a předložili

Pokud je však souhlas nezbytnou podmínkou k uzavření pojistné smlouvy, může být vykládán jako nesvobodně udělený. Také Evropský sbor pro ochranu osobních údajů ve svých pokynech k souhlasu výslovně uvedl, že souhlas není vhodným právním základem, je-li zpracování údajů nezbytné pro plnění smlouvy.

ověřovací dokumenty, což se může vléci. Znatelné urychlení by se dalo zajistit, pokud by pacienti pojišťovně umožnili shromáždit potřebné údaje z EHDS. V této věci je legislativní návrh očekáván do konce roku 2021.

S návrhem nařízení ke správě dat souvisí i chystaná publikace připravovaného *data act*. Mělo by se jednat o horizontální legislativní úpravu přístupu k datům ze strany veřejných i soukromých subjektů, které by mohly lépe využívat výhody strojového učení nebo big dat, a také o úpravu problematiky sdílení dat (B2B, B2G). Insurance Europe se k iniciativě vyjádřila během veřejné konzultace Evropské komise, ve které ji hodnotila pozitivně, poněvadž větší dostupnost dat by pro pojistitele mohla vést k lepšímu sledování a vyhodnocování rizik, odhalování podvodů a následně také k lepším zákaznickým zkušenostem.

Co se týká aktivity Evropské komise v oblasti *open finance*, včetně *open insurance*, k žádnému relevantnímu posunu nedošlo. Ačkoliv Evropská komise ve své *Strategii digitálního financování* stanovila ambici mít do roku 2024 k dispozici rámec otevřeného financování, dosud nepřijala žádná rozhodnutí ohledně toho, jak by takový rámec mohl vypadat v praxi a jaký by mohl být jeho rozsah. Aktuálně Evropská komise zvažuje, pro které části odvětví finančních služeb může být zavedení „otevřeného“ rámce pro sdílení údajů vhodné a přínosné. Kromě toho EIOPA zahájila v 1. polovině roku 2021 průzkum, na který ČAP prostřednictvím Insurance Europe reagovala, přičemž zdůraznila především podmínky interoperability a reciprocity.

Cíle evropské legislativy

Zájem Evropské komise v oblasti sběru dat míří také na dohledové orgány. Před prázdninami proběhla konzultace k dohledové datové strategii s cílem zlepšit sběr dohledových dat, tzn. údajů reportovaných národními

a evropským dohledovým orgánům, a modernizovat postupy. Ve spojitosti s očekávanou legislativní úpravou umělé inteligence pak byla na úrovni Evropské komise otevřena veřejná konzultace k občanskoprávní odpovědnosti a úpravě odpovědnosti v digitálním věku a umělé inteligence, do které se ČAP zapojuje. Dále byla na evropském poli debatována potřeba revize směrnice o odpovědnosti za vady výrobky (PLD). Evropská komise totiž koncem června 2021 zveřejnila konzultaci k plánu přizpůsobení pravidel odpovědnosti digitálním prostředím a umělé inteligenci, která je součástí postupného přístupu k rozvoji ekosystému důvěryhodnosti pro umělou inteligenci a bude doplňovat navrhovaný akt o umělé inteligenci.

Evropská komise specifikuje dva cíle: 1) Modernizovat pravidla odpovědnosti tak, aby zohledňovala vlastnosti a rizika nových technologií či digitálních a obchodních modelů, včetně produktů a služeb vybavených umělou inteligencí. To má podnikům zajistit právní jasnost, kterou potřebují k plánování svých investic, posouzení své odpovědnosti, pojištění a uvádění bezpečných, inovativních a udržitelných produktů na trh. 2) Snížit překážky pro oběti škod při získávání náhrady škody.

Z důvodu relevance pro pojišťovnictví se těmto návrhům v detailu věnujeme v ČAP i Insurance Europe. Potenciál umělé inteligence pro rozvoj nejen pojišťovnictví, ale i zlepšení spotřebitelské zkušenosti je nepochybný. Avšak PLD v kombinaci s vnitrostátní úpravou funguje dobře, i když nelze ignorovat zastaralou terminologii. Aktuální předpisy jsou vyváženým systémem odpovědnosti, neboť poskytují vysokou úroveň ochrany poškozeným osobám a zároveň zohledňují oprávněné zájmy výrobců.

Kontroverzní je i zvažovaná alternativa povinného pojištění. Systémy přísné odpovědnosti fungují pouze tehdy, když jsou rizika, která mají být kryta, dostatečně podobná a když jsou splněny specifické tržní předpoklady. To není případ

nových technologií, které zahrnují velmi širokou škálu různých zařízení a použití. Bez splnění těchto podmínek by zavedení povinného pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku mohlo zapříčinit více škody než užítu, s následkem nedostatku upisovací/smluvní svobody a potlačení inovací pojištných produktů. Dále by na pronikání na trh mohlo mít nepříznivý vliv, pokud by pojištný trh nebyl schopen poskytnout dostatečné krytí ani negativně ovlivnit výši pojištného a prevenci, protože pojištníci by mohli nabýt dojmu, že břemeno je na pojistiteli.

Tématu umělé inteligence věnuje více pozornosti i EIOPA, jejíž expertní skupina pro digitální etiku vypracovala *Zprávu k principům umělé inteligence*⁷. Mezi nepřilíš překvapivá zjištění patří, že umělá inteligence umožňuje granulárnější hodnocení rizik i naceňování, zvýšenou efektivitu vyřizování pohledávek a detekci pojištných podvodů. Další výhody spočívají v oblastech predikce, automatizace, vývoje nových produktů a služeb či snižování nákladů. Na druhé straně může být zajištění spravedlnosti, nediskriminace, transparentnosti a zároveň vysvětlitelnosti výzvou. Podobné jsou i závěry obsažené ve *Zprávě OECD k dopadům umělé inteligence a big dat na pojišťovnictví a Zprávě OECD o umělé inteligenci, strojovém učení a velkých technologiích*. Legislativní iniciativa navazující na aktuálně běžící konzultační fázi by měla být ze strany Evropské komise předložena v 1. polovině roku 2022.

Především oblast umělé inteligence i DORA zůstávají předmětem debat Insurance Europe, slovinského předsednictví v Radě EU a poslanců Evropského parlamentu. Co se týče DORA, letní vývoj by se dal popsat jako „ticho před bouří“, která započala v září 2021, odkdy dochází k diskuzím na Radě EU a také v Evropském parlamentu. V parlamentní verzi návrhu jsou znatelné určité pozitivní posuny v souladu s ČAP i Insurance Europe proklamovanou proporcionalitou (např. u dopadů na regulované subjekty, rizikového managementu, snížení počtu RTS), a to ve větší orientaci na principy (např. u testování) a rizika (např. interní ohlašování pouze závažných incidentů).

Důraz na kybernetickou ochranu

Mezi další relevantní oblasti, u kterých se očekává diskuze, patří reportingové povinnosti vůči dohledovému orgánu (na národní úrovni vůči České národní bance, na evropské úrovni pak vůči nově vytvořenému centrálnímu hubu), smysluplná úprava vztahů k ICT poskytovatelům služeb v postavení třetích stran umožňující reálnou vyjednávací a smluvní svobodu mezi stranami a exit strategii a v neposlední řadě délka implementační lhůty. Od počátku diskuzí k DORA

probíhá smysluplný a názorově kompatibilní dialog ČAP a Ministerstva financí ČR a plánuje se také komunikace s ČNB.

Pro pojišťovnický sektor nadále zůstává prioritou dosáhnout proporcionální, principově a rizikově založené úpravy, a to jak ve vztahu k regulovaným subjektům z hlediska jejich velikosti i rizikovosti, tak ve vztahu k racionálně stanoveným požadavkům, které splní primární cíl posílení kybernetické odolnosti, ale nepovedou k omezení inovací. Dále je nezbytné předejít kontradiktorní nebo duplicitní úpravě s již existujícím právním rámcem, jmenovitě Solventností II, GDPR a NIS (popř. verzí aktuálně revidovaného návrhu NIS2), či s mezinárodními standardy a pokyny ESAs nebo ENISA.

Obdobně naštěstí vyjádřila i EIOPA stanovisko všech ESAs ve svém článku⁸, podle kterého principově založený návrh vítá především z důvodu regulatorního podchycení případných rizik spojených s využíváním digitálních řešení a zvýšené míry kybernetické ochrany. Zároveň považuje za prioritní zlepšení testování a úpravu vztahů k poskytovatelům ICT služeb v postavení třetích stran. Na druhé straně byl však učiněn prostor pro zlepšení v oblasti proporcionality, správy a dohledu. Ukazatelem úspěšnosti bude především fungující implementace, proto ESAs považují za nezbytné svoje dostatečné kvalitativní a kvantitativní vybavení.

Dále byla vyjádřena nutnost rozvoje trhu s pojištnými produkty orientovanými na kybernetickou bezpečnost, což může posílit obecný rizikový management v této oblasti. V souvislosti se svou strategií⁹ upisování kybernetických rizik určila EIOPA řadu podmínek, které jsou nezbytné pro odolný trh kybernetického pojištění. Patří mezi ně: existence vhodných postupů upisování a řízení kybernetických rizik; odpovídající nástroje pro posuzování a zmírňování potenciálních systémových a extrémních rizik; vzájemné porozumění mezi pojištníky a pojistiteli ohledně smluvních definic, podmínek a ustanovení; odpovídající úroveň a kvalita údajů o kybernetických incidentech dostupných na evropské úrovni. Je zásadní, aby se od počátku uvažovalo o centralizovaném sběru těchto kybernetických incidentů a pamatovalo se na jejich možné širší využití v budoucnosti. V konečném důsledku by přístup k údajům o kybernetických incidentech, potenciálně k evropské databázi, mohl podpořit další rozvoj evropského odvětví kybernetického pojištění a působit jako faktor posilující digitální ekonomiku.

Výčet digitálně-kybernetických aktivit tímto samozřejmě nekončí, nicméně v článku jsme nastínili alespoň základy další regulatorní vlny, která upraví stávající kritéria nebo zavede nové požadavky.

1 K dispozici zde: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/proposal-decision-establishing-2030-policy-programme-path-digital-decade>.

2 K dispozici zde: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52021DC0118>.

3 K dispozici zde: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20210422IPR02622/meps-lay-out-plans-for-a-fairer-tax-system-fit-for-the-digital-age>.

4 K dispozici zde: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/eus-cybersecurity-strategy-digital-decade-0>.

5 K dispozici zde: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R0887>.

6 K dispozici zde: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/data-governance-act>.

7 K dispozici zde: <https://www.eiopa.europa.eu/sites/default/files/publications/reports/eiopa-ai-governance-principles-june-2021.pdf>.

8 K dispozici zde: https://www.eiopa.europa.eu/media/speeches-presentations/contribution/digital-operational-resilience-addressing-risks-of-digital_en.

9 K dispozici zde: https://www.eiopa.europa.eu/document-library/strategy/cyber-underwriting-strategy_en.

Novinky a zajímavosti ze soudní praxe aneb Vada není škoda

Martin Sztefek / JŠK, advokátní kancelář

Pavel Géci / JŠK, advokátní kancelář

Také jste si mysleli, že rozdíl mezi odpovědností za škody a odpovědností za vady byl soudy mnohokrát a dávno vyřešen a je v něm jasno? A také jste někdy zažili, že se až v průběhu šetření pojištné události ukázalo, že toto rozlišení je zásadní už pro samotné určení, zda je událost pojištěním vůbec kryta a z jaké doložky?

Podívali jsme se na toto téma ve světle nedávného rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1769/2019 v nové sérii článků „Novinky a zajímavosti ze soudní praxe“, ve které čtenáře seznámíme s novými a zajímavými rozhodnutími ze soudní a jiné rozhodovací praxe, která se mohou přímo či nepřímo dotýkat činnosti pojišťoven.

Vadné plnění může být předpokladem jak odpovědnosti za vady, tak i povinnosti nahradit související škodu. Správné rozlišení práv z vadného plnění a práva na náhradu škody má přitom zcela zásadní praktické dopady, ať už z hlediska (ne)uplatňování reklamačních lhůt, či pravidel, podle nichž se bude řídit promlčování konkrétních nároků.

Vadné plnění může být předpokladem jak odpovědnosti za vady, tak i povinnosti nahradit související škodu. Správné rozlišení práv z vadného plnění a práva na náhradu škody má přitom zcela zásadní praktické dopady, ať už z hlediska (ne)uplatňování reklamačních lhůt, či pravidel, podle nichž se bude řídit promlčování konkrétních nároků. A nejen to. Rozlišení obou institutů se významným způsobem projevuje také v rámci likvidace pojištných událostí z odpovědnostního pojištění, zejména pak v souvislosti s posouzením rozsahu pojištného krytí. Ačkoliv bychom s trochou nadsázky mohli říct, že se již jedná o právní evergreen, stále nová soudní rozhodnutí na toto téma dokazují, že v něm účastníci právních vztahů často chybují. Nejnověji se k této problematice vyjádřil Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 30. března 2021, sp. zn. 25 Cdo 1769/2019.

V uvedeném soudním rozhodnutí se jednalo o situaci, kdy se žalovaný (zhotovitel) na základě ústní dohody s žalobcem (objednatelem) zavázal, že zhotoví hydroizolaci střechy, sklepa a základové desky rodinného domu žalobce. Žalovaný však dílo provedl vadně, protože část izolační fólie odlétla a následně začalo do domu zatékat. Žalobce proto požadoval odstranění těchto nedostatků, což žalovaný sice zprvu přislíbil, posléze ale přestal komunikovat a vady neodstranil. Žalobce tedy nechal vypracovat znalecký posudek, který uzavřel, že dílo bylo provedeno vadně, a vyčíslil náklady na opravu izolace. Soud 1. stupně přiznal žalobci právo z titulu odpovědnosti za škodu, neboť žalovaný podle jeho názoru porušil obecnou prevenční povinnost podle § 415 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (OZ 1964), a proto je povinen nahradit vzniklou škodu sestávající z nákladů na zhotovení nové střechy a na opravu a dokončení izolace sklepa a základové desky a dále z nákladů na vypracování znaleckého posudku. Odvolací soud však žalobu zamítl, neboť měl za to, že uplatněný nárok na náhradu škody je již promlčen. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce dovolání k Nejvyššímu soudu.

Nejvyšší soud v první řadě upozornil na ustanovení § 510 OZ 1964, podle kterého uplatnění nároku z odpovědnosti za vady nevylučuje nárok na náhradu škody. V této souvislosti pak poukázal na konstantní judikaturu týkající se rozlišení odpovědnosti za vady a odpovědnosti za škodu, přičemž zdůraznil, že „odpovědnost za vady sleduje, aby

Ilustrační foto: iStock

se nabyvateli dostalo ze závazkového právního vztahu smluvené plnění bez jakýchkoliv vad. Nelze-li toho dosáhnout (např. výměnou věci či její opravou), slouží k finančnímu vyrovnání snížení hodnoty věci vzhledem k její vadě či chybějící vlastnosti (sleva). Odpovědnost za škodu sleduje oproti tomu účel, aby byla nahrazena majetková újma vzniklá následkem porušení právní povinnosti nebo v důsledku jiné právem uznané skutečnosti (události).¹ Dále Nejvyšší soud konstatoval, že „nárok na náhradu nákladů potřebných k odstranění vady provedené opravy je nárokem z odpovědnosti zhotovitele za vady provedené opravy; nároků, které vyplývají ze závazků z odpovědnosti za vady, se nelze domáhat z titulu náhrady škody“¹.

S ohledem na výše uvedené zásady proto Nejvyšší soud uzavřel, že žalobce požadoval zaplacení nákladů, které vynaložil na opravu (předělání) nekvalitně provedeného díla, a proto se jedná o nárok z odpovědnosti za vady, a nikoliv nárok na náhradu škody. O náhradu škody by se pak jednalo v případě, pokud by se žalobce domáhal náhrady nákladů, které vynaložil např. na sanaci zdiva poškozeného zatékáním do vadně izolované střechy. Pokud jde o náklady vynaložené na zpracování znaleckého posudku, Nejvyšší soud podotkl, že jde o náklady spojené s uplatněním žalobou požadované pohledávky, a proto jde o příslušenství hlavní pohledávky (viz § 121 odst. 3 OZ 1964). Nejvyšší soud proto obě předchozí soudní rozhodnutí zrušil a věc vrátil soudu 1. stupně k dalšímu řízení.

Ačkoliv se uvedené rozhodnutí Nejvyššího soudu vztahuje k předchozí právní úpravě, je použitelné i podle současné právní úpravy práv z vadného plnění v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (OZ 2012). Stejně jako OZ 1964, vychází i aktuální úprava z přednosti práv z vadného plnění, tedy že právo z vadného plnění sice nevylučuje právo na náhradu škody, nicméně čeho lze dosáhnout

uplatněním práva z vadného plnění, toho se nelze domáhat z jiného právního důvodu (§ 1925 OZ 2012). Co se týče nákladů na zpracování znaleckého posudku, obsahuje nová právní úprava výslovné ustanovení, že oprávněná osoba má nárok i na náhradu nákladů spojených s uplatněním práva z vadného plnění (§ 1924 OZ 2012). Ani v tomto případě se tedy nejedná o újmu, kterou by bylo možné nahradit z titulu odpovědnosti za škodu.

Komentované rozhodnutí nepředstavuje revoluci v posuzování konkurence nároků z vadného plnění a na náhradu škody, ba naopak. Existují však dřívější soudní rozhodnutí, která do jisté míry vybočují z této judikaturní linie. Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. března 2016, sp. zn. 32 Cdo 4980/2014, lze totiž určitou část nákladů souvisejících s opravou vady věci nahradit z titulu odpovědnosti za škodu, jestliže zhotovitel odmítl splnit svoji povinnost odstranit vadu a jestliže výše těchto nákladů převyšuje přiměřenou slevu z ceny. Nárok na náhradu škody se v tomto případě odvíjí od toho, že objednatel zvolí právo na odstranění vady opravou, avšak zhotovitel svoji povinnost v přiměřeně dostatečné lhůtě nesplní. Nutno ovšem dodat, že toto rozhodnutí bylo i na půdě Nejvyššího soudu kritizováno a nebylo přijato k publikaci v „zelené“ sbírce.²

Jak bylo již naznačeno v úvodu tohoto článku, správné určení nároku z odpovědnosti významně zasahuje i do likvidace pojistných událostí v rámci pojištění odpovědnosti za újmu. Smyslem odpovědnostního pojištění je primárně nahradit škodu, kterou je pojištěný povinen nahradit. To jinými slovy znamená, že nároky z titulu odpovědnosti za škodu budou kryty pojištěním odpovědnosti za škodu; v případě nároků z vadného plnění (např. nároky na opravu vadné věci) tomu tak nebude. To samozřejmě nevylučuje odchýlnou dohodu stran ujednáním o rozšíření pojistného krytí i na tyto nároky. ●

1 Z dřívějších rozhodnutí viz zejména rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. dubna 2003, sp. zn. 25 Cdo 1849/2001.

2 Vojtěk, P. Přehled rozhodnutí NS neschválených v roce 2016 do Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Soudní rozhledy, 2017, č. 2, s. 38–42.

Whistleblowing se blíží. Na co se připravit?

Mgr. Michal Nulíček, LL.M. / advokát a partner / ROWAN LEGAL, advokátní kancelář

Mgr. Anna Cervanová, LL.M. / advokát, associate / ROWAN LEGAL, advokátní kancelář

ČR má jen do konce roku 2021 čas na přijetí zákona o ochraně oznamovatelů podle směrnice EU o ochraně osob, které oznamují porušení práva EU. Přitom už nyní je zřejmé, že tento termín nebude dodržen. Zákon o ochraně oznamovatelů ale nepochybně bude prioritou nové Poslanecké sněmovny. Neočekáváme, že by se konečná podoba zákona výrazně odlišovala od vládního návrhu, který byl projednáván doposud.

Zákon by měl na jedné straně zjednodušit oznamování protiprávní činnosti a lépe chránit oznamovatele před odvetou zaměstnavatele. Současně by zákon měl poskytovat zaměstnavatelům příležitost k včasnému odhalení a řešení protiprávní činnosti a prevenci negativních dopadů na společnost. Co však mohou společnosti v důsledku chystané právní úpravy očekávat?

Oznamovací povinnost – Povinnost překažení trestného činu (§ 367 trestního zákoníku) a oznámení trestného činu (§ 368 trestního zákoníku) mají všichni bez ohledu na to, zda se jedná o zaměstnance. Obě ustanovení se týkají pouze v nich vymezených trestných činů. Jedná se tak např. o přijetí úplatku, podplacení či obecné ohrožení (na ty se vztahuje povinnost oznámení i překažení), dále o zpronevěru, podvod a dotační podvod (na ty se vztahuje pouze povinnost překažení, nikoliv oznámení).

Jak povinnost oznámení, tak povinnost překažení se vztahují pouze na trestné činy již spáchané (oznámení), resp. připravované nebo páchané (překažení), o kterých se oznamující hodnověrným způsobem dozví.

Oznámení a loajalita zaměstnance – Zákon o ochraně oznamovatelů oznamovací povinnost nezakládá. Jeho smyslem je stanovit podmínky pro podávání oznámení a zamezit odvetným opatřením proti oznamovatelům, kteří jednají v dobré víře v pravdivost svého oznámení. Pokud má zaměstnanec podezření na protiprávní jednání a důvodně se domnívá, že oznámení je nezbytné pro jeho odhalení, podle zákona může, ale nemusí podat oznámení. Za zmíněných okolností spadá pod ochranu zákona o ochraně oznamovatelů, dle kterého se zájem na prevenci páchaní protiprávních jednání protíná se zájmem na zachování loajality vůči zaměstnavateli, a zaměstnanec se tedy oznámením podaným v dobré víře a zákonem stanoveným způsobem nedopustí porušení loajality.

Zavedení interního oznamovacího systému – Primárním a preferovaným způsobem oznámení je vždy využití interního oznamovacího systému, tedy nahlášení podezření na protiprávní jednání přímo zaměstnavateli. Využití externího kanálu (u Ministerstva spravedlnosti ČR) připadá v úvahu zejména tehdy, není-li interní oznamovací systém zřízen nebo není-li dostatečně důvěryhodný. Krajní možnost, tedy zveřejnění

oznámení např. v médiích, je možné realizovat až při splnění zákonem vymezených podmínek. Tento systém zaručuje, že nedojde k rozporu s principem loajality vůči zaměstnavateli, když prioritou je vždy interní vyřešení oznámení.

Vyhodnocení toho, zda se jedná o protiprávní jednání, na která se zákon o ochraně oznamovatelů vztahuje, může být pro nepravvníky velmi komplikované. Oznamujícím však může situaci usnadnit, pokud oznamovací systém dovolí nejen podání oznámení, ale také žádost o konzultaci s příslušnou osobou v případech, kdy si není jistý, zda došlo k protiprávnímu jednání. Konzultace může využít řada zaměstnanců, kteří by měli obavu rovnou podat oznámení.

Provoz interního oznamovacího systému, včetně vyřizování oznámení, lze rovněž outsourcovat na subjekt, který disponuje příslušným technickým i odborným zázemím. I v případě outsourcingu ale za příjem a vyřízení oznámení odpovídá vždy zaměstnavatel.

Riziko nepravdivých oznámení – Pokuta za vědomě nepravdivé oznámení má být 50 000 Kč a smyslem postihování podle návrhu zákona o ochraně oznamovatelů je v první řadě chránit funkčnost celého systému ochrany oznamovatelů. Také proto je postihováno přísněji než „pouhé“ nepravdivé obvinění z přestupku, za které podle zákona o některých přestupcích hrozí pokuta maximálně 20 000 Kč. Sankce za vědomě nepravdivé oznámení však nevylučuje, aby se zaměstnavatel (příp. ten, kdo byl oznámením dotčen) domáhal náhrady vzniklé škody, a to buď přímo v řízení o přestupku před správním orgánem, nebo v řízení před soudy.

Zákon o ochraně oznamovatelů sice ještě nebyl přijat, přesto jsou už nyní jasné obrysy nové právní úpravy. S ohledem na termín pro implementaci lze navíc očekávat, že zákon bude jednou z priorit nové Poslanecké sněmovny. Společnosti tak budou povinny zajistit oznamovací systém pro své zaměstnance za účelem oznamování protiprávní činnosti. Sami oznamovatelé budou nadto chráněni před odvetou zaměstnavatele, pokud podají oznámení v dobré víře a zákonem stanoveným způsobem. Ostatně odhalení škodlivé činnosti je žádoucí v každé společnosti, a to jak v jejím finančním, tak reputačním zájmu. Pokud by však oznamovatel vědomě podal nepravdivé oznámení, vystavuje se hrozbě sankce.

Hodnocení vývoje pojistného trhu v roce 2020

Ing. Jaroslav Urban / pojistný analytik / SUPIN

Česká asociace pojišťoven (ČAP) vydala výroční zprávu za rok 2020. Její přílohou jsou mj. podrobné statistiky s výsledky všech členských pojišťoven, proto si v následujícím článku představíme některá důležitá fakta.

Podle údajů ČNB působilo v roce 2020 na českém pojistném trhu 45 subjektů (44 pojišťoven a jedna zajišťovna). Z toho bylo stejně jako vloni 27 tuzemských pojišťoven, ale počet zahraničních poboček se snížil z 20 na 17. Z celkového počtu se většina řadí mezi neživotní pojišťovny (26). Čistě životních pojišťoven bylo v roce 2020 jen pět a zbytek představují pojišťovny se smíšenou činností. Na českém pojistném trhu nadále působí jediná zajišťovna s licenci ČNB, a to VIG RE.

Počet zahraničních pojišťoven a poboček pojišťoven z jiných členských států EU a Evropského hospodářského prostoru, které poskytují přeshraniční služby v ČR, se meziročně jen nepatrně snížil, z 976 na 974. Ty se ve své činnosti zaměřují zejména na oblast neživotního pojištění a rozsah poskytovaných obchodů je odhadován na jednotky miliard korun.

Mezi nejvýznamnější řízení v sektoru pojišťoven ze strany dohledu patřilo schválení převodu části pojistného kmene Pojišťovny Patricie a České pojišťovny ZDRAVÍ do Generali České pojišťovny, které navazovalo na schvalovací proces z předchozího roku a týkalo se

zbývajících částí pojistného kmene se zahraničním prvkem. K dalším významným řízením patřilo schválení nabytí AXA pojišťovny a AXA životní pojišťovny skupinou UNIQA.

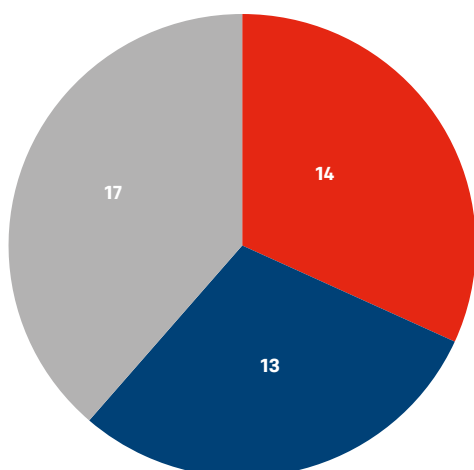
V souladu s výše popsanou úpravou bylo ke konci roku 2020 registrováno 1121 samostatných zprostředkovatelů, 34 648 vázaných zástupců a 2232 doplňkových pojišťovacích zprostředkovatelů. Samostatní likvidátoři byli z důvodu systematiky regulace distribuce převedeni do režimu vázané živnosti. Nyní proto ve statistice osob působících na finančním trhu nejsou vůbec vykazováni.

1 Český pojistný trh

Celkové předepsané hrubé pojistné, včetně aktivního zajištění z databáze ČNB, dosáhlo v roce 2020 hodnoty 168 mld. Kč. Oproti roku 2019 narostlo ze 165,9 mld. Kč o 1,2 %. Pokračuje růst předepsaného pojistného v neživotním pojištění, a to ze 112,5 mld. Kč na 116,1 mld. Kč, meziročně o 3,2 %. V útlumu je naopak životní pojištění, s předepsaným pojistným dosahujícím hodnoty 51,8 mld. Kč. To odpovídá 3% poklesu z loňských 53,4 mld. Kč.

Graf 1: Pojišťovny podle kapitálu v roce 2020

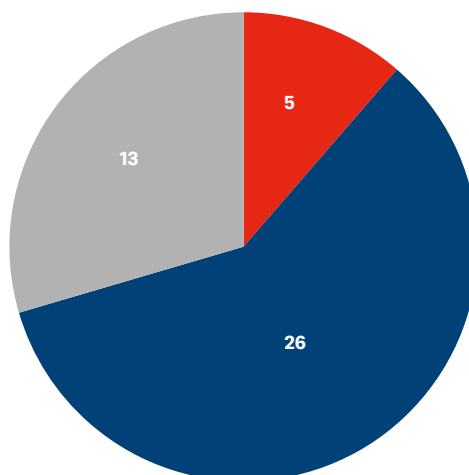
- Pojišťovny s rozhodující českou účastí
- Pojišťovny s rozhodující zahraniční účastí
- Pobočky zahraničních pojišťoven

Zdroj: ČNB

Graf 2: Pojišťovny podle zaměření v roce 2020

- Životní pojišťovny
- Neživotní pojišťovny
- Pojišťovny se smíšenou činností

Zdroj: ČNB

Podíl životního pojištění na celkovém předepsaném pojistném dále klesá, konkrétně z 32 % na 31 %. Na neživotní pojištění tak připadá většinový, 69% podíl. V západoevropských státech je tento poměr zpravidla opačný, ale přímé srovnání skrývá riziko chybné interpretace, neboť komerční pojišťovny jsou zde v různé míře zapojeny do zdravotních a penzijních systémů, což právě do životního pojištění přináší významné finanční objemy. To s realitou v ČR zatím nekoresponduje a v tomto ohledu je pojišťný trh směrem na západ výrazně rozvinutější.

Počet aktivních smluv během roku 2020 klesal. Celkově se snížil o 0,5 % a ke konci roku jich bylo přibližně 28,4 mil., o 152 000 méně než vloni. V životním pojištění jich bylo uzavřeno 5,3 mil., v neživotním 23,1 mil. Hybatelem tohoto vývoje je především životní pojištění, kde meziročně ubylo zhruba 106 000 smluv (-2 %). V neživotním pojištění se počet smluv téměř nezměnil a jen mírně klesl, o 2 %.

Dopady současné pandemie se tak do celkových výsledků českého pojistného trhu, a to i přes pozorované zpomalení, promítly jen částečně a zatím převážně pokračuje dlouhodobý trend posilování neživotního pojištění na úkor životního. Větší dopad do pojišťovnictví lze příp. očekávat až s větším časovým odstupem.

2 Evropský pojišťný trh

Podle údajů, které zveřejňuje Insurance Europe, dosahovalo celkové předepsané pojistné všech jejích členů v roce 2019 výše 1339 mld. EUR¹, což odpovídá meziročnímu poklesu o 3,2 %. Po 5,3% růstu v roce 2018 se jedná o změnu v dosavadním trendu, kterou ovšem ani v celoevropském měřítku není možné ještě dávat do souvislosti s pandemií koronaviru, která plně propukla až na začátku roku 2020. Důvodem je tedy spíše skutečnost, že v životním pojištění se předepsané pojistné snížilo o výrazných 8,8 %, na hodnotu 758 mld. EUR. Tento vývoj je ale téměř výhradně způsoben značným výkyvem v dominantních hodnotách Spojeného království a bez jejich zahrnutí by pokračoval předchozí růst. Předepsané pojistné v neživotním pojištění (bez zahrnutí zdravotního pojištění) dosahuje částky 429 mld. EUR a meziročně se navýšilo o 4,7 %. Zbývajících 152 mld. EUR připadá na samotné zdravotní pojištění, které meziročně posílilo o výraznějších 6,5 %. V návaznosti na výše uvedené se v roce 2019 snížil podíl převládajícího životního pojištění na celkovém předepsaném pojistném z 60 na 57 %.

V neživotním pojištění (bez zdravotního pojištění) má i na evropské úrovni největší váhu podle předepsaného pojistného pojištění motorových vozidel. Jeho podíl dosahuje 36 %. Následuje pojištění majetku (s 26 %), pojištění všeobecné odpovědnosti (s 10 %) a pojištění úrazu (s 8 %). Zbývající druhy pojištění mají na předepsaném pojistném souhrnně cca 19% podíl. Zdravotní pojištění uvádí Insurance Europe od roku 2016 samostatně, což lze dobře odůvodnit značnou rozmanitostí v rozsahu i samotné dostupnosti mezi jednotlivými členskými státy Insurance Europe a tím pádem problematickou vzájemnou srovnatelností tohoto produktu v rámci celé Evropy. Konkrétním příkladem je i ČR, kde pro české občany funguje veřejný zdravotní systém a např. soukromé zdravotní pojištění zatím představuje pouze produkt určený pro málo početnou skupinu cizinců.

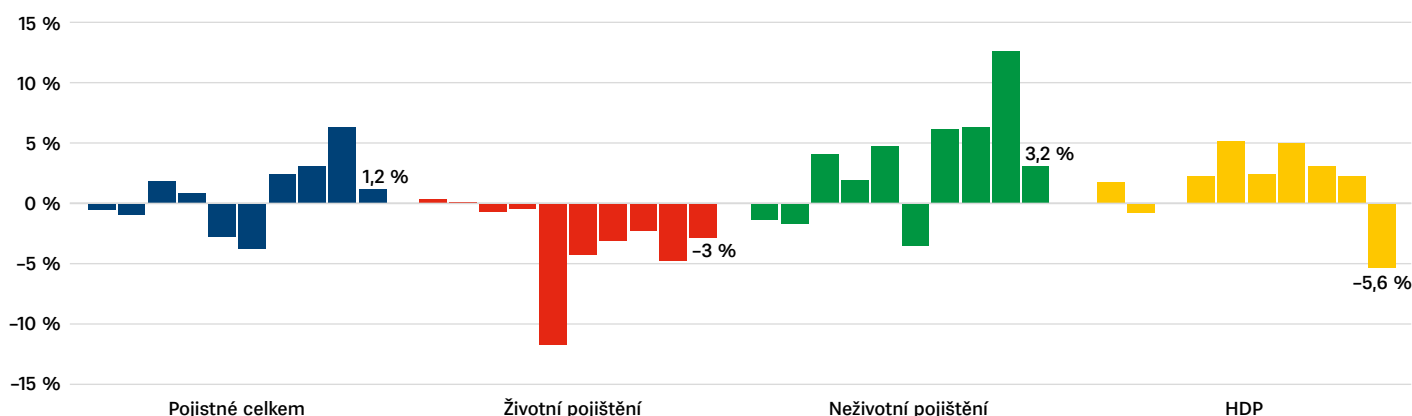
Průměrné pojistné na jednoho obyvatele se v zemích EU oproti roku 2018 mírně snížilo a podle údajů Insurance Europe dosáhlo v roce 2019 výše 2458 EUR (2183 EUR bez zahrnutí zdravotního pojištění). V ČR sice aktuálně opět narostlo, ale i tak docílilo hodnoty jen 607 EUR.

Ve srovnání s celkovou (3%) propojištěností v ČR dosahuje průměr zemí EU v roce 2019 více než dvojnásobného podílu, a to ve výši 6,9 % (6,2 % bez zahrnutí zdravotního pojištění), s větší vahou životního (4 %) než neživotního (2,9 %, resp. 2,2 %) pojištění.

Jak již bylo naznačeno, srovnání s nejvyspělejšími státy západní Evropy je bez detailního rozboru obtížně interpretovatelné. Pro lepší pochopení rozdílů je proto vhodné posuzovat propojištěnost v životním a neživotním pojištění zvlášť, a navíc bez zahrnutí zdravotního pojištění (a pokud možno vycházet z hodnot očištěných o penzijní programy). V takovém případě již nejsou zaznamenány rozdíly v neživotním pojištění tak dramatické a ČR překonává nejen většinu svých východních sousedů, nýbrž se svou propojištěností blíží evropskému průměru, od kterého se zásadně neodchylují ani největší evropské trhy, s výjimkou Spojeného království.

Celková situace v životním pojištění už tak příznivá není ani po zmíněném očištění. Pokud se ale propojištěnost posuzuje pouze u produktů investičního životního pojištění, které jsou v ČR dominantní, jsou výsledky více srovnatelné i s vyspělými státy západní Evropy, i když stále značně

Graf 3: Meziroční změny předepsaného pojistného a HDP v ČR v letech 2011–2020

zaostáváme. Především ve skandinávských zemích dosahuje propojištěnost investičních produktů téměř trojnásobných hodnot. Výše uvedené nicméně ještě neznamená, že by ČR v životním pojištění již dohnala vyspělé evropské státy, ale že trh s těmito produkty je aktuálně nasycen a potenciál pro další rozvoj souvisí spíše s vývojem celkové životní úrovně a příslušné legislativy, daňového prostředí i samotného konceptu sociálního, penzijního a příp. i zdravotního systému v ČR.

3 Členové ČAP a jejich výsledky

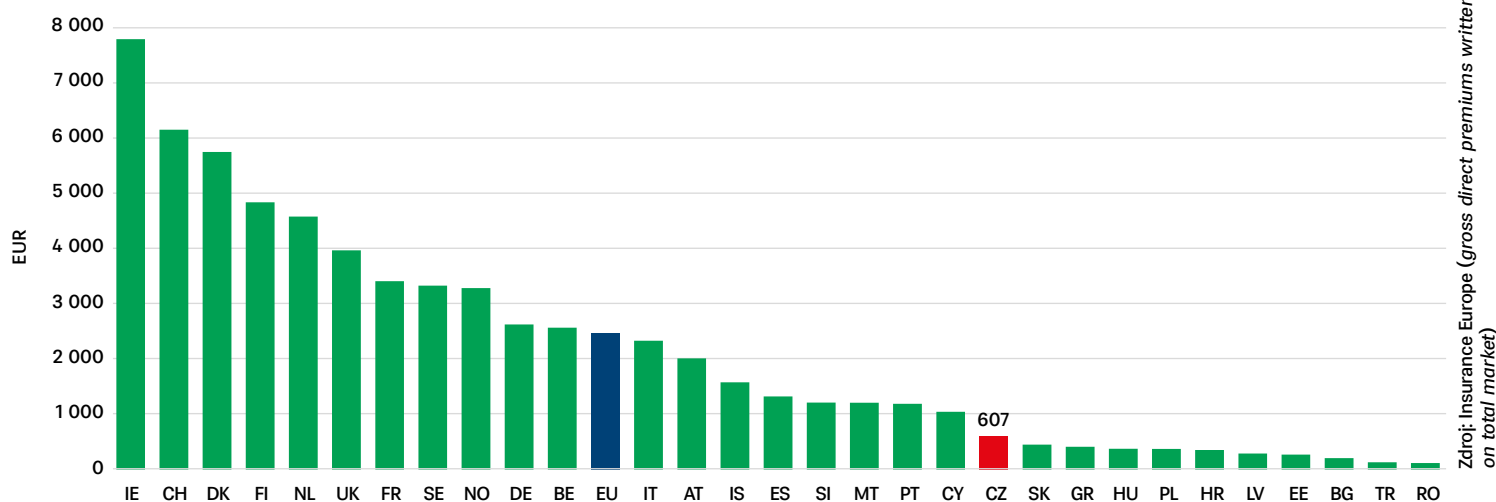
Základní kapitál členských pojišťoven zůstal v roce 2020 na úrovni 19,5 mld. Kč. Významně se ale navýšila hodnota kapitálových fondů a nerozděleného zisku z minulých účetních období, a to v obou případech o cca 20 %, dohromady o více než 6,7 mld. Kč. Oproti tomu ale klesl samotný zisk, meziročně o 20 %, na 14,5 mld. Kč. Celková výše vlastního kapitálu členských pojišťoven narostla o 4,1 % a přiblížila se hladině 77,5 mld. Kč.

Celkové technické rezervy se meziročně navýšily o 1,2 % a souhrnně dosáhly hodnoty 331 mld. Kč. Dominantní rezervy životního pojištění, překonávající hranici

264 mld. Kč, se téměř nezměnily, zato v neživotním pojištění opět zrychlil jejich růst, aktuálně o 4,6 %, když docílily téměř 70 mld. Kč. Samotná technická rezerva životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník, meziročně narostla o 2 %, na 95 mld. Kč.

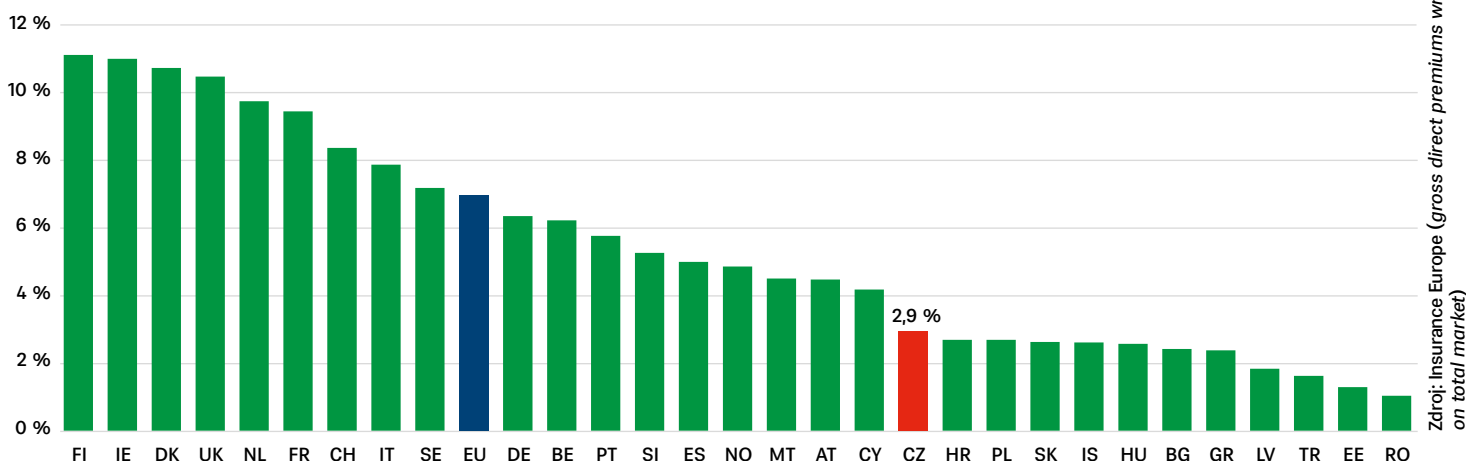
Aktiva členských pojišťoven po loňském poklesu naopak stoupla o 1,6 %, na hodnotu 462 mld. Kč. Výše investic se ale meziročně vůbec nezměnila a zůstala na úrovni 306 mld. Kč. Finanční umístění životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník, narostlo shodně jako příslušné technické rezervy o 2 %, na 95 mld. Kč. Nejvýznamněji pojišťovny stále investují do dluhopisů. Jejich podíl v portfoliích členů stoupl na téměř 76 % a dosáhl výše 231 mld. Kč. I akcií (v hodnotě 26,5 mld. Kč) držely pojišťovny o 3,9 % více než v roce 2019 a jejich podíl tak narostl na 8,7 %. Naopak klesá váha finančního umístění v podnikatelských seskupeních v souvislosti s nedávným dokončením fúzí členských pojišťoven. Takto alokovaných investic meziročně ubylo o necelých 18 %, na 25,9 mld. Kč. V roce 2020 se snížila i hodnota depozit u finančních institucí o výrazných 32 %, na 6,7 mld. Kč. Zbývající investiční nástroje si zachovaly minoritní podíly v řádu jednotek procent.

Graf 4: Průměrné roční pojistné na jednoho obyvatele, včetně zdravotního pojištění, dle dat Insurance Europe v roce 2019

Poznámka: Hodnoty z roku 2019, data EU bez Litvy, hodnoty v jiných měnách než EUR jsou přepočteny měnovým kurzem platným ke konci příslušného období.

Graf 5: Propojištěnost, včetně zdravotního pojištění, dle dat Insurance Europe v roce 2019

Poznámka: Hodnoty z roku 2019, data EU bez Litvy, hodnoty v jiných měnách než EUR jsou přepočteny měnovým kurzem platným ke konci příslušného období.

Výsledek technického účtu k neživotnímu pojištění se výrazně zlepšil, když narostl o 36 %, na 9,1 mld. Kč, a to hlavně v porovnání s poklesem v roce 2019. Náklady na pojištění plnění se jen nepatrně snížily, na 40,3 mld. Kč; čistá výše provozních nákladů mírně povyroستla, o 1,2 %, na 23,2 mld. Kč, a tak byl pozitivní výsledek podpořen především posílením zaslouženého pojistného o 3,3 mld. Kč, resp. 4,4 %, na 78 mld. Kč. V životním pojištění se situace liší. Zasloužené pojistné se meziročně snížilo o 2 %, na 51 mld. Kč. Zhoršila se i celková bilance finančního umístění. Oproti tomu ale výrazněji ubyly náklady na pojištění plnění, téměř o 12 %, na 38 mld. Kč. Provozní náklady však vzrostly o 4,3 %, na 12 mld. Kč. Důsledkem je meziroční zhoršení celkového výsledku technického účtu k životnímu pojištění o 19,5 %, na 8 mld. Kč. I přes výše zmíněný nižší zisk uhradily členské pojišťovny ČAP v roce 2020 na daních téměř 3,4 mld. Kč.

3.1 Hlavní trendy v životním a neživotním pojištění

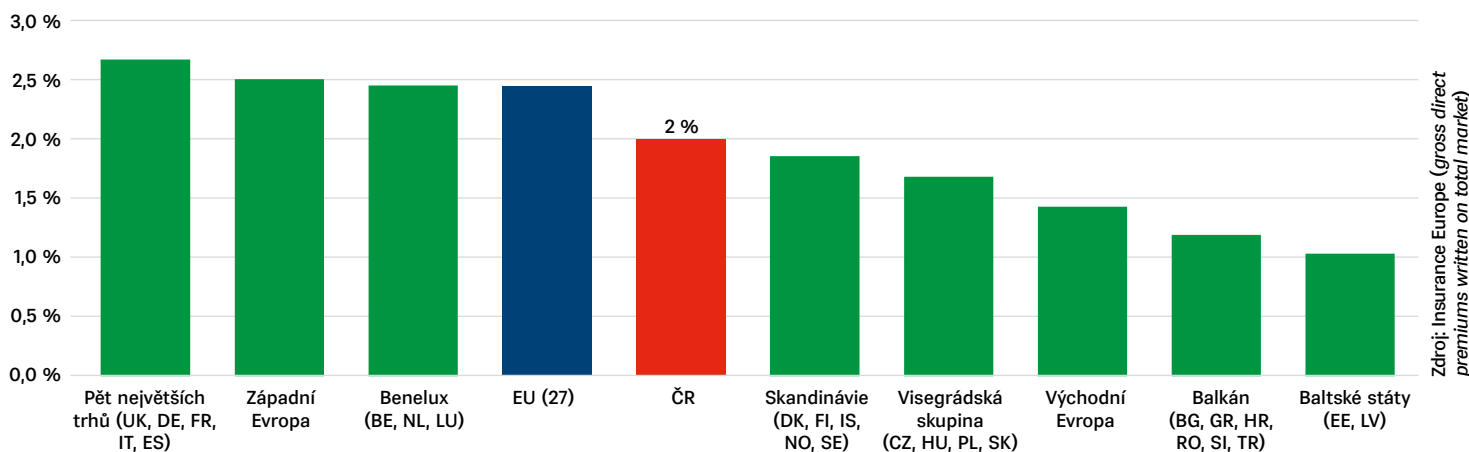
V životním pojištění jsou pro dlouhodobě stabilní růst podstatné především smlouvy s běžně placeným pojistným. Ty jsou s 95% podílem dominantní i do počtu. Nejvýznamnější jsou stále produkty spojené s investičním fondem, známé také jako „investiční životní pojištění“. Nicméně jejich podíl v posledních letech klesá. Meziročně

se jejich předpis snížil o 5,2 %, na 19,5 mld. Kč. Oproti tomu roste doplňkové pojištění úrazu nebo nemoci, jehož předepsané pojistné v roce 2020 stoupl o 18 %, na 18,1 mld. Kč, a jedná se tak o hlavního hybatele současného růstu v životním pojištění. Třetí v pořadí je nově pojištění pro případ smrti, které narostlo o 11,7 %, na 3,9 mld. Kč.

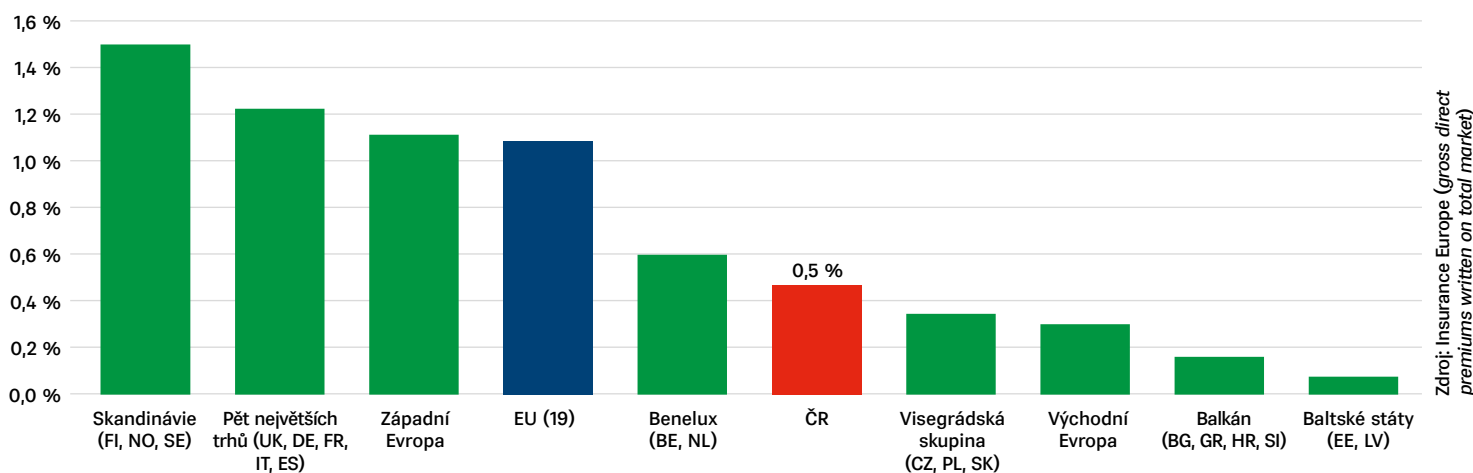
V neživotním pojištění má i nadále dominantní postavení pojištění vozidel. Na celkovém předepsaném pojistném, zahrnujícím i zákonné pojištění zaměstnavatele, dosahuje téměř 50% podílu. Převládajícím odvětvím je pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Zasloužené pojistné se meziročně navýšilo o 7,6 % a přiblížilo se částce 26,4 mld. Kč. V havarijním pojištění předpis vzrostl o téměř shodných 7,8 %, když dosáhl hodnoty 23,6 mld. Kč. Jeho růst ale nastal i v dalších významných odvětvích: v pojištění majetku stoupl o 2,8 %, na 24,4 mld. Kč, a v pojištění všeobecné odpovědnosti o 8,2 %, na 9 mld. Kč.

1 Gross direct premiums written on total market (current exchange rates) – hodnoty k 12. březnu 2021.

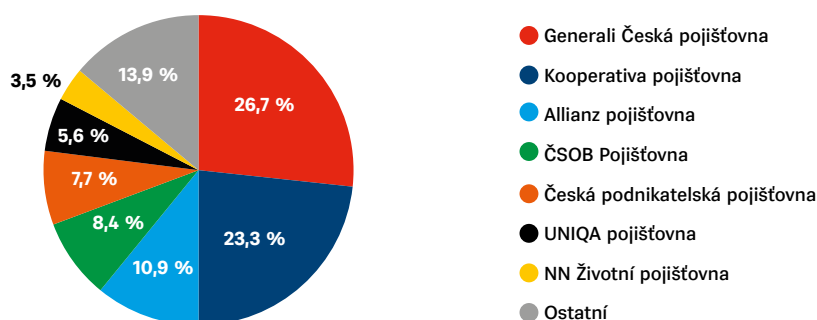
Graf 6: Propojištěnost v neživotním pojištění, bez zdravotního pojištění, dle dat Insurance Europe v roce 2019

Graf 7: Propojištěnost investičních produktů v životním pojištění dle dat Insurance Europe v roce 2019

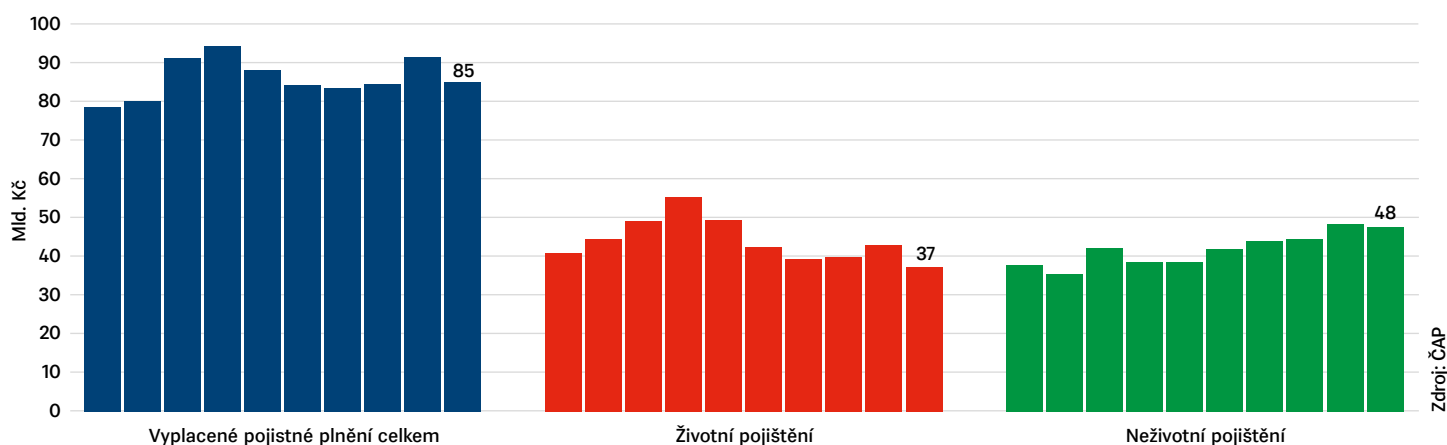
Graf 8: Podíly na trhu podle předepsaného pojistného v roce 2020

Poznámka: Se započtením jedné desetiny jednorázově placeného životního pojištění a po očištění o pojistné postoupené členům ČAP, zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele a přeshraniční služby.

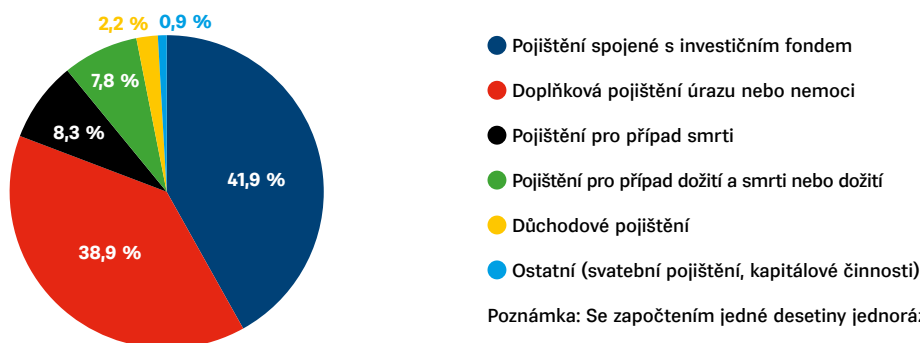
Zdroj: ČAP

Graf 9: Vyplacené pojistné plnění v letech 2011–2020

Zdroj: ČAP

Graf 10: Struktura pojistného trhu v životním pojištění v roce 2020

Poznámka: Se započtením jedné desetiny jednorázově placeného životního pojištění.

Zdroj: ČAP

Graf 11: Struktura pojistného trhu v neživotním pojištění v roce 2020

Poznámka: Všeobecné pojištění odpovědnosti bez zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele.

Zdroj: ČAP

Detailní studie pojištění odpovědnosti z provozu vozidla

RNDr. Petr Jedlička, Ph.D. / vedoucí oddělení pojistné matematiky a analýz / SUPIN

V návaznosti na článek uveřejněný v *Pojistném obzoru* č. 3/2021 si pojďme přiblížit nejnovější trendy vývoje v pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, jak vycházejí z průběžných dat České kanceláře pojistitelů zpracovaných k pojistným smlouvám a škodním událostem či z dalších zdrojů.

V příspěvku se zaměříme na následující okruhy:

- vývoj na straně pojistného, zejména s důrazem na jeho souvislost s počtem pojištěných vozidel, který výrazně ovlivnily protikoronavirové restriktce;
- škodní vývoj, kde popíšeme postupné změny počtu škod v jednotlivých měsících, s dělením na škody vzniklé v ČR a v zahraničí. Vedle tzv. „škodní frekvence“, s přechodným poklesem během pandemických omezení, dále nahlédneme škodní inflaci, jež v posledním období zásadně eskalovala, především u škod na majetku. Okomentujeme i celkový vývoj závazku a hlavní technické výsledky;
- základní indikace vývoje škodovosti z pohledu dat celého trhu, včetně segmentů flotil, leasingových společností a klientů, kteří v minulosti způsobili škodní události a u nichž tak jejich opakování hrozí nejvíce.

vždy dosahoval tempa vyššího než 3 % (v roce 2018 se jednalo o 3,7% nárůst a roku 2019 o 3,2%). V roce 2020 se vlivem omezených možností nákupu nových vozidel i snížené aktivity ukončování starých a sjednávání nových pojistných smluv růst celkového počtu pojištěných vozidel zpomalil na 2,5 %, nicméně roku 2021 se meziroční růst počtu pojištěných vozidel opět částečně urychluje, konkrétně na očekávaný 3% přírůstek.

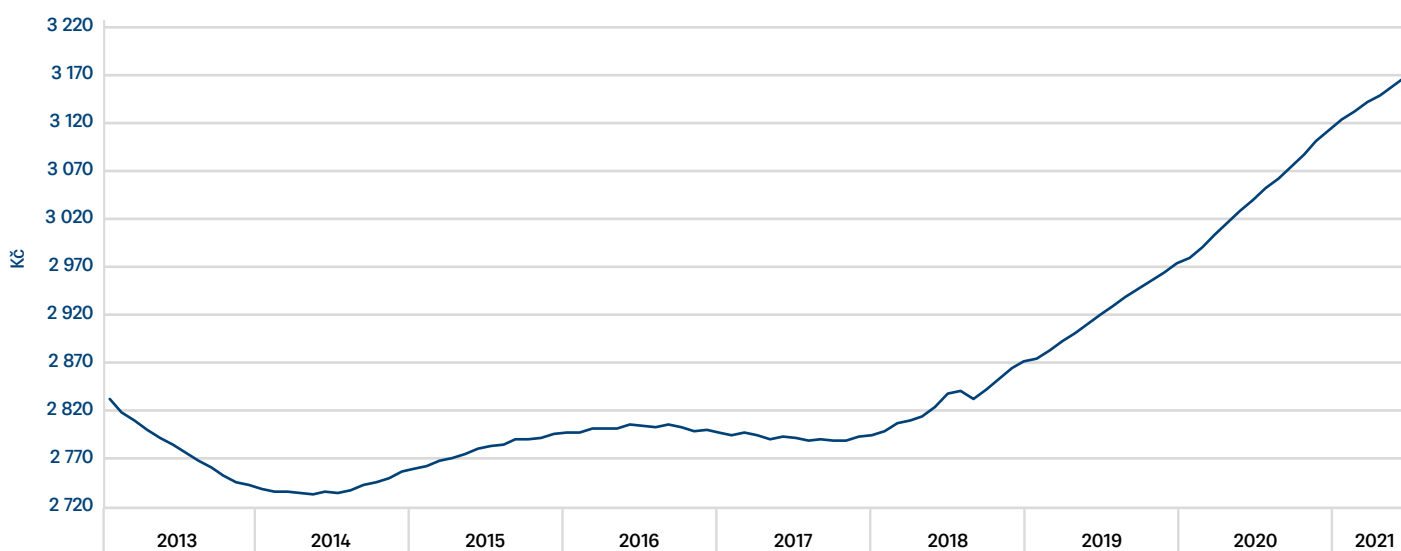
U pojistného platí, že jeho celkový roční nárůst dosáhl vrcholu v roce 2020 (tj. v roce s nejnižším přírůstkem počtu pojištěných vozidel), kdy pojistné rostlo o 7,6 %, přičemž v letech 2018 a 2019 se jednalo o nárůst 6,7 % a 7 %. V roce 2021 naopak dochází ke zpomalení tempa růstu pojistného na cca 6,2 %, což po odečtení růstu pojistného a růstu počtu pojištěných vozidel znamená, že růst průměrného pojistného zpomaluje z cca 5 % na cca 3 %.

Vývoj pojistného a pojištěného portfolia

V letech 2018 a 2019, před propuknutím pandemie koronaviru, meziroční přírůstek počtu pojištěných vozidel

Tato změna je viditelná i v grafu 1, kde se zřetelný nárůst pojistného v posledních letech začíná v roce 2021 již „zplošťovat“. Důvodem je zejména ta skutečnost, že dochází k dílčímu poklesu pojistného u nově uzavíraných smluv,

Graf 1: Vývoj průměrného pojistného v letech 2013–2021

s čímž také souvisí celkový vyšší počet nově uzavíraných i ukončovaných pojistných smluv, který v roce 2021 výrazně překonává – přestože celkový přírůstek počtu pojištěných vozidel nepřesahuje předkoronavirovou úroveň – počty uzavřených i ukončovaných smluv např. vůči stejnému měsíci roku 2019 (viz grafy 2 a 3, se zásadním propadem na straně uzavírání i ukončování smluv zejména v 1. čtvrtletí 2020).

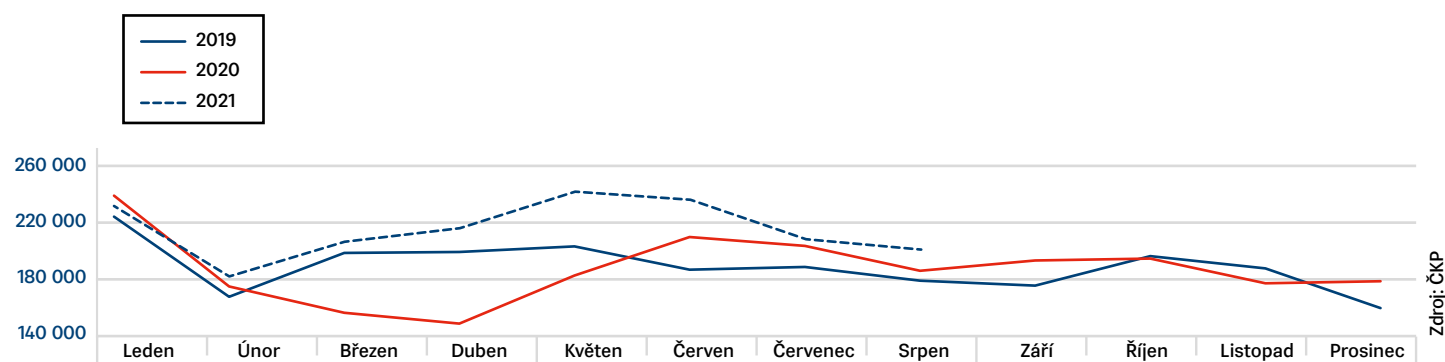
Doplňme ještě, že celkový počet pojištěných vozidel koronavirovou situací výrazně ovlivněn nebyl, nicméně u pojištěných tahačů a autobusů mimo MHD k určitému poklesu počtu pojištěných vozidel, v rozsahu cca 10–20 %, došlo. U tahačů se kapacity opět průběžně navyšují, avšak u autobusů se počet pojištěných vozidel zatím stabilizoval na výrazně nižší hodnotě (viz graf 4).

Vývoj škod

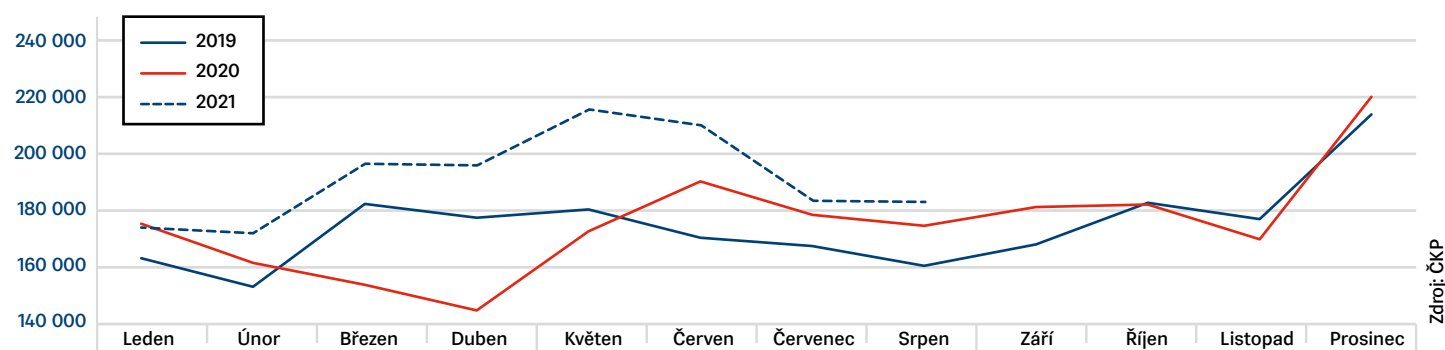
Z indexů mobility společnosti Apple¹, díky nimž lze pro jednotlivé státy a regiony sledovat mobilitu v individuální automobilové dopravě (hlavní předstihový ukazatel pro celkový počet škod v pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), veřejné hromadné dopravě a pěší chůzi, vyplývá vyšší intenzita mobility po většinu roku 2021 oproti roku 2020. Nedojde-li po zbytek roku k žádnému výraznému propadu mobility, lze očekávat, že celková škodovost se bude vracet na předchozí úroveň.

I na straně celkového počtu škod platí, že se během letního období navrátil na úroveň předkoronavirových let 2018 a 2019, což platilo nejen pro rok 2020, ale i pro rok 2021, kdy pokles škod během nejintenzivnějšího

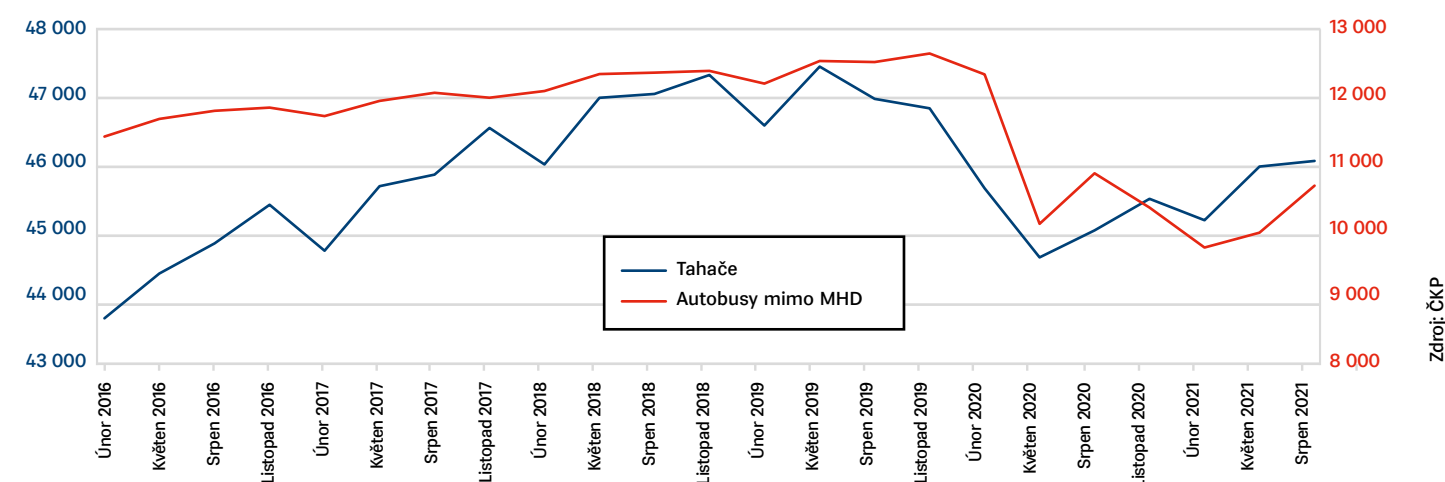
Graf 2: Počet nově uzavřených smluv v pojištění odpovědnosti z provozu vozidla – osobní automobily

Graf 3: Počet ukončených smluv v pojištění odpovědnosti z provozu vozidla – osobní automobily

Graf 4: Počet pojištěných vozidel tahačů a autobusů mimo MHD

lockdownu již nebyl zdaleka tak hluboký jako v roce 2020. U škod vzniklých v zahraničí zatím platí, že se jejich počet stabilizoval na úrovni o cca 20 % nižší než před pandemií koronaviru, což souvisí se stále nižší intenzitou cest do zahraničí zejména ze strany osobních automobilů (nákladní přeprava a tím i škody nákladních automobilů a tahačů se navrátili na předchozí úroveň).

V tomto kontextu nastalý pokles počtů škod spojených s redukcí škodní frekvence ovlivnil výsledky roku 2020, kdy škodní frekvence dosáhla úrovně cca 2,93 %, tj. v průměru mírně pod tři škody na 100 pojištěných vozidel, a v absolutním rozsahu počtů škod došlo v roce 2020 k redukci o cca 40 000 škodních událostí za celý trh pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Nenastane-li po zbytek celého roku 2021 zásadní redukce počtu škod, lze očekávat, že počet škod naroste na cca 265 000 za celý trh, což znamená škodní frekvenci cca 3,1 %. Jestliže v dalším období dojde k návratu škodní frekvence z těchto mimořádných skoků roku 2020 a částečně i roku 2021 do jejího obvyklého trendu, podstatně to ovlivní očekávaný technický výsledek vzhledem k zásadnímu tématu škodní inflace.

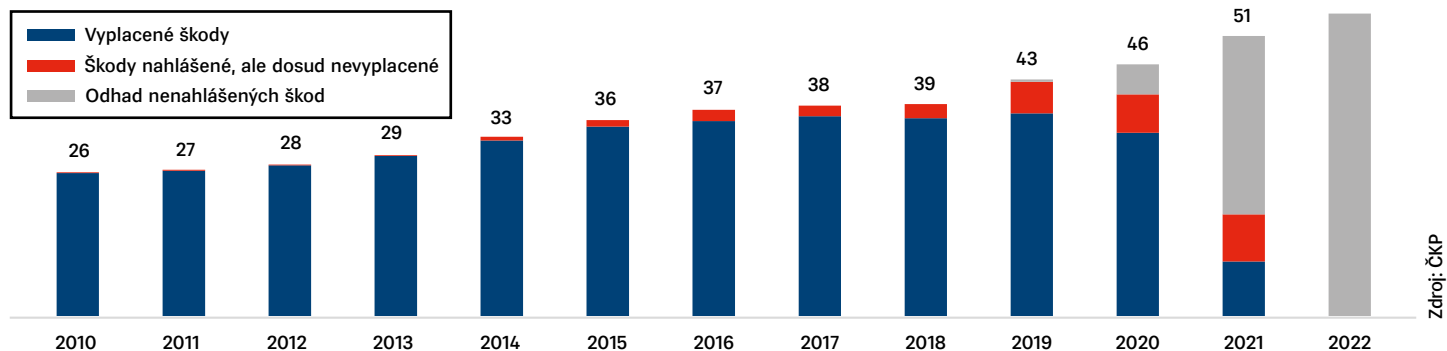
U škod na zdraví se škodní inflace zatím výrazně neodchyluje a platí, že poslední roky dochází k navýšení průměrné škody v rozsahu kolem 4,5 % meziročně. Takovýto trend odpovídá nárůstu průměrné hrubé mzdy za koronavirový ročník 2020, který vychází ve výši 4,4 %, a zejména nároky nemajetkové újmy, bolestné a ztížení společenského uplatnění jsou v metodice Nejvyššího soudu přímo indexovány růstem

průměrné hrubé mzdy a i u některých ostatních typů nároků (např. u ztráty na výděлку) je vliv růstu mzdové úrovně na navýšení závazků zřejmý.

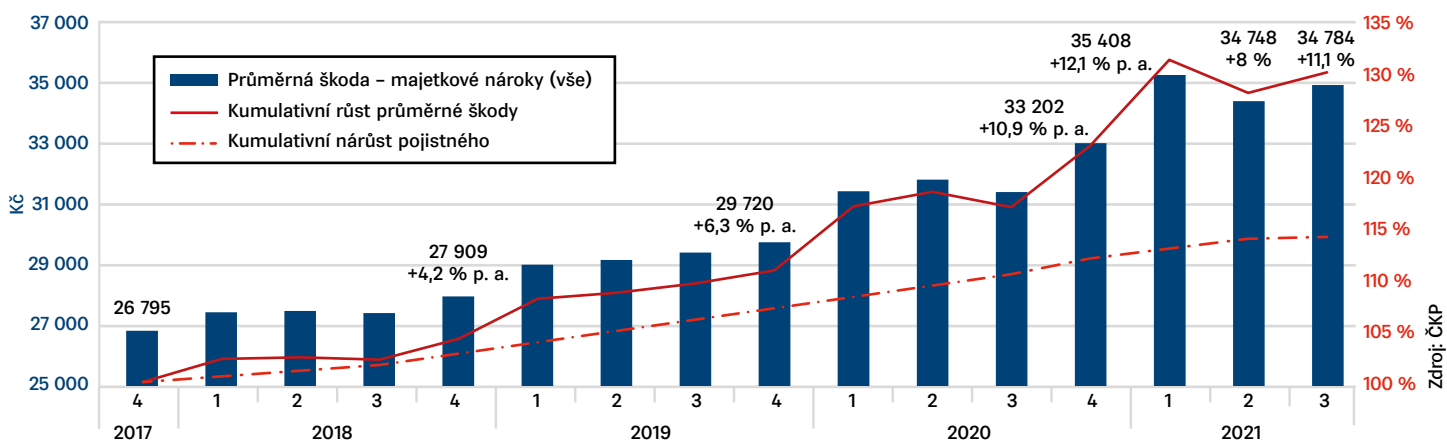
Zásadnější problém s eskalací škodní inflace ale pozorujeme u škod s majetkovými nároky, kde střední odhad růstu průměrné škody na majetku v pojištění odpovědnosti z provozu vozidla vycházel v předchozích letech cca 6 %, nicméně v letošním roce se tato inflace bohužel výrazně urychluje a odpovídá úrovni cca 8 %. Celkový trend růstu průměrné majetkové škody ukazuje graf 5, a to s přihlédnutím k efektu ještě nenahlášených a nezlikvidovaných škod (tento efekt ale u majetkových škod není natolik dlouhodobý jako u škod na zdraví). Při kvartálním pohledu na nově vzniklé škody, které jsou uzavřené v období jejich vzniku, vychází výrazné meziroční navýšení, jež překonává celkový střední odhad dalšího růstu majetkové škody (cca 8 %), neboť se v posledních čtvrtletích pohybuje mezi 8–12 % (viz graf 6).

V kumulativním vyjádření průměrná škoda z tohoto pohledu vzrostla za uvažované období o 30 %, zatímco průměrné pojistné pouze o 14 %. Při odeznění efektu přechodného poklesu škodní frekvence dojde k zásadním negativním posunům na straně technických výsledků. Důvody růstu průměrné výše škody na majetku (vedle dlouhodobého navýšování cen náhradních dílů i práce v autoservisech, spojeného mj. s technologickým pokrokem na straně opravovaných vozidel) zásadně eskalovaly prostřednictvím přerušených dodavatelských řetězců, nedostupných nebo obtížně dostupných dílů, nedostatku pracovníků a dalších efektů ovlivňujících obecnou cenovou hladinu.

Graf 5: Průměrná škoda na majetku (tis. Kč)

Graf 6: Vývoj průměrné škody na majetku

U retailových firemních vozidel nastává mírné zhoršení *combined* ratia bez vlivu koronaviru u nových smluv, z 95 % v roce 2020 na 97 % v roce 2021, a jedná se tak o výsledky na hraně hodnoty 100 %.

I v aktuální velmi střízlivé *best estimate* projekci škodní inflace z váženého průměru majetkových a zdravotních škod, která vychází v rozsahu 7,2 % (ve srovnání s 5,2 % v roce 2020), nastává divergence vůči růstu průměrného pojistného, neboť průměrné pojistné se navyšuje tempem nyní již pouze o cca 3 % meziročně. U celkových závazků platí, že závazek vykázaný za 1. pololetí 2021 (8,25 mld. Kč) se výrazně neodlišuje od 1. pololetí 2019 (8,45 mld. Kč), což souvisí i s vyšší intenzitou tvorby rezervy IBNR.

Prvotní odhady rezerv jsou postačitelny, neboť run-offy závazků vykazují klesající trend, nicméně zejména vůči letům 2018 a 2019 se intenzita pozitivního run-offu již snižuje a prvotní hodnoty se více přibližují závazkům tak, jak se upřesňují v delším časovém horizontu.

Indikace technických výsledků

Základní změna indexu průměrných nákladů meziročně vychází v rozsahu kolem 1 % (efekt škodní inflace je kombinovaný s run-offem rezerv při extrapolaci závazků bez efektu koronavirového poklesu škod), ovšem vzhledem k tomu, že na pojistném nového obchodu dochází meziročně již k poklesům, nastává stagnace nebo i zhoršení technických výsledků v hlavních skupinách vozidel. Konkrétně u osobních automobilů se meziročně posouvá index průměrných nákladů (tj. očekávaná celková škodovost po zohlednění škodní inflace i run-offů rezerv) o 1,3 %. Loňská hodnota *combined* ratia vycházela na úrovni 103 %, a protože pojistné u nově uzavíraných smluv meziročně pokleslo o cca 2 %, dochází kombinací obou efektů (růstu očekávané škodovosti a poklesu pojistného) ke zhoršení výsledku o 3 p. b., na kombinovaný škodní poměr 106 %. U nákladních automobilů vychází meziroční změna škodovosti velmi nízko, na úrovni 0,3 %. Jelikož zde průměrné pojistné u nově uzavíraných smluv stagnuje, loňská hodnota *combined* ratia (106 %) se meziročně výrazně nezměnila a zůstává stále na 106 %. U tahačů návěsů se celková škodovost posouvá o 0,5 %, a protože u nově uzavíraných

smluv pojistné, podobně jako u osobních automobilů, klesá o 2 %, navyšuje se loňské *combined* ratio (104,5 %) na 107 %.

Další segmentace je následující:

- skupina a (klienti v minulosti bezeškodní i bez neplacení pojistného);
- skupina b (klienti maximálně s jednou minulou škodou nebo jedním zánikem pojistné smlouvy pro její neplacení);
- skupina c (klienti s více minulými škodami nebo neplacením pojistného); a bylo přidáno ještě kritérium na skupinu d, definované následovně:
- skupina d (klienti, kteří byli v minulosti obesláni [od roku 2018] příspěvkem nepojištěných do garančního fondu nebo se nepojištěná kauza týkala jejich vozidla).

Tím došlo k významnému rozšíření rizikového portfolia s detekcí výrazně vyšších hodnot škodovosti relevantních také v roce 2020, kdy např. i v roce 2021 vychází u skupiny d na celém portfoliu hodnota *combined* ratia na úrovni 101 %.

Velmi pomalý posun výsledků nastává dále u leasingových společností a velkých flotil, kde se u nově uzavřených smluv (se zohledněním škodní inflace, ale bez vlivu koronaviru) posouvá kombinovaný škodní poměr z roku 2020 na rok 2021 pouze:

- ze 125 % na 118 % u leasingu;
- ze 114 % na 112 % u „velkých“ flotil (kdy jedna společnost definovaná svým identifikačním číslem má pojištěno více než 20 osobních vozidel).

U retailových firemních vozidel nastává mírné zhoršení *combined* ratia bez vlivu koronaviru u nových smluv, z 95 % v roce 2020 na 97 % v roce 2021, a jedná se tak o výsledky na hraně hodnoty 100 %. Navíc jestliže z historie získáme informaci o existenci minulé škody nastalé v zahraničí, jsou konkrétní výsledky u celé skupiny ještě o 10 p. b. škodního poměru v průměru vyšší, neboť v této situaci přetrvává vyšší riziko vzniku další škody rovněž v zahraničí, s výrazně vyšší hodnotou průměrné škody, než jaké nastávají u škod na území ČR.

Závěr

V 1. pololetí 2021 stále pokračuje vliv poklesu škod oproti „standardním“ letům. Na další období se systematický pokles nepředpokládá, pokud nenastanou další komplexní plošná opatření mající zásadní dopad na mobilitu a tím i celkový počet škod z povinného ručení. V prospektivním pohledu tak minulé nižší škodní frekvence nehraje žádnou roli; naopak se urychluje škodní inflace majetkových škod z loňských 6 % na 8 % a také klesají sazby u nových smluv. Důsledkem toho se celkově navyšují hodnoty kombinovaného škodního procenta u nově uzavíraných smluv.

Využití meteorologických dat pro včasný odhad škod

Mgr. Michal Lörinc / Aon Impact Forecasting

Ing. Ladislav Palán, Ph.D. / Aon Impact Forecasting

Mgr. Lukáš Braun / Aon Impact Forecasting

Větrné bouře patří v ČR a SR mezi významná přírodní rizika, což se odráží i v místní nabídce pojistných produktů. Pojišťovny a zajišťovny každoročně počítají s potenciálními škodami, které může silný vítr na jejich portfoliích způsobit. Pro co nejpřesnější odhady potenciálních škod bývají využívány tzv. „pravděpodobnostní modely“. Současné technologie navíc umožňují propojení těchto modelů s meteorologickými předpověďmi.

V případě blížící se bouře tak mohou společnosti mimo tradiční předpovědi počasí sledovat rovnou i předpovědi možných škod či počtu pojistných událostí. Tato škodní předpověď se zakládá na stejném numerickém modelu jako již zmíněná předpověď počasí a poskytuje velmi cenné informace, např. likvidátorům pojistných událostí.

Tabulka 1: Nejvyšší pojistné škody způsobené větrnými bouřemi v ČR od roku 2000

Rok	Bouře	Pojistné škody (mld. Kč)
2007	Kyrill	2,23
2017	Herwart	1,45
2008	Emma	1,36
2020	Sabine (Ciara)	0,74
2019	Eberhard	0,72

Zdroj: Aon Impact Forecasting

Tabulka 2: Nejvyšší pojistné škody způsobené větrnými bouřemi v Evropě od roku 2000

Rok	Bouře	Pojistné škody (mld. EUR)*
2007	Kyrill	5,29
2009	Klaus	3,08
2010	Xynthia	2,87
2018	Friederike	1,95
2005	Erwin (Gudrun)	1,94

* Ošetřeno o inflaci.

Zdroj: Aon Impact Forecasting

Větrné bouře jako významné riziko

V Evropě jsou pro pojišťovníký sektor historicky nejdražším typem přírodního ohrožení silné extratropické cyklony, které mohou generovat vysoké rychlosti větru na velkém území a způsobit značné materiální škody. Vyskytují se především v chladnější

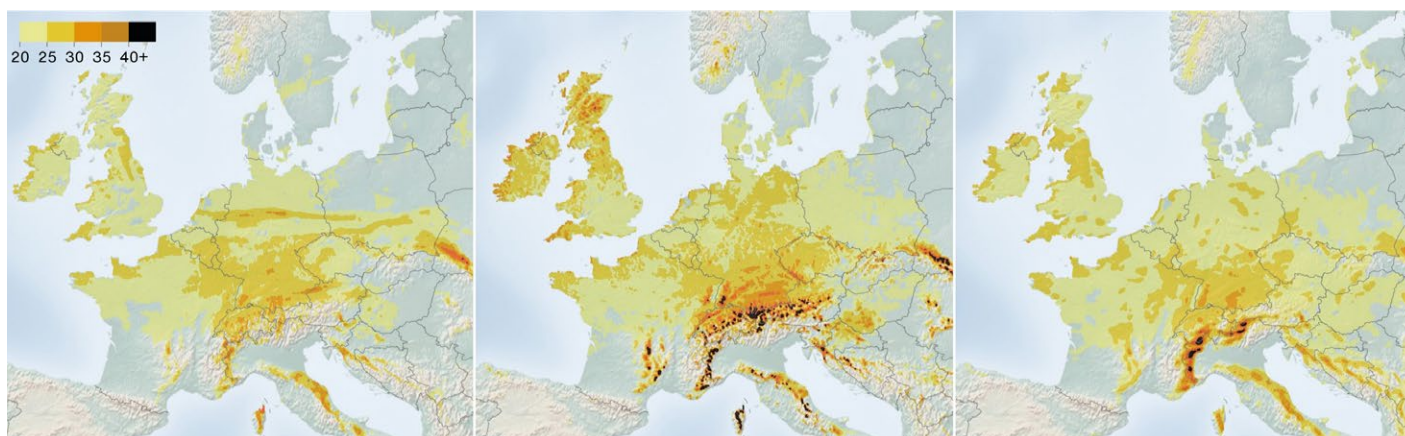
polovině roku, proto jim můžeme říkat také „zimní vichřice“. Od 90. let 20. století, kdy byly v Evropě zaznamenány ničivé orkány jako Daria, Vivian nebo Lothar, se ale situace změnila a v aktuálním století už v kontextu kumulativních škod vedou povodně a dotahují se i letní konvektivní bouře.

Podobně je to i v ČR, kde z dlouhodobého hlediska vede žebříček největších živelních škod trojice povodní z let 2002, 1997 a 2013. Historické příklady bouří jako Kyrill nebo Herwart však připomínají, že tento typ ohrožení je pro zdejší pojišťovníký sektor podstatným faktorem. Přestože dosavadní výzkum vlivu klimatických změn na evropské větrné bouře nenaznačuje zásadní změny frekvence nebo intenzity významných jevů s velkou dávkou jistoty, historická data dokazují schopnost tohoto fenoménu generovat miliardové škody.

S velkými pojistnými událostmi spojenými s větrem je tedy nutné počítat. Příprava na tyto katastrofy se však nemusí omezovat jen na dlouhodobé plánování. Existují totiž nástroje umožňující krátkodobou analýzu i několik málo dní předtím, než vichřice oblast zasáhne. Široké veřejnosti jsou nejznámější výstrahy vydávané Českým hydrometeorologickým ústavem, které jsou platné na úrovni obcí s rozšířenou působností. Dostupné jsou také různé mobilní aplikace, jež zpřístupňují výstupy z numerických modelů zobrazené jako rychlosti větru. Právě tato data, která jsou generována komplexními numerickými modely atmosféry, stojí na pozadí předpovědi počasí, jak ji známe z médií. Originální výstupy ze samotných modelů nemají samy o sobě pro lidské oko výpovědní hodnotu, jejich analýzou však můžeme získat cenné informace.

Meteorologická předpověď nejen jako výstraha

Nebývalá dostupnost meteorologických předpovědních dat poskytuje široké možnosti jejich využití v různých oblastech, a to i v pojišťovníčském sektoru. Ve spojení

Zdroj: Aon Impact Forecasting

Obrázek 1: Předpověď rychlostí nárazů větru (m/s) těsně před bouří Sabine, 10. února 2020, na základě tří meteorologických modelů: ARPEGE, ICON a HIRLAM

s katastrofickými modely pak mohou meteorologické modely poskytnout cennou informaci např. o blížící se katastrofě, nejen v kvalitativním, ale i v kvantitativním vyjádření. Společnost Aon Impact Forecasting (IF) vyvinula předpovědní nástroj *automated event response* (AER), který propojuje obě tyto oblasti a klientům dokáže poskytnout včasný odhad škod již několik dní předtím, než se daná událost stane. Tato služba je momentálně dostupná pro tři typy přírodních ohrožení: evropské zimní vichřice, atlantické hurikány a japonské tajfuny.

Pro evropské vichřice systém AER využívá set předpovědních modelů, mezi které patří ARPEGE od francouzského Météo-France, ICON od německého Deutscher Wetterdienst, GFS od americké NOAA, HIRLAM, který je poskytován finským FMI, dále model britské Met Office a také modely s vysokým rozlišením, mezi něž patří AROME nebo ICON-D2. Jelikož evropské vichřice (na rozdíl např. od tropických cyklon) nejsou kompaktní, nemají jasně vymezenou dráhu a zasahují velké oblasti, je využívána plošná předpověď nárazů větru v modelovaném území pro následujících 72, resp. 24 hodin. Toto klouzavé časové okno je pak analyzováno dvakrát denně (pro půlnoční a polední předpověď). Všechny výše zmíněné předpovědní modely poskytují odlišný pohled na situaci a jejich předpovědi se často mohou výrazně odlišovat. To je také důvodem pro využití většího počtu modelů v systému AER. Uživatel pak může sledovat, zda je extrémní škoda předpovězená na základě jednoho meteorologického modelu jen ojedinělou záležitostí, nebo jestli blížící se katastrofu potvrzují různé modely. Zpravidla také platí, že čím blíže k větrné bouři, tím více mají modely tendenci konvergovat k podobné předpovědi.

V případě atlantických hurikánů se vzhledem k povaze jevu postup liší, přičemž směrodatnou je především oficiální pětidenní předpověď od National Hurricane Center. Služba AER však od roku 2021 využívá také skupinu globálních a hurikánových modelů na to, aby poskytla širší pole potenciálních scénářů vývoje bouře a adekvátně tak zobrazila existující nejistotu týkající se předpovědi dráhy a intenzity hurikánu. Připravovaná verze AER pro japonské tajfuny také využívá tzv. „ensemblový přístup“, kde je využíván ensemble od evropského centra ECMWF s 50 členy.

Výhody předpovědního systému AER

Výstupem služby pro klienta je report v podobě strukturovaného e-mailu, ve kterém jsou vyčteny odhadované škody pro dané časové okno, resp. pro danou cyklonu, a to na úrovni celkového portfolia dané společnosti. V případě nadnárodního portfolia je také možnost členění podle jednotlivých zemí a dále podle CRESTA zón, poštovních kódů nebo jiných administrativních jednotek. Kromě celkových škod se odhaduje také počet pojistných událostí, které na daném portfoliu mohou vzniknout a se kterými se bude daná společnost pravděpodobně potýkat. Škodní data jsou doplněna přehledným mapovým znázorněním předpovědi větru na postiženém území, v případě tropických cyklon také sadou předpovědí drah cyklony, které jsou použity ve výpočtu. Všechna data jsou k dispozici pro hlubší analýzu situace v tabulkové příloze e-mailu.

Využití meteorologických dat v procesu *event response* se však neomezuje jen na data předpovědní. Jakmile bouře odezní, je možné předpovědi doplnit a zpřesnit daty naměřenými na meteorologických stanicích.

V případě povodní jde při *event response* o odhad škod způsobených vylitím řeky ze svého koryta. S rostoucí extremicitou povodně rostou nejistoty při sběru hydrologických dat, které jsou mnohem vyšší než třeba při staničním měření rychlostí větru. Jakmile řeka opouští koryto, často přestávají svoji funkci plnit veškeré automatizované systémy určování velikosti průtoků, např. z důvodu nejistoty tvaru průtočného profilu.

Analýza rizika zprostředkovaná službou AER poskytuje klientům mnoho výhod a cenných dat. Především je možné získat podrobnou informaci o blížící se katastrofě již několik dní předem a adekvátně se tak připravit na její likvidaci. Vědět, jak velké množství pojištných událostí v jaké oblasti může katastrofa způsobit, není z hlediska zvládnání situace zanedbatelné. To platí hlavně pro americké hurikány, které mohou generovat i miliony škod najednou. Týká se to však i evropských vichřic – např. orkán Sabine (Ciara) způsobil v únoru 2020 na evropském kontinentu přibližně 1,1 mil. pojištných událostí.

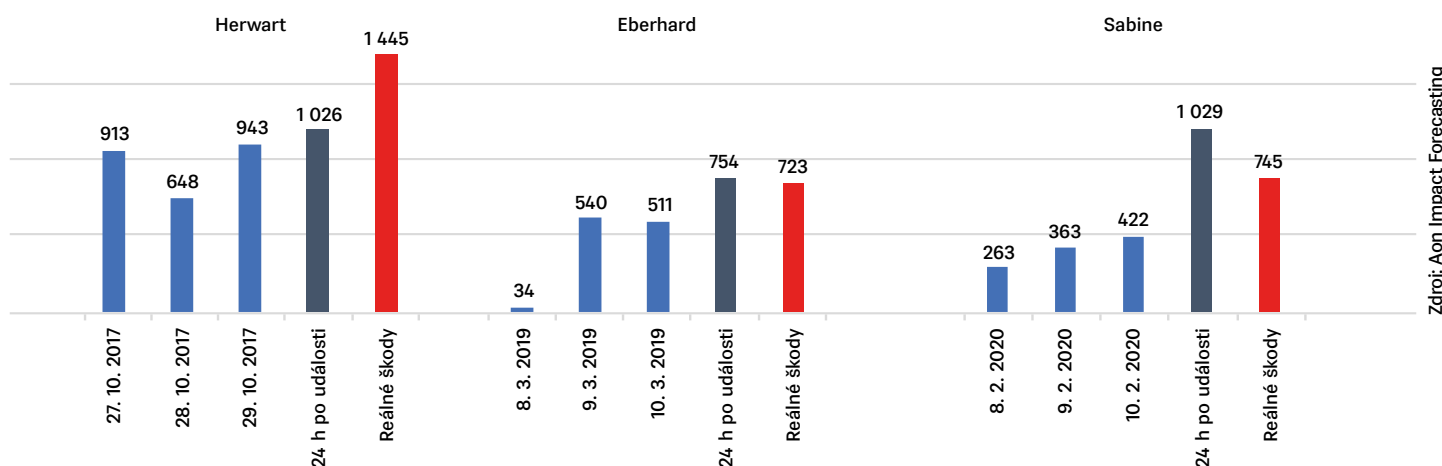
Služba AER je plně automatizovaná, a od uživatele tedy nic nevyžaduje. Ten si jen zvolí, od jaké úrovně chce škody reportovat, a příp. si přizpůsobí podrobnost poskytovaných dat. Poskytovány jsou výsledky modelované v katastrofickém modelu přímo na portfoliu klienta, se zahrnutím všech pojištných podmínek (na rozdíl např. od řešení, která pouze odhadují škody na úrovni trhu). Zároveň je služba pravidelně aktualizována o upravené zranitelnostní křivky pro různé typy majetku nebo je vylepšována metodika na straně předpovědních dat.

Využití meteorologických dat v procesu *event response* se však neomezuje jen na data předpovědní. Jakmile bouře odezní, je možné předpovědi doplnit a zpřesnit daty naměřenými na meteorologických stanicích. Pro tento účel využívá IF data ze sítě více než 1000 stanic poskytovaná britskou službou Met Office. Jako další zdroje těchto dat mohou sloužit stanice v jednotlivých zemích, které jsou volně dostupné.

Příklad v kontextu ČR

Posledním příkladem významného orkánu na území ČR je Sabine, která západní a střední Evropu zasáhla v únoru 2020 a u nás způsobila celkové škody ve výši 745 mil. Kč. Byla také příkladem relativně úspěšné škodní předpovědi službou AER: porovnání výsledků pro tři z hlavních meteorologických modelů, které jsou využívány při předpovědi, poukazuje na odhad celkových pojištných škod na majetku (vyjma škod na automobilech) v intervalu mezi 400 a 560 mil. Kč, a to jeden den před bouří. Také je

Graf 1: Odhady škod na trhu na základě meteorologického modelu ARPEGE před a po třech významných bouřích (mil. Kč)

možné si všimnout zmenšování rozptylu mezi jednotlivými modely: zatímco 8. února 2020, tedy tři dny před bouří, naznačovaly modely škody ve výši 126–806 mil. Kč, pozdější předpovědi vedly k větší ustálenosti odhadů.

Při použití více meteorologických modelů je také možno pozorovat rozdílnou úspěšnost konkrétních modelů pro různé regiony. Při pohledu na tři poslední významné bouře, které zasáhly ČR – tedy Herwart, Eberhard a Sabine –, je možné pozorovat relativní úspěšnost modelu ARPEGE, a to i několik dní předem (viz graf 1). Tyto zpětné odhady bylo možné vygenerovat po letošním rozšíření příslušného katastrofického modelu IF pro země střední Evropy.

Nový model pro zajištění a jeho souvislost s předpovědním systémem

Model pro evropské zimní bouře od týmu IF, včetně služby AER, byl donedávna dostupný jen pro 12 zemí; jednalo se o státy vesměs v západní a severní Evropě. Letos byl však model rozšířen o další země střední Evropy, včetně ČR. Jedná se o stochastický model čítající přes 12 000 událostí v rámci 4731 let. Kromě umělých událostí model obsahuje i 27 historických událostí, tzv. „as-if“ scénáře.

Události byly extrahovány z kontinuálního Globálního cirkulačního modelu (*Global Circulation Model*, GCM), ve výsledku jsou tedy kontinuální a fyzikálně realistické. Kontinuita GCM umožňuje pomocí fyzikálních zákonů popis jejich vzniku, přesunu nad Evropu a zániku, a jsou proto přirozeně klastrované (klastr = několik bouří v těsném sledu za sebou), na rozdíl od metodik, kde jsou události spájeny náhodně, jenom na základě frekvence. GCM používá pro simulaci grid s rozlišením přibližně 250 km. Použitím metody statisticko-dynamického downscalingu bylo dosaženo zvýšení rozlišení nad ČR na 7 km.

Zranitelnostní křivky byly vytvořeny v teoretickém inženýrském modelu vyvinutém v IF, který na základě strukturálních vlastností budovy popisuje škody způsobené větrem. Tyto teoretické křivky byly dále kalibrovány pomocí skutečných škodních dat z ČR, jichž se povedlo sesbírat více než 12 800, a to pro různé typy budov. Výsledkem jsou křivky specificky odvozené pro ČR.

Výhodou metodiky vývoje stochastického modelu je jeho kompatibilita s metodikou pro AER. Způsob, kterým jsou rekonstruovány historické události, je totožný s *post-event* událostí v AER, přičemž zranitelnostní křivky jsou rovněž totožné. To nám umožňuje zpětnou validaci stochastického modelu.

Další aplikace hydrometeorologických dat

IF využívá meteorologická data v některých případech i pro modelování přívalové srážky pomocí 2D-hydrodynamického modelování. Pro přímou odpověď srážek nejen v urbanizovaném území, ale i v korytě řek je

však vhodnější užívat měření průtoků. Čekání na staniční data ovšem neumožňuje jejich využití v předpovědním režimu. Pro takové případy lze teoreticky předpokládat budoucí užití radarových údajů o srážkách, příp. mikrovlnného měření intenzity srážek pomocí mobilních vysílačů v kombinaci s kalibrovanými srážkoodtokovými modely pro zájmová území a předsimulovanými povodňovými scénáři.

V případě povodní jde při *event response* o odhad škod způsobených vylitím řeky ze svého koryta. S rostoucí extremitou povodně rostou nejistoty při sběru hydrologických dat, které jsou mnohem vyšší než třeba při staničním měření rychlostí větru. Jakmile řeka opouští koryto, často přestávají svoji funkci plnit veškeré automatizované systémy určování velikosti průtoků, např. z důvodu nejistoty tvaru průtočného profilu. Vyřazení anemometrů z provozu je také možné, např. při silných hurikánech, avšak v Evropě se jedná o poměrně vzácný jev. Na rozdíl od větrné bouře, kdy je možné zpřesněný odhad poskytnout již po jejím odeznění, je tedy v prvotních fázích po povodni odhad velikosti průtoků značně nejistý a zpřesňuje se až po delším čase.

Po sběru hydrologických dat a jejich vyčištění je třeba určit dobu opakování povodně na každé části zasažené říční sítě. Následuje fáze hodnocení povodně z hlediska doby opakování na jednotlivých částech sítě. K tomu lze využít frekvenční analýzu dlouhé řady průtoků, která byla provedena při vývoji samotného povodňového modelu pro danou zemi. Pro úseky bez dat lze data doplnit pomocí hydrologické podobnosti. Pro části říční sítě, kde má IF povodňový model, lze již vytvořit umělý scénář a vytvořit povodňovou mapu s ohledem na dosaženou kulminaci povodně. Přímou v hydrodynamické simulaci jsou zohledněny známé protipovodňové zábrany.

Povodňová mapa může být následně implementována do modelovací platformy ELEMENTS – před samotnou implementací ovšem ještě proběhne její validace; typicky pro to slouží zejména oficiálně publikované povodňové mapy či satelitní snímky. Povodňový rozsah lze např. ověřit proti radarovým datům mise Sentinel-1. Rozdíly mezi „otisky“ reálné povodně a IF definicí mohou být dané lokálními selháními hrází či jiných protipovodňových opatření (či naopak existencí nových opatření), ale i dobou získání záznamu povodně v době průletu satelitu (před nebo po době kulminace). Dalšími validačními zdroji povodňových rozsahů mohou být fotky povodní a hrází v médiích či na sociálních sítích. Po implementaci do platformy ELEMENTS lze již s využitím škodních křivek daného povodňového modelu získat odhad *ground up* a *gross* škod na klientských portfoliích.

Závěr

Dostupnost meteorologických a hydrologických dat dává prostor pro jejich aplikaci v různých oblastech, včetně pojišťovnictví. Vzniklé nástroje pak mohou poskytovat data pro informované a kvalifikované rozhodování před nebo po přírodní katastrofě. Vždy je však důležité počítat s nejistotami, které aplikace modelů přináší, a správně výsledky interpretovat.

Pojištěné škody za jihomoravské tornádo nyní dosahují téměř 3,5 mld. Kč

RNDr. Petr Jedlička, Ph.D. / vedoucí oddělení pojištné matematiky a analýz / SUPIN

Rok 2021 výrazně promluvil do žebříčku finančně nejnáročnějších živelních škod z pohledu celkové výše očekávaného pojištného plnění, když na přední příčky přibýly dvě události vzniklé ve stejném období.

První z nich představuje tornádo z 24. června 2021, které zpusťlo několik obcí na jižní Moravě; druhou pak škody spojené s vysokým úhrnem srážek, bleskovými povodněmi, vichřicemi a krupobitím, jež nastaly na přelomu června a července 2021. Celková výše škody za jihomoravské tornádo se s 3,49 mld. Kč aktuálně nachází v historickém žebříčku na 4. místě, hned za plošnými povodněmi v letech 2002, 1997 a 2013. Škody z doprovodných jevů se zařadily na pozici 7. nejnákladnější události (viz tabulka 1).

Postupné upřesňování závazku

Základní statistiky takto závažné události se sledují zpravidla bezprostředně po ukončení živelní události (v případě děletrvajících události již během jejího působení), a je proto logické, že se sledované veličiny, zejména:

- celkový odhad počtu pojištných událostí a jejich finančního objemu,
- aktuální počet a finanční objem nahlášených pojištných událostí,
- aktuální počet vyřízených pojištných událostí a objem pojištných plnění s nimi spojených,

postupem času někdy i zásadně vyvíjejí. Upřesňování celkové odhadu počtu pojištných událostí a jejich finančního objemu souvisí zpravidla s limitacemi základního modelu dopadů živelní události na pojištěné portfolio pojišťovny, kdy se např. postupně specifikují rozsah zasaženého území a předpoklady o rozsahu průměrné škody u jednotlivých skupin klientů. Vývoj počtu a finančního objemu nahlášených pojištných událostí se pak pojí se stabilizací situace v místě živelní katastrofy, možností rychlého nahlášení škod či operativními možnostmi techniků likvidační služby ocenit a zpracovat prvotní oznámení

Tabulka 1: Přehled největších škod z přírodních katastrof v ČR

Pořadí	Název události	Vznik události	Pojištěná škoda za celý trh (mld. Kč)
1.	Povodně – Čechy	srpen 2002	36,700
2.	Povodně – Morava	červenec 1997	10,000
3.	Povodně – Čechy	červen 2013	7,538
4.	Tornádo – jižní Morava	červen 2021	3,490
5.	Tíha sněhu	zima 2006	2,500
6.	Orkán Kyrill	leden 2007	2,225
7.	Bouře mimo tornáda (krupobití, bleskové povodně...)	červen 2021	2,120
8.	Série bleskových povodní	červen–červenec 2009	2,068
9.	Krupobití – jih Prahy	srpen 2010	1,889
10.	Povodně	květen–červen 2010	1,844
11.	Letní bouře	červenec–srpen 2013	1,561
12.	Povodně – Frýdlantsko	srpen 2010	1,545
13.	Orkán Herwart	říjen 2017	1,444
14.	Vichřice Emma	březen 2008	1,355
15.	Série událostí (bouře, krupobití, lokální povodně...)	květen–červen 2016	1,211
16.	Povodně – táni sněhu	březen–duben 2006	1,000
17.	Povodně	červenec 2012	0,812
18.	Orkán Eberhard	březen 2019	0,697
19.	Bouře Sabine	únor 2020	0,592

klientů, na které navazuje vypořádání škod, s výplatou pojistného plnění. Podívejme se nyní, jak u obou výše definovaných událostí došlo k postupnému upřesňování oněch tří ukazatelů.

Výraznou výhodu z hlediska vyhodnocování průběžného vývoje těchto veličin představuje zejména v prvních týdnech realizovaná vysoká (i denní) frekvence sběru dat od pojišťoven. Následně se frekvence sběru údajů, po stabilizaci situace, logicky snižuje na týdenní a měsíční. Aktuální data platí k 27. říjnu 2021 a byla sbírána pouze za tornádo. Spojení „celá kalamita“ zahrnuje součet škod obou událostí, nyní v celkové výši cca 5,6 mld. Kč.

Graf 1 ukazuje průběh upřesňování počtu pojistných událostí týkajících se živelních škod z přelomu června a července 2021. Prvotní odhad počtu pojistných událostí (v rámci sběru dat na počátku července) dosahoval cca 32 000 případů a postupně se stabilizoval na hodnotě cca 45 000 pojistných událostí. Důvodem růstu celkového odhadu byly i další pojistné události vzniklé na počátku července. Během tohoto měsíce nastalo také největší upřesňování celkového počtu pojistných událostí.

Počet vyplacených pojistných událostí narostl ze 13 % celkového odhadovaného objemu v počátku sledování na aktuálních 74 % (cca 33 000 pojistných událostí z celkového odhadu 46 000). Redukuje se i podíl nahlášených pojistných událostí (z 52 % celkového odhadu na počátku července na 21 % na konci října) a zastoupení dosud nenahlášených případů (konkrétně z 36 % na 5 % za stejné období). Podobně lze sledovat upřesňování oněch tří veličin také z pozice objemu celkové výše pojistných událostí. Zde lze konstatovat, že od sedmého dne po zahájení vyhodnocování dat se po prvotních, nižších odhadech, nepřekračujících 4,5 mld. Kč, celkový odhad dostal na úroveň kolem 5 mld. Kč, ze které se již navýšil jen jednou, a to na konečných cca 5,5 mld. Kč. Z grafu 1 možno dále vysledovat odpovídající podíly plnění a úrovně objemu nahlášených i nenahlášených škod.

Z pohledu uzavřenosti průměrné výše pojistné události platí, že nejdříve uzavřené pojistné události vykazují výrazně nižší průměrné hodnoty než ostatní typy pojistných událostí. Konkrétně po čtyřech měsících od události dosahuje průměrná výše již vyplacené pojistné události částky 93 000 Kč, zatímco u dosud nezlikvidovaných pojistných událostí (bez ohledu na to, zda jsou již nahlášené, či nikoliv) se jedná o částku

cca 210 000 Kč. Platí tak, což dokazuje i stávající statistika všech pojistných událostí, že nejdříve jsou zlikvidovány jednodušší případy a u komplikovaných událostí většího rozsahu (zejména u pojištění podnikatelů) proces likvidace trvá delší dobu. Podobné závěry lze formulovat i pro vývoj škod způsobených samotným tornádem.

Srovnání s vývojem předchozích katastrofických škod

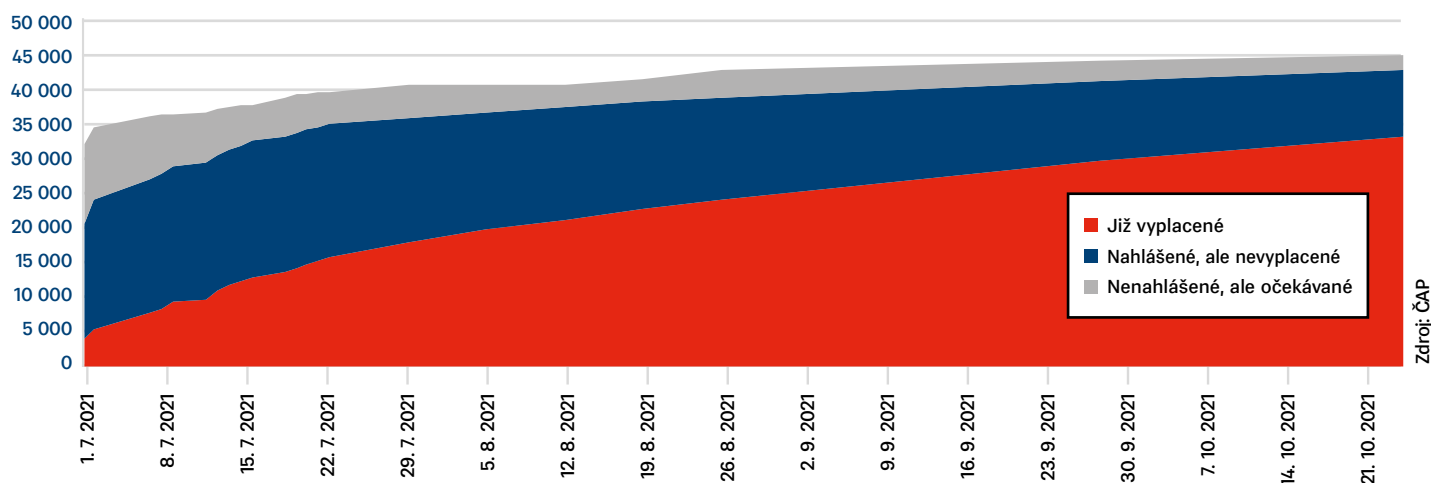
Poměrně detailní data lze využít k modelování stabilizace jednotlivých sledovaných ukazatelů (zejména úrovně hlášení a celkového počtu, resp. finančního objemu pojistných událostí) v závislosti na čase od vzniku pojistné události a ke sledování přesnosti jednotlivých odhadů. Pro tyto účely byly pozorovány tři základní veličiny:

- postupná nahlášenost počtu a objemu pojistných událostí se definuje podílem aktuálního počtu, resp. objemu nahlášených pojistných událostí vůči maximu dosaženému v hlášení;
- úroveň nahlášenosti počtu a finančního objemu pojistných událostí vůči aktuální úrovni celkového odhadu počtu pojistných událostí;
- spolehlivost celkového odhadu počtu, resp. finančního objemu všech pojistných událostí, definovaná jako jejich aktuální podíl vůči finální, tj. nejvíce vyvinuté, hodnotě celkového odhadu (získané při posledním sběru dat).

Ze statistik např. plyne, že 10 dnů po skončení živelní události je nahlášeno v průměru cca 63 % všech pojistných událostí a že do jednoho měsíce odhad nahlášenosti dosahuje 94 % u počtu pojistných událostí, a u jejich objemu dokonce 98 %. U objemu nahlášení pojistných událostí vychází, že 10 dní po živelní katastrofě je nahlášeno cca 65 % celkového stabilizovaného objemu nahlášených pojistných událostí a po dalších 10 dnech podíl roste v průměru na cca 90 %.

Ukazatel spolehlivosti odhadu celkové výše škod si můžeme představit např. tak, že pokud k nějakému datu vychází odhad celkového závazku např. 4 mld. Kč a jeho konečná hodnota po finální stabilizaci vyjde např. 5 mld. Kč, pak daný podíl dosahuje čtyř pětín, tj. 80 %. Díky „historickým“ datům ovšem probíhá upřesnění celkového odhadu velmi rychle, a to zejména u finančního objemu, kde lze již po 10 dnech od vzniku pojistné

Graf 1: Počty pojistných událostí – celá kalamita

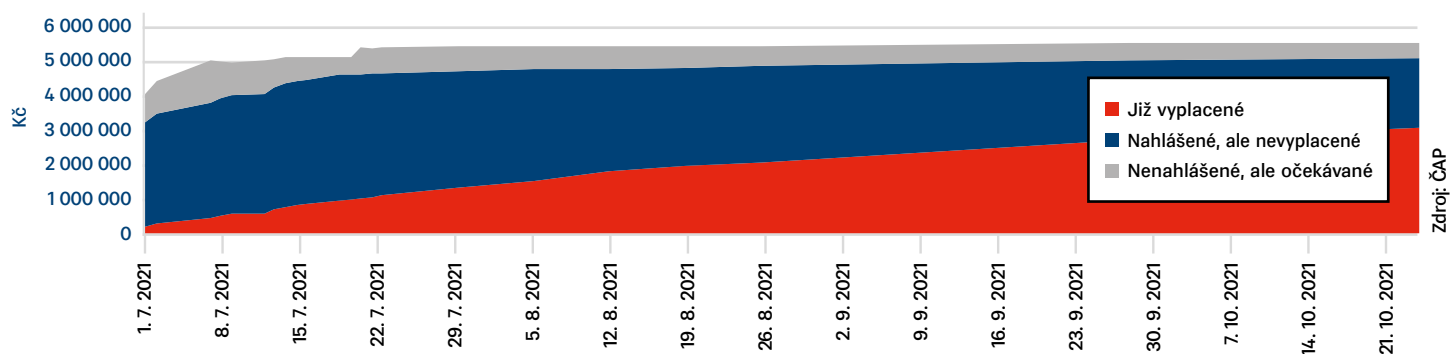

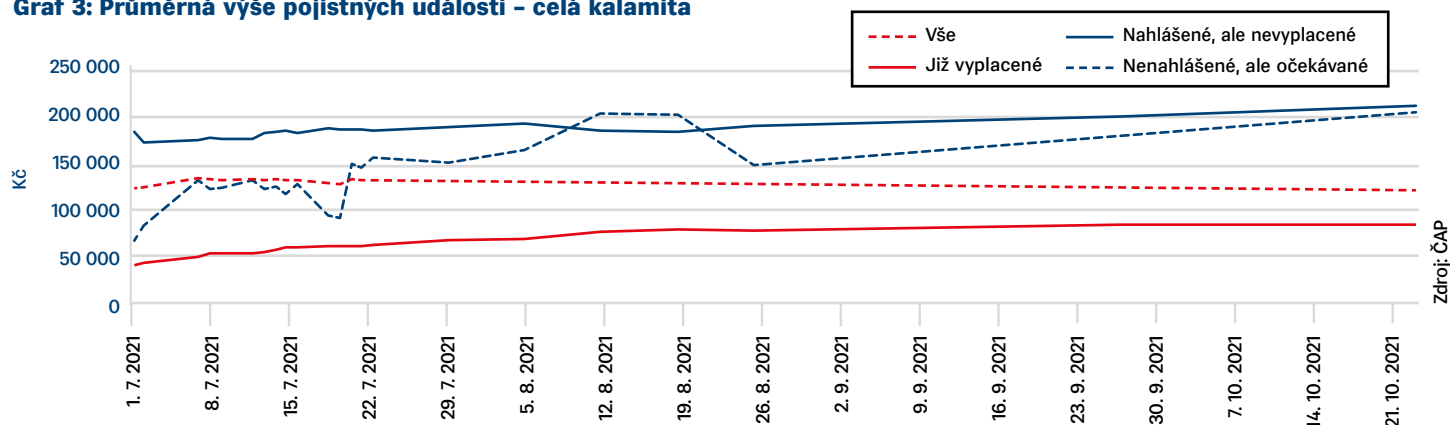
události očekávat relevanci aktuálního odhadu celkových závazků na úrovni cca 95 % následné skutečnosti. U počtů pojistných událostí se jedná o nižší hodnotu: odhad celkového počtu pojistných událostí představuje cca 82 %

později známé skutečnosti, nicméně po dalších 10 dnech upřesňování je celkový odhad u počtu pojistných událostí v průměru na úrovni 94 % následné skutečnosti a poměrně se stabilizuje.

Graf 2: Objemy pojistných událostí - celá kalamita

Graf 3: Průměrná výše pojistných událostí - celá kalamita

Tabulka 2: Statistika škod způsobených vichřicí, krupobitím, tornádem a dalšími souvisejícími živly na území ČR ode dne 21. 6. 2021 (stav k 27. 10. 2021)

	Počet pojistných událostí (ks)			Odhad výše pojistného plnění, včetně podílu zajišťovny (tis. Kč)		Vyplacená pojistná plnění (tis. Kč)		Očekávaná průměrná škoda (Kč)	Podíl uzavřených pojistných událostí (%)
	Odhad pojišťovny	Nahlášené	Vyřízené	Vztahující se k:		Celkem	Z toho (ze sl. 6)		
							Poskytnuté zálohy		
				sl. 1	sl. 2				
	sl. 1	sl. 2	sl. 3	sl. 4	sl. 5	sl. 6	sl. 7		
Pojištění obyvatel (celkem)	36 294	34 782	28 307	2 493 273	2 204 489	1 847 862	213 133	68 697	78 %
- pojištění domácnosti	2 769	2 594	2 381	69 173	63 331	51 581	1 667	24 981	86 %
- pojištění budov	19 872	18 793	16 400	2 008 089	1 746 533	1 480 776	208 863	101 051	83 %
- pojištění motorových vozidel	13 614	13 357	9 495	415 673	394 338	315 319	2 603	30 533	70 %
- pojištění ostatní	39	38	31	337	287	186	0	8 641	
Pojištění podnikatelská (celkem)	8 325	7 588	4 618	2 848 299	2 670 634	984 151	520 175	342 138	55 %
- pojištění majetku	4 317	3 939	2 226	2 664 992	2 513 784	874 287	518 370	617 325	52 %
- pojištění motorových vozidel	3 936	3 581	2 360	175 507	151 101	109 110	1 701	44 590	60 %
- pojištění ostatní	72	68	32	7 800	5 749	754	104	108 333	
Pojištění plodin a zvířat (celkem)	281	279	239	268 300	266 174	263 490	1 150	954 804	85 %
Celkem	44 900	42 649	33 164	5 609 872	5 141 296	3 095 503	734 458	124 941	74 %

Zdroj: ČAP

ČAP uspořádala konferenci Kybernetická bezpečnost jako výzva současnosti

Redakce *Pojistného obzoru*

V říjnu 2021 proběhla v prostorách ČAP konference Kybernetická bezpečnost jako výzva současnosti, zaměřená na budoucí vývoj v oblasti phishingu, malwaru a kyberbezpečnosti.

Přednášejícími a panelisty se stali: Aleš Špidla, prezident Českého institutu manažerů informační bezpečnosti; Ladislav Zezula, *malware analyst*, Avast; Jakub Veselý, ředitel odboru vládní CERT, Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost; Jan Trmal, vrchní komisař Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování, Policejní prezidium ČR; Miroslav Feix, velitel velitelství kybernetických sil a informačních operací, Armáda ČR. Role moderátora se ujal Vladimír Bezděk, *senior insurance expert*, EY, a všechny přítomné na úvod přivítal výkonný ředitel ČAP Jan Matoušek.

Tvůrce první strategie kybernetické bezpečnosti ČR Aleš Špidla zdůraznil, že „kybernetická ani informační bezpečnost nejsou otázkou zákonů, nýbrž pu du sebezáchovy“, stejně jako nelze kybernetická rizika eliminovat, pouze minimalizovat, přičemž vždy se musí chránit celá IT infrastruktura společnosti, nikoliv jen její část.

Informace podle něj snižují míru nejistoty při rozhodování, proto musí být důvěrné, s věrohodnou integritou, a dostupné v odpovídajícím čase a prostoru, což také určuje jejich vysokou cenu. Za subjekty zásadního významu z hlediska kybernetické bezpečnosti označil např.: energetiku (zdroje elektřiny, dálkového vytápění a chlazení, ropy, plynu

a vodíku), dopravní infrastrukturu (leteckou, železniční, plavební a silniční), finanční trhy, zdravotnictví, oblast farmaceutické výroby, zdroje pitné vody, digitální infrastrukturu (výměnné uzly internetu, poskytovatele služeb DNS, registry internetových domén nejvyšší úrovně, poskytovatele služeb *cloud computingu*, poskytovatele služeb datových center, sítě pro doručování obsahu, poskytovatele služeb vytvářejících důvěru, veřejné sítě elektronických komunikací a služby elektronických komunikací) a veřejnou správu. Důležitými odvětvími jsou pak: poštovní a kurýrní služby; zpracování odpadu; výroba a distribuce chemikálií; výroba, zpracování a distribuce potravin; výroba zdravotnických prostředků, počítačů, elektronických optických zařízení, elektrických zařízení, strojů a zařízení, motorových vozidel, přívěsů a návěsů, ostatních dopravních prostředků a zařízení; digitální poskytovatelé (internetová tržiště, internetové vyhledávače a platformy služeb sociálních sítí).

Ladislav Zezula vyslovil velmi zajímavé preventivní doporučení, kdy by IT oddělení jednotlivých firem mělo interní zaměstnance testovat falešnými „škodlivými“ e-maily, aby poznalo jejich chování v kyberprostoru a příp. je mohlo včas edukovat.

ČAP Insurance Talk

Redakce *Pojištného obzoru*

Komunikační platforma ČAP Insurance Talk přináší v komorních rozhovorech s mimořádnými osobnostmi nejen z oblasti pojištnictví neotřelé myšlenky a významné zkušenosti z českého i zahraničního pojištného trhu. Novými hosty se stali: Tomáš Nidetzký, Martin Žáček, Pavel Nepala, Petr Jedlička a Martin Diviš.

Tomáš Nidetzký: Přílišná regulace tržnímu odvětví neprospívá

Viceguvernér ČNB Tomáš Nidetzký se zdaněním technických rezerv pojišťoven při zpětném ohlednutí souhlasí, z hlediska pojišťoven však jeho formu ani načasování nepovažuje za ideální.

ČNB na evropské úrovni prosazuje regulatorní střídmost a legislativní stabilitu. Regulace by měla přispívat k lepšímu fungování systému, proto Tomáš Nidetzký na evropské regulaci oceňuje její snahu o harmonizaci pravidel v rámci celého Evropského hospodářského prostoru. Protipólem pak zůstává kadence změn: Po zavedení konkrétní regulace by se měly nejdříve nabrat zkušenosti a následně by se měla provést revize. Přílišná regulace tržnímu odvětví neprospívá.

Za výrazně efektivnější způsob ochrany klientů označil oproti regulaci jejich finanční vzdělávání. Nicméně spíše než finančně negramotné vnímá klienty jako „finančně bezradné“, kdy např. pojištné podmínky podle něj patří na finančním trhu k těm nejméně srozumitelným. To samozřejmě vychází z ne zrovna jednoduché povahy pojištění, větší snaha o srozumitelnost by ovšem prospěla. Zavalení klienta informacemi ještě neznamená, že jim klient porozumí.

Oceňuje, že se do oblasti finančního poradenství podařilo zapracovat systém finančního vzdělávání a že zkoušky odborné způsobilosti provádějí osoby akreditované ČNB podle jednotného setu zkouškových otázek.

Martin Žáček: Mladá generace se nezdárá sdílet velké množství dat

Podle Martina Žáčka, předsedy představenstva a generálního ředitele UNIQA pojišťovny, převládá mylná představa o podobnosti českého a slovenského trhu (obě země jsou členem EU, historicky mají k sobě blízko), přestože se oba trhy v mnoha aspektech liší, např. legislativou či mentalitou Čechů a Slováků. Působnost UNIQA pojišťovny na těchto dvou trzích představuje výzvu, k níž je třeba přistupovat citlivě.

Pojištnictví se v kontextu pandemie koronaviru nesmírně změnilo: všechny pojišťovny přešly řádově během dnů na práci z domova a vedle toho musely

zajistit perfektní servis svým klientům a bezpečí svým zaměstnancům, sjednávání pojištných smluv na dálku se stalo standardem, stejně jako nahlašování pojištných událostí pomocí mobilní aplikace či virtuálního operátora. Též na straně klientů došlo k určitému prozření, neboť výrazně vzrostla poptávka po zabezpečení/pojištění výpadku příjmu. Jihomoravské tornádo pak posílilo zájem o pojištění majetku.

Mladá generace se výměnou za benefity nezdárá sdílet velké množství dat, zatímco ostatní věkové skupiny v tomto ohledu zůstávají významně opatrnější. Pojišťovny se učí pracovat s obrovským množstvím dat, což jim pomůže při naceňování rizik.

Pavel Nepala: Odpovědnost za včasné pojištění kybernetických rizik tkví na manažerech

Pavel Nepala, *managing* partner společnosti Renomia, nedoporučuje řídit firmu pouze na základě příkazů – hodnotnější je, pokud kolegové chápou poslání firmy a uznávají její hodnoty. V podnikání zdůrazňuje přítomnost raději odvážnější vize a následné hledání cesty, jak ji naplnit.

Lidé ve střední Evropě si stále více uvědomují výhody toho, když se starají o možná rizika, díky čemuž pojištnictví roste. V zemích své působnosti se Renomia věnuje osvětě lidí, jak pojištění využívat efektivně a zbytečně neutrácet peníze.

Odpovědnost za včasné pojištění kybernetických rizik tkví na manažerech. Ti si postupně uvědomují, že se jedná o stejné ohrožení podnikání jako např. u požáru nebo záplavy.

Petr Jedlička: Výsledky pojištění odpovědnosti z provozu vozidla nevycházejí pozitivně

Hlavní pojištný matematik a analytik ČKP a ČAP Petr Jedlička upozorňuje, že srovnání celkových nákladů na pojištění odpovědnosti z provozu vozidla s celkovou výší pojištného dlouhodobě nevychází pro pojišťovny pozitivně. V letech 2012–2019 ukazatel kombinovaného škodního poměru, který usouvzážňuje celkové náklady vůči celkovému pojištnému, odpovídal hodnotě nad 100 %, tzn. že celkové náklady překračovaly celkovou

Mladá generace se výměnou za benefity nezdráhá sdílet velké množství dat, zatímco ostatní věkové skupiny v tomto ohledu zůstávají významně opatrnější. Pojišťovny se učí pracovat s obrovským množstvím dat, což jim pomůže při naceňování rizik.

výši pojistného, a to řádově o 5–10 %. Trend průměrné škody rostoucí rychleji než průměrné pojistné považuje za neudržitelný. Přestože očekává budoucí pokles škodní frekvence, tj. rizika, že vozidlo způsobí v průběhu roku škodní událost, přetrvává pravděpodobnost navyšování průměrné škody z důvodu sofistikovanějších, dražších systémů ve vozidlech. Nežádoucí rozevírání nůžek mezi rychlejším růstem průměrné škody a pomalejším poklesem škodní frekvence tak nadále pokračuje.

Martin Diviš: Rizika představují součást našeho života

„Jistoty neexistují,“ tvrdí Martin Diviš, prezident ČAP a předseda představenstva a generální ředitel Kooperativa pojišťovny. Život přináší situace, o jejichž pokračování nic nevíme, a 100% jistota zkrátka není. Rizika představují součást našeho života.

Když se něco závažného přihodí, pojišťovny mají být klientům nablízku. Úkolem pojišťovny je poukázat na riziko a vysvětlit ho klientovi. I pojišťovací poradce by měl mít dobrý pocit z toho, že je klient dobře pojištěný pro nejhorší případy.

Lidé si mnohdy myslí, že se jich živelní pohromy netýkají, stačí si ale otevřít noviny a podívat se na dění v Evropě. Výskyt tornáda na jižní Moravě se pro řadu lidí stal impulzem k uvědomění si toho, co vše se může stát. Veškeré naše konání se pojí s nějakými riziky – jichž je třeba si být vědom. Pokud je vidět nechceme, o to více nás překvapí.

Důležitá je pokora. A právě tu by přál lidem, kteří nastupují do manažerských pozic a myslí si, že ji nepotřebují.

Martin Žáček

Zdroj: ČAP

Petr Jedlička

Zdroj: ČAP

Pavel Nepala

Zdroj: ČAP

Pojišťovny si dlhodobě udržují dobrou úroveň důvěry

Redakce *Pojištného obzoru*

ČAP i v letošním roce oslovila ve spolupráci s výzkumnou agenturou SC&C zástupce české populace ve věku 18–71 let a získala zajímavá data k vnímání pojišťovnictví jako oboru, služby či zaměstnavatele. Průzkumu se zúčastnili lidé rozličného vzdělání, pohlaví, kraje působnosti a ekonomické aktivity, s alespoň jedním pojištným produktem.

Pojišťovny si dlhodobě udržují dobrou úroveň důvěry: předhánějí např. státní instituce, telekomunikace či média a nacházejí se mezi obory jako bankovníctví, potravinářství, reality a cestovní kanceláře. Výrazně jim stouplo NPS (*net promoter score*), a to ze 13 na 28 bodů. Mezi faktory ovlivňující spokojenost klientů s pojišťovnou se řadí především: kvalitní služby, přístup pojišťovny k likvidaci pojistné události, vstřícnost při řešení problémů, cena pojistného, srozumitelnost pojistných podmínek, jednoduchý proces uzavření smlouvy (např. elektronicky) a modernizace pojišťovny. Celková spokojenost klientů se svou hlavní pojišťovnou od loňského roku vzrostla, ze 7,9 na 8,3 bodu (0 = vůbec nedůvěřuji, 10 = naprosto důvěřuji).

Jak pojišťovny řeší pojistné události: 36 % respondentů má zkušenost s likvidací pojistné události, z nich 77 % vyřešilo likvidaci s pojišťovnou bez jakýchkoliv problémů a prodlev. Častokrát se řešení pojistné události zpomalí např. kvůli nedostatečné dokumentaci škodní události ze strany klienta (22 %), kterou si pojišťovna musí dodatečně vyžádat, či kvůli tomu, že daný typ škodní události není zahrnut v podmínkách smlouvy (49 %). Žádný klient z průzkumu nemusel s pojišťovnou vstoupit do soudního řízení. Délka likvidace ale velmi závisí na druhu pojistné události: škody v domácnosti trvají v průměru nejdéle, zatímco autonehody jsou řešeny výrazně rychleji. Průměrná délka likvidace: škody v domácnosti – 58 dní, úraz/nemoc – 42 dní, autonehoda – 28 dní, další škody – 25 dní.

Každý pátý klient připouští, že při výběru pojišťovny je ovlivněn svými známými, médii nebo reklamou daných pojišťoven. Třicet procent zákazníků uvažuje o změně pojišťovny, a to nejčastěji z těchto důvodů: placení vysokého pojistného, neuspokojivá likvidace pojistné události, doporučení jiné pojišťovny známými či rodinou, akvizice z nové pojišťovny (telefonický kontakt), kontaktování nezávislým pojišťovacím poradcem.

Rozvojem digitalizace ještě více zahýbala pandemická situace, kdy se mnoho firem i jednotlivců muselo adaptovat na digitální technologie a on-line řešení. Na tuto situaci zareagovaly i pojišťovny – svým klientům ve větší míře dopřály možnost jednat s nimi digitální

či on-line cestou (webové aplikace, mobilní aplikace, portál pojišťovny). Přesto se v průzkumu nejčastějším a nejoblíbenějším způsobem kontaktu s pojišťovnou stala osobní schůzka s poradcem (36 % klientů preferuje osobní kontakt s poradcem, 22 % klientů upřednostňuje kontakt e-mailem).

Jeden z nejzásadnějších pojištných produktů – životní pojištění – je typický pro klienty ve věku 30–59 let; v této věkové kategorii má životní pojištění sjednáno 53 % respondentů. Většina z pojištěných (79 %) považuje tento produkt za zajištění pro své blízké v případě smrti či dlouhodobých následků nemoci a úrazu; někteří jej vnímají, mimo krytí rizik, jako investici (např. u investičního životního pojištění). Tuto formu rezervy či investice od svého produktu očekává až třetina klientů. Čeští zákazníci pojišťoven si pojišťují spíše svůj majetek než úraz: pojištění domácnosti – 64 %, životní pojištění – 53 %, pojištění nemovitosti – 51 %, úrazové pojištění – 48 %.

Každý přistupuje k riziku jinak: pro někoho je největším rizikem ztráta zaměstnání, pro druhého úraz. Z průzkumu vyplynulo, že za nejrizikovější respondenti považují tyto kategorie: úraz, neschopnost postarat se o sebe ve stáří, dopravní nehodu, výpadek příjmů z důvodu invalidity nebo onemocnění, způsobení škody jinému člověku, úmrtí a tím výpadek příjmů v rodině, požár domu nebo bytu, nedostupnost zdravotní péče, havárii vody, krádež auta, poškození a zničení domu, zdravotní indispozici v zahraničí.

Umístit se v žebříčku nejlepších zaměstnavatelů není snadné. Jedné z českých pojišťoven se to v minulých letech povedlo, nicméně obor pojišťovnictví je ve srovnání např. s automobilovým nebo telco průmyslem stále lehce pozadu. Přitom jako zaměstnavatel nabízejí pojišťovny mnoho variant uplatnění, ať už na pozici poradců a finančních konzultantů, nebo analytiků, pojištných matematiků, riskařů a likvidátorů. Obor nabízí příležitost jak absolventům, tak zkušeným pracovníkům. A názor veřejnosti na pojišťovny jako zaměstnavatele se v průběhu let zlepšuje (od loňského roku se posunul ze 3,9 na 4,3 bodu, viz stupnice výše). Jedna pětina lidí pak vyjádřila zájem o práci v pojišťovnictví, převážně mladí lidé.

Práce z domova a její dopady na psychiku

Mgr. Michal Kubánek / psychoterapeut / Psychoterapie Anděl

Lidé jsou už od malička připravováni spíše na práci v zaměstnaneckém prostředí než ze svého domova – ostatně školní prostory v mnohém připomínají novodobé open space kanceláře. Prostředí nám též dělí den na pobyt v zaměstnání a na volný čas. Přítomnost učitele se pak blíží přítomnosti nadřízeného. A když tyto vlivy, včetně mnoha dalších, zmizí, i naše motivace může najednou strádat a přechod do pracovní nálady se stává obtížnějším.

Kvalitu práce z domova samozřejmě významně ovlivňuje to, jakou pracovní pozici zastáváme, jaký typ člověka jsme a v jaké životní etapě se nacházíme. Home office často obtížněji zvládají lidé s převažujícími sociálními motivacemi (např. s potřebou zábavy při práci, jasné komunikace a spolupráce, slušnosti a vzájemného uznání). Motivace přispívající k dobrému výkonu v průběhu home officu jsou složitěji odhadnutelné, protože domácí prostředí se dramaticky liší člověk od člověka. Kdo je motivován kvalitou pracovního prostředí, klidnou pracovní atmosférou a pocitu bezpečí, může doma podávat excelentní výkon, pokud se mu těchto potřeb dostává. Má-li však člověk doma dvě děti ve věku šest a 18 měsíců, pocitu vyrovnanosti velmi pravděpodobně dosáhne spíše cestou do kanceláře.

Na jedince s dostatečně vhodnou kombinací motivace a domácího zázemí srovnatelnou s prací v kanceláři a motivovaného převážně jistotou, pokojným a organizovaným pracovním prostředím a finanční odměnou přesto stále při práci z domova čeká mnoho úskalí, jež musí překonat. Pro většinu lidí znamená zaměstnání hlavní způsob socializace a zvláště u jedinců zvyklých pracovat denně více než osm hodin může práce z domova nabýt velkého významu, či dokonce až patologie. Nedostatek sociálních kontaktů se může stejně tak projevit nejen na home officu, neboť při prezenčním navštěvování kanceláře se pak člověk snadno uchýlí ke svolávání mítinků na témata, která

se dají vyřešit jedním e-mailem, nebo prodlužuje telefonní hovory a neadekvátně zabíhá do detailů či mikromanagementu podřízených.

Důležitost stanovení hranic mezi prací a volným časem

Pokud jsou hranice mezi prací a volným časem stanoveny vágně, sociální život trpí skrze omezené možnosti plánovat své aktivity. Člověk se může „odměňovat“ pozdním odchodem do postele jakožto kompenzací toho, že vlastně „tak nějak“ pracoval celý den. Nedostatek spánku pak může zhoršit pracovní efektivitu následujícího dne.

Mnoho lidí si také hůře přiznává, do jaké míry je pro nás přítomnost na pracovišti významná, a s přesunem na home office se postupně začínají objevovat vážnější projevy: nepravidelnost ve stravování a spánku, zhoršení pracovní organizovanosti... Nejdříve si toho člověk leckdy ani nevšimne, a najednou se mu dostává menšího a menšího množství energie a pomalu se přesune i do lehké depresivní fáze. Práce z domova totiž dokáže více poukázat na dlouhodobé životní cíle, jako je založení rodiny, vlastnění střechy nad hlavou, opomíjené koníčky apod. S tím vším přichází člověk na home officu intenzivněji do konfrontace, a pokud se vše seče, nejednou pak vyhledá psychologickou pomoc, aniž by tušil, proč se tak stalo.

Personální změny

Lucie Teisler / partner / Anderson Willinger

Zuzana Javoříková / associate / Anderson Willinger

Bankovní identita (BankID)

Marek Růžička, CEO

Výkonným ředitelem společnosti Bankovní identita se od září 2021 stal Marek Růžička. Ve své roli se zaměří na výhody znalosti bankovní identity a schopnost firem tyto výhody nabídnout svým klientům. Následně chce rozvíjet potenciál bankovní identity jako nástroje přispívajícího k digitalizaci celé ČR. Svoji kariéru začal v globální poradenské společnosti Accenture, následně řídil divizi HP Software v Hewlett-Packard; od roku 2010 působil ve společnosti O2. Poslední tři roky rozvíjel z pozice generálního ředitele českou technologickou společnost Datasys.

Česká spořitelna

Ivan Vondra, chief financial officer

Novým členem představenstva České spořitelny odpovědným za finanční řízení byl v srpnu 2021 jmenován Ivan Vondra. Ivan Vondra má téměř 30leté zkušenosti z bankovního prostředí. Svoji kariéru započal v International Commercial Bank Praha. Od roku 2002 řídil oddělení controllingu a plánování v České spořitelně. V roce 2013 se stal šéfem útvaru účetnictví a controllingu. V posledních šesti letech byl členem představenstva Erste Bank Hungary.

Foto: ČSOB

Markéta Cechman

ČSOB

Markéta Cechman, executive director for operations, procurement

Markéta Cechman ve skupině ČSOB vede od října 2021 týmy zpracování operací a nákupu. Markéta Cechman má za sebou 18 let v manažerských pozicích, z toho sedm let v bankovním a pojišťovním. Před svým působením v ČSOB pracovala na obchodních manažerských pozicích mj. v České poště a v G4S Cash Solutions. V ČSOB také zastávala pozici výkonné manažerky v útvaru *facility management services*.

Generali Česká pojišťovna

Vladimír Staněk, director of digital & transformation

Vladimír Staněk je od října 2021 novým ředitelem

pro digitalizaci a transformaci Generali České pojišťovny. Vladimír Staněk do své nové role přišel z Vodafone, kde řídil oddělení digitálních kanálů a transformace. Byl odpovědný za celkovou digitální strategii a transformaci Vodafone především směrem k urychlení přechodu na agilní a proklientský vývoj produktů.

Foto: KAPITOL

Petr Kříž

KAPITOL

Petr Kříž, obchodní ředitel

Obchodním ředitelem společnosti KAPITOL se od září 2021 stal Petr Kříž. Mezi jeho hlavní úkoly patří zejména rozvoj a strategie směřující k dalšímu růstu společnosti, podpora obchodní sítě a řízení vztahů s obchodními partnery. Petr Kříž má dlouholeté zkušenosti z oboru pojišťovnictví a finančního poradenství. Působil např. v Kooperativa pojišťovně na pozici ředitele odboru spolupráce s externími partnery. Do KAPITOLu přišel z Generali České pojišťovny, kde zastával funkci ředitele útvaru externí distribuce.

MetLife ČR a SR

Pavol Dorčák, general manager

V říjnu 2021 byl novým generálním ředitelem společnosti MetLife pro ČR a SR jmenován Pavol Dorčák. Pavol Dorčák přišel do této role z pozice finančního ředitele, kterého zastával od roku 2011 pro SR; od roku 2018 byla jeho zodpovědnost za finanční řízení rozšířena i o další země, konkrétně ČR, Rumunsko, Maďarsko, Bulharsko, Rusko a Ukrajinu. Pavol Dorčák v rámci svého dlouholetého působení v MetLife výrazným způsobem přispěl k úspěchu české i slovenské pobočky.

Sberbank CZ

Marijana Vasilescu, CEO

Generální ředitelkou a předsedkyní představenstva Sberbank CZ byla v srpnu 2021 jmenována Marijana Vasilescu, která od roku 2016 zastávala roli CEO Sberbank v Srbsku. Marijana Vasilescu má mnohaleté zkušenosti z finančního sektoru, ve vedoucích pozicích působila také v Rumunsku, Rusku nebo Kazachstánu. Na pozici CEO Sberbank CZ se zaměří na organický růst společnosti a posílení digitalizace jak v retailovém, tak komerčním bankovníctví.

Zdanění pojišťovacího obchodu

Redakce Pojistného obzoru

Následující příspěvek byl publikován v *Pojistném obzoru* č. 27 dne 4. července 1924.

Zdanění pojišťovacího obchodu.

V „Oesterreichische Revue“, 49. ročník, č. 23. a 24. pojednává Dr. Alfred Lang, o reformě zákona o osobních daních přímých v Rakousku chystané a otázce zdanění akciových a vzájemných pojišťoven. Poněvadž reforma tohoto zákona jest předmětem i u nás touto dobou projednávaným a otázka zdanění pojišťovacího obchodu může se státi v nejbližší době velmi aktuální, přinášíme se svolením autora stručný obsah jeho pojednání. Thema jest ovšem pro Rakousko daleko větší aktuality než pro nás, poněvadž akciové pojišťovny převládají v Rakousku nad vzájemnými jak co do počtu, tak co do rozsahu obchodu daleko více, než v našich zemích historických, bylo by však dobře, kdyby i u nás veřejnou diskusí se vyjasnila otázka, zda a v jaké míře by se doporučovala změna předpisů o zdanění pojišťovacích společností:

Zvláštní předpisy, obsažené v zákoně o osobních daních přímých pro pojišťovací obchod, týkají se minimální daně akciových pojišťoven a normální daně pojišťoven spočívajících na vzájemnosti. Kdežto u akciových společností činí minimální daň všeobecně jednu tisícinu splaceného akciového kapitálu a ještě nezaplaceného prioritního dluhu, stanoví se u akciových pojišťoven minimální daň jednou tisícinou z úhrnu ročního ryziho pojistného (po odečtení vrácených premií-bonusů). Vzájemné pojišťovny nezdaňují se podle čistého, dani podléhajícího zisku, nýbrž jejich normální daň stanoví se jednou tisícinou z úhrnu ročního ryziho pojistného (po odečtení vrácených premií-bonusů: — § 100. zák.)

Dr. Lang jedná o vlivu známých válečných i poválečných událostí na obchod pojišťovací, které způsobily, že rakouské pojišťovnictví skýtá dnes zcela jiný obraz než před třiceti lety, kdy zákon o osobních daních přímých byl vydán a rozdíl poměrů se jeví právě v onom bodě, který při projednávání daňových otázek jest nejsměrodatnějším, totiž v rentabilitě pojišťovacího obchodu. Jde především o to, zjistiti, zda zvláštní předpisy jednající o zdanění pojišťoven mají ráz zákonných předpisů fiskální povahy, přizpůsobených zvláštní povaze pojišťovacího ob-

chodu, či zda se zamýšlelo stanovit určité výhody právě pro tento hospodářský obor.

Ze zákona nelze v tomto směru ničeho zjistiti. Jasně jest jen tolik, že vzájemným pojišťovnám byly poskytnuty výhody oproti pojišťovnám akciovým tím, že akciové pojišťovny platí jako minimální daň to, co vzájemným se předepisuje jako daň normální. Dr. Lang jest názoru, že rozdíl ve formě provozovací nemůže ospravedlniti různosti ve směru soukromoprávním a daňovém. Pojišťovací řád chtěl odstraniti v §u 164 rozdíl, spočívající v tom, že podle čl. 271. b. 3 obch. zák., se za „obchod“ považují jen obchody pojišťoven akciových, nikoliv též vzájemných. Toto ustanovení bylo v zákoně o smlouvě pojišťovací z r. 1917 sice opět zrušeno, nicméně však při poradách konstatováno, že ztratilo již tak jak tak na významu. Při jednání o tomto ustanovení bylo dokonce poznamenáno, že vzájemné pojišťovny přejí si podržeti své zvláštní postavení též z důvodů daňových. Dr. Lang míní, že daňový rozdíl mezi akciovou a vzájemnou pojišťovnou není oprávněn a že jest nutno žádati daňovou rovnoprávnost již z důvodů soutěže.

Zkoumáním pramenů zákona došel pak Dr. Lang k názoru, že citovaný výjimečný předpis o minimální dani u akciových pojišťoven byl jediné důsledkem zvláštní úpravy zdanění vzájemných pojišťoven. Vládní předloha (návrh zákona o osobních daních přímých, č. 380 příl. sten. prot. panské sněm., XI. zased. 1892) neobsahoval totiž vůbec žádného zvláštního ustanovení o pojišťovacím obchodě. Podle §u 106. vl. předl. měl se pokládati pro vyměření minimální daně u vzájemných ústavů za základní kapitál „případný kmenový jakož i rezervní fond“. Výbor, jemuž byla předloha k projednání přikázána, se usnesl „určiti pro vzájemné pojišťovny zvláštní podklad zdanění, a to ve výši tří tisícim z úhrnu ročního ryziho pojistného (po odečtení vráceného pojistného [bonusu])“. Proti zdanění vzájemných pojišťoven podle zásad platících pro jiné výdělečné podniky uvádí „Zpráva stálého daňového výboru“ mimo jiné, že u vzájemných pojišťoven jest premie obyčejně vyšší, než toho vyžaduje průměrná potřeba, a to za účelem vytvoření rezervy pro mimořádné nehody, mimo to by přešly vzájemné pojišťovny k systému rozvrhového,

čímž by každý zisk vyloučily, poněvadž při tomto systému se určí a platí premie teprve po zjištění bilance, resp. potřeby. O výši sazby se ovšem mínění různila, někteří členové výboru žádali snížení sazby na dvě tisíce, jiní pak vyloučení zajišťovací premie z roční ryzí premie.

Při projednávání věci v plenu podal posl. dr. Steinwender jako minoritní referent návrh, aby daňová sazba byla pro vzájemné pojišťovny snížena na 1%, dokazuje statistickým materiálem, že sazba tří tisíc by znamenala vyšší zdanění pro vzájemné pojišťovny než zdanění akciových společností podle zákona. Minimální daň ve výši jedné tisíce akciového kapitálu nepovažoval u akciových pojišťoven za správnou, poněvadž rozsah obchodu u akciových pojišťoven se neřídí výší akciového kapitálu, jako jest tomu u průmyslu, železnic a pod. Ministr financí hájil návrhy daňového výboru a při jmenovitém hlasování byly pak nakonec přijaty návrhy Steinwenderovy.

Dr. Lang jest názoru, že důvody v debatě přednesené nebyly správnými, výhody přiznané vzájemným pojišťovnám neprýštily z pohnutek věcných, nýbrž politických, úprava minimální daně u akciových pojišťoven odpovídala toliko fiskálnímu a kapitálu nepřátelskému směru zásad Steinwenderových.

Za dnešních poměrů jest podle dra Langa minimální daň akciových pojišťoven právě tak nesmyslnou, jako normální daň vzájemných pojišťoven. Nepoměr mezi základacím kapitálem a obratem vyskytuje se i jinde, netoliko v pojišťovnictví — za dnešních poměrů ztratilo však kriterium „základací kapitál — rozsah obchodu“ zcela svoji platnost. Důsledkem znehodnocení peněz jsou obrovské obraty — papírové koruny při knihovním malém kapitálu akciovém ve zlatých korunách — proto též zdánlivé zisky, v poměru ku kapitálu nepřiměřeně vysoké dividendy, potřeba zhodnocení bilančních aktiv. Ačkoliv základní kapitál akciových společností zůstal přes značná zvýšení daleko za zlatou hodnotou, což autor dokládá číslicemi akciového kapitálu některých rakouských bank, vyměřuje se stále ještě minimální daň podle akciového kapitálu a pravých rezerv. Akciové pojišťovny zvýšily svůj kapitál poměrně ještě daleko menší měrou, musily však premiový příjem přizpůsobiti zvýšení všeobecné reže a výplat škodových. V průměru se poda-

řilo dosíci asi 6000–8000násobného ciferního zvýšení předválečných premií. Měla-li tedy akciová průmyslová společnost a akciová pojišťovna v roce 1913 akciový kapitál ve výši po 5,000.000.— K a dosáhla-li pojišťovna premiového příjmu rovněž 5,000.000.— K, zaplatily obě společnosti na minimální dani K 5.000.—. Byl-li u obou podniků akciový kapitál zvýšen na K 200,000.000 a zvýšil-li se premiový příjem u oné pojišťovny na 40,000,000.000.—, zaplatí průmyslový podnik na minimální dani K 200.000.—, pojišťovna však K 40,000.000.—. Nehledíc k tomu, že takové rozdíly v základu zdanění vedou k výsledkům prakticky nemožným, jest systém zdanění podle hrubého příjmu na pojistném již proto neudržitelným, poněvadž výsledek obchodování pojišťovny plyne jen z premií podržených na vlastní účet. Zajišťovací premie jest pouze průběžnou položkou provozovacího účtu. Podíl zajišťovatelův na premii činil v r. 1913 v průměru všech odvětví něco přes 40%, v pojištění požárním ca. 55%, v dopravním ca. 80%, krádeží vloupáním ca. 30%, úrazovém ca. 30%, odpovědnostním 40%, hrubé premie. Po-
válečné poměry donutily pojišťovny k zvýšení zajišťovacích kvot. Průměrný zisk rakouských pojišťoven činil v r. 1885–1913 3.14% ryzí premie. Autor dospěl za předpokladu, že v r. 1924 bylo docíleno zisku ve výši 2% ryzí premie na vlastní účet podržené a že zajištěno bylo průměrně 50% obchodu, k výsledku, že za neobyčejné příznivých předpokladů dosahuje minimální daň výše daně normální (čistý zisk: 2% premie na vlastní účet, t. j. 1% hrubého pojistného, z toho 10% daň = 1% hrubého pojistného). Autor dokládá dále, že ukládání daně má vycházeti od řádné obchodní bilance, ale při pojišťovacím obchodě nejeví se premiový příjem ve svém celku jako příjem, nýbrž zmenšuje se o přírůstek premiové rezervy, tedy onu část premie, která právně a účetně neexistuje, ještě dvojí zdanění, poněvadž přenos premiové rezervy jest v příštím roku částí příjmu, působící spolu při tvoření zisku.

Dr. Lang považuje tedy cit. zvláštní předpisy zákona o osobních daních za nevěcné a nespravedlivé, za privilegium odiosum, jímž byly pojišťovny obdařeny a žádá, aby nerovnost, k níž došlo jen náhodou, byla odstraněna a nastal stav, který byl ve vládní předloze původně chystán.

Selected Changes According to New Act on Experts

Mgr. František Korběl, Ph.D. / Partner / HAVEL & PARTNERS

Mgr. Adam Forst / Leading Advocate / HAVEL & PARTNERS

1 January 2021, Act No. 254/2019 Coll., on experts, expert offices and expert institutes (hereinafter referred to as the “Experts Act”) along with implementation decrees a) on providing expertise (Expertise Decree), b) on experts’ remuneration and c) on list of expert fields came into force.¹ Hence, the out-dated insufficient Act No. 36/1967 Coll., on experts and interpreters, incl. implementation rules, was replaced finally.² The objective of this paper is to provide the insurance clerks with basic overview of the most important changes initiated by the new legal regulations.

Special attention is paid among others to requirements of expert’s opinions as insurance companies are those that order them and the opinion flawlessness is often paramount to defend conclusions drawn by insurance companies in front of court of justice.

Legal regulations concept

As above, the new legal regulation is set forth under the Experts Act and implementation decrees. As in the past, implementation decrees handle mainly the technical and operational issues such as application form to register in the list of experts, expert’s seal and card, expert’s exams, classification of expert fields, etc. Provisions under the Section 39 et seq. of the Expertise Decree stipulate also a detailed rules for the requirements of expert’s opinion, not only the technicalities such the layout of title and last page of expert’s opinion, but mainly several material requirements (incl. due procedure while drafting it), one would normally expect in the act. This is not caused by legislators’ intention but by the development of legislative steps. The Experts Act was published in the Collection in October 2019 but the decrees only at the end of 2020. The Expertise Decrees served partly as the medium for adding provisions that could not be incorporated directly into the Experts Act.

New classification of legal entities authorised to provide expertise

One of the major changes introduced by the new Experts Act is the classification of legal entities authorised to provide expertise into expert institutes and expert offices. So far, all these legal entities were classified as expert institutes; newly, only a legal entity of public-law nature – typically a university or its part, public research institute, etc. – may be classified as an expert institute.

The new category of expert offices comprises (private-law) business corporations – typically limited liability companies.

Entering an institute on the list of expert institutes is preconditioned along with the nature of public-law body also by the actual scientific research activities³ within the particular sector, sufficient material and technical background and mainly the engagement of at least one expert authorised to provide expertise in that particular sector or of other persons participating in scientific research in that particular sector. Experts working in an expert institute may provide their own expertise or expertise for an expert office.

On the contrary, expert offices may provide their expertise only via at least two experts in the same field and sector, while these experts must not provide their own expertise or expertise for another expert office. Expert offices are not obliged to perform academic activities, however, they must possess, like expert institutes, sufficient material and technical background.

Based on the previous provisions of the Experts Act, expert institutes (in sense of the new Act) were recruited automatically from expert institutes in the second part of the list of expert institutes pursuant to the former legal regulations.⁴ On the contrary, expert offices were transformed from first part of the list of expert institutes.⁵

These “transformed” expert institutes and expert offices are obliged to prove to the Ministry of Justice of the Czech Republic the compliance with basic preconditions, mainly the prescribed staffing, and to do so by the end of 2021.

One cannot omit that legal regulations also assume that expert institutes (same as applicable to expert institutes type II⁶) will be used mainly to elaborate expert’s opinions in extremely difficult cases.

New classification of expert fields, sectors and specialisations

The existing classification of expert authorisations into fields, sectors and specialisation remains unaffected. Fields are the most general categories stipulated directly under the Act e.g. health care, economy, construction, etc. Each field is divided into sectors (e.g. health care is divided into over 120 sectors) that are set forth under the implementation decree. Each and every expert⁷ must be recorded under a field and in parallel a sector. Entering a specialisation within a sector is however facultative. Should experts list specialisations, it has no benefits for them in terms of authorisations, on contrary they limit their authorisation only to the listed specialisations.

New legislation increases significantly the number of fields and mainly sectors. Some fields are brand new such as cyber security; some developed from the existing ones such as psychology. In some cases, the field was just re-named (name refined) e.g. handwriting examination was re-named "forensic handwriting examination"; cybernetics was replaced by information and communication technology, etc. Fields or sectors were cancelled only rarely, e.g. banking and insurance business.

As for searching in new list of experts, the Ministry of Justice of the Czech Republic has not yet launched the access interface with the search engine. Hence, it is necessary to search in the list of experts and interpreters available at justice.cz that is inconvenient.⁸

Expert's opinion ordered by participants and expert's opinion ordered by court

One of the most significant aspects of the new legal regulation is a change that has not been adopted after all. When drafting the Expert Bill (same as in case of drafting the new code of civil procedure) the omission of the rule anchored under Section 127a of Code of Civil Procedure was considered, i.e. the possibility for proceedings participants to submit their own expert's opinions with the same power as those ordered by a court of justice. This idea was abandoned, and therefore, insurance companies may submit expert's opinions within judicial proceedings they ordered from experts themselves.

As for expert's opinions ordered by court, new legislation refines cases when experts are obliged to elaborate the opinion and when they may refuse to do so.⁹

Pursuant to the past legislation, experts could refuse to elaborate the opinion for "serious reasons", which caused delays sometimes as the experts were trying to rid themselves under various false pretence from their obligation to elaborate the opinion. Due to low remuneration set forth under the decree and paid by courts (see below), experts were not motivated sufficiently to elaborate an opinion. Newly, the legislation lists actual reasons for which experts may refuse to elaborate an opinion. This comprise mainly cases when the number or nature of ordered, not yet elaborated opinions prevent experts from elaborating another

One of the major changes introduced by the new Experts Act is the classification of legal entities authorised to provide expertise into expert institutes and expert offices. So far, all these legal entities were classified as expert institutes; newly, only a legal entity of public-law nature – typically a university or its part, public research institute, etc. – may be classified as an expert institute. The new category of expert offices comprises (private-law) business corporations – typically limited liability companies.

opinion with due care and on time, or when their health condition, family situation, exceptional or unexpected assignments prevent the experts from elaborating the opinion with due care and on time. Experts are obliged to prove such circumstances after refusing to elaborate an opinion upon request.

To increase the transparency of actual work load of individual experts, the obligation to report both finished and unfinished expert's opinions was introduced.

Information about the total number of finished and unfinished expert's opinions will be available also to the public.

Mandatory requirements of an expert's opinion

Whereas previous legal regulations did not handle the content requirements of expert's opinions¹⁰, the new legislation goes fairly into details, mainly under Section 28 of the Experts Act and provisions under Sections 39–59 of the Expertise Decree. As for basic (material) requirements of expert's opinions, they must be complete, true and reviewable and they must be elaborated in line with generally acknowledged procedures and standards of the particular field and sector (i.e. *lege artis*). As for the structure, expert's opinions should comprise title page, defined assignment and tasks, list of inputs, findings, opinion, reasoning, conclusion and final page and annexes. Useful is the demo template and specimen of an expert's opinions prepared by the Ministry of Justice of the Czech Republic that are available at: znalci.justice.cz.

Detailed content of these individual parts of expert's opinion are set forth under the Expertise Decree; Section 40 stipulates that the defined assignments and tasks should comprise not only the defined questions, but also the purpose of elaborating the expert's opinion as well as all circumstances communicated by the ordering entity that may influence the accuracy of conclusions in expert's opinions.

As for processing data and inputs, experts are obliged to describe duly their procedure of selecting data sources, provide the list of these sources incl. the way of processing or analysing the data in line with in line with generally acknowledged procedures and standards. Experts must reason (interpret) the results of their analysis and then check the applied procedure and examination. Furthermore, experts must document the procedure of elaborating the expert's opinion understandably incl. applied methods and reasons for selecting them.

Inconspicuous, but major change is the obligation to attach annexes to the expert's opinion that allow its revision. Annexes must be attached to the expert's opinion in a permanent way. If it is not possible, they must form a separate (unique) file with own title page.¹¹

If expert's opinions fail to comply with the requirements above, experts might be fined up to CZK 250,000. Moreover, courts may view such expert's opinions as unfit for the proceedings.

Expert's liability and insurance

The new Experts Act expressly handles issues of expert's civil liability for their expertise. Section 21 of the Experts Act stipulates that experts are liable for the "entire damage inflicted in relation with their expertise". The term "damage" implies (question is whether on purpose) also the liability for both material

and immaterial damage (e.g. interference with personal rights, reputation, etc.). Experts may rid themselves from their liability, if they prove that the damage could not be prevented not even with all efforts one could reasonably expect.

Section 22 sets forth that experts are obliged to contract an insurance for the entire period of time for which they provide their expertise; the compensation limit must be adequate to the potential damage inflicted (one could reasonably expect). The minimum compensation limit must

New legislation increases significantly the number of fields and mainly sectors. Some fields are brand new such as cyber security; some developed from the existing ones such as psychology. In some cases, the field was just re-named (name refined) e.g. handwriting examination was re-named "forensic handwriting examination"; cybernetics was replaced by information and communication technology, etc. Fields or sectors were cancelled only rarely, e.g. banking and insurance business.

amount to CZK 1m and CZK 5m for experts and expert institutes and office, respectively.

Expert's remuneration

When drafting the new expert-related legislation, an extremely hot topic was the remuneration of experts; and quite right too, as the then remuneration defined by the decree (from CZK 100 to 350 per hour) does not correspond to the current economic reality as well as the required experts' qualification. Unfortunately, the remuneration defined by the decree was increased only negligibly to CZK 300 to 450 per hour.¹² Hence, experts remain still motivated to elaborate expert's opinions mainly for private persons for freely negotiable price rather than for public bodies (namely courts) above.

Low remuneration in combination with higher expertise requirements may lead to experts quitting their profession, which may among others endanger the functioning of justice. There are already some fields, where finding a quality expert with sufficient free capacity is extremely hard (such as health care, construction or information technologies). One can only hope that existing approach to experts' remuneration will be revised.

Other changes

The above shows that new Experts Act introduces fundamental changes into the expert-related legislation. The full list exceeds the scope of this article. Therefore, below are selected changes in brief:

- The expert-related agenda is newly only in the competence of Ministry of Justice of the Czech Republic (instead of regional courts). The Ministry of Justice of the Czech Republic decides on entering experts on the list, it maintains this list and records of expert's opinions; it supervises experts' activities, imposes fines for violations, etc.
- Newly, applicants are entitled to be listed as experts, if complying with all requirements as prescribed by the act.
- Newly, records of expert's opinions are kept only electronically.

- New concept for experts exams is defined. Applicants have to pass the general written exam testing the expert-related legal regulations in first place. Then an oral examination in front of a commission is taken during which applicants usually have to defend a testing expert's opinion in the selected field and sector.
- Experts may newly commit up to 15 types of violations, e.g. for failing to comply with the obligation to record expert's opinions, missing content requirements in expert's opinions and incorrect calculation of remuneration. Sanctions are divided into groups based on severity and may reach up to CZK 75,000, CZK 250,000 and CZK 500,000.

Final assessment

As for overall assessment of the changes above, we believe that setting higher quality standards for experts' activities and outputs is positive, while we take a neutral standpoint on making the regulatory conditions for expertise stricter. Beyond doubt, it was necessary to introduce order into experts' activities; on the other hand, whether or not the new conditions will be to a burden to the experts beyond necessary remains unclear. If so, this would consume their time and energy needed for high quality opinions. However, we see the missing system of experts' remuneration as negative. ●

As for expert's opinions ordered by court, new legislation refines cases when experts are obliged to elaborate the opinion and when they may refuse to do so.

1 Namely, decree No. 503/2020 Coll., on providing expertise, No. 504/2020 Coll., on experts' remuneration, and No. 505/2020 Coll., stipulating the list of expert fields, other certificates of expert's qualification, certificate issued by professional chambers and studies for special fields and sectors.

2 Mainly decrees No. 37/1967 Coll., on implementing Act on Experts and Interpreters, as amended, and decree No. 123/2015 Coll., on defining expert fields and sectors.

3 The act does neither specify nor closely defines condition for scientific research.

4 Pursuant to Section 6 of existing decree No. 37/1967 Coll., on implementing Act on Experts and Interpreters, the list of expert institutes comprised two parts: first part comprised the "regular" institutes and other departments specialised in expertise; the second one comprised scientific institutes, universities and organisations from which state authorities may request an expertise.

5 Any public law entities listed in the first part were transformed into expert institutes in sense of the new Act.

6 Compare to Section 6 of existing decree No. 37/1967 Coll., on implementing Act on Experts and Interpreters

7 If not expressly stated otherwise, all conditions applicable to experts apply automatically also to expert institutes and offices.

8 Available at: [http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/\\$\\$SearchForm?OpenForm](http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/$$SearchForm?OpenForm).

9 Same as in the past, experts are obliged to recuse themselves from elaborating the expert's opinion in case of their own partiality.

10 The only exception was the Section 13 of implementing decree No. 37/1967 Coll. that stipulated that an expert's opinion should comprise the description of examined material or phenomena, summary of circumstances taken into account (findings) and list of questions which are to be answered as well as the answers (opinion). The remaining part handled rather formal technicalities and content requirements of an expert's opinion such as numbering pages and placing expert's declaration.

11 As for annexes in paper, they must be stapled together separately. As for annexes in electronic form, they must be signed electronically with a time stamp.

12 Minor improvements of the defined rules for remunerating lost time or lost profit have no effect.

Pojistný obzor 4/2021

Odborný časopis českého pojištnictví
vycházející od roku 1922.
www.pojistnyobzor.cz

Adresa: Česká asociace pojišťoven, Main Point
Pankrác, Milevská 2095/5, 140 00 Praha 4
Telefon: +420 222 350 167
E-mail: libor.hlavicka@cap.cz

Šéfredaktor: Mgr. Libor Hlavíčka

Redakční rada:

Mgr. Jana Andraščíková, LL.M.;
JUDr. Jiří Beran; Nina Desanti Danielowitzová, LL.M.;
prof. Ing. Jaroslav Daňhel, CSc.;
RNDr. Petr Jedlička, Ph.D.; Mgr. Jan Matoušek;
Mgr. Eva Nováková; Ing. Eva Poláchová;
Ing. Eva Svobodová; RNDr. Karel Veselý, Ph.D.;
JUDr. Roman Vybíral, Ph.D.;
Mgr. Helena Zavázalová, MBA

Sazba:

Identita, s. r. o.
www.identitaweb.cz

Tisk:

QT studio, s. r. o.
www.qtstudio.cz

Náklad: 200 kusů

Evidenční číslo:

MK ČR E 1060
ISSN 0032-2393 (print)
ISSN 2464-7381 (on-line)

Publikované příspěvky jsou recenzovány.
Využití článků povoleno pouze se souhlasem
redakce a při zachování autorských práv.

Názory a hypotézy obsažené v jednotlivých
autorských příspěvcích je třeba považovat
za osobní postoje a přístupy autora, nikoliv
za stanovisko instituce, kterou zastupuje nebo
u které je zaměstnán, ani za stanovisko vydavatele,
tj. České asociace pojišťoven,
pokud není uvedeno jinak.

Pojistný obzor se nachází v databázích ASPI a EBSCO.

Vydavatel: Česká asociace pojišťoven

© Česká asociace pojišťoven
www.cap.cz

Pojistný obzor je členem Mezinárodní organizace
odborného pojištnického tisku.

Pojišťovna roku 2021: Slavnostní galavečer se kvůli pandemii odkládá

Z rozhodnutí prezidia Asociace českých pojišťovacích makléřů se odkládá galavečer k vyhlášení výsledků 21. ročníku ankety Pojišťovna roku, a to z 2. prosince 2021 na 25. května 2022. Hodnocení v anketě bude probíhat do 31. prosince 2021. Místo konání zůstává (Kongresové centrum České národní banky).

Odbornou anketu Pojišťovna roku pořádá Asociace českých pojišťovacích makléřů ve spolupráci s ČAP a specializovaným portálem oPojištění.cz. Hlasování se mohou zúčastnit všichni samostatní zprostředkovatelé registrovaní ČNB dle zákona 170/2018 Sb. Nejlepší pojistitelé získají ocenění v pěti hlavních kategoriích:

- Pojištění průmyslu a podnikatelů,
- Pojištění občanů,
- Autopojištění,
- Specializované pojištění,
- Životní pojištění.

V rámci ankety bude již tradičně jmenována i Osobnost pojistného trhu a oceněn Pojišťovací makléř roku.

www.pojistovnaroku.cz

